buie să devină factorul hotărîtor al relațiilor dintre state, să înlocuiască politica de descurajare nucleară, politica de forță, de amenințare cu forța, să determine o reducere substanțială a cheltuielilor militare și concentrarea eforturilor spre dezvoltarea economico-socială a tuturor popoarelor – și în acest cadru a țărilor în curs de dezvoltare –, să devină factorul hotărîtor pentru viitorul omenirii, pentru asigurarea dezvoltării fiecărei națiuni, corespunzător noilor cuceriri ale științei și tehnicii.

Înainte de încheierea celei de-a XI-a sesiuni a Comitetului Economic Mixt România-Japonia, delegația de oameni de afaceri japonezi s-a întîlnit cu reprezentanți ai presei, între care și ai revistei noastre. Redăm declarații ale unor participanți la sesiune făcute cu acest prilej :

Referindu-se la primirea delegației de către președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Zenji Umeda, președintele părții japoneze în comitetul economic mixt, a declarat :

– Am fost foarte onorați de primirea noastră de către președintele Nicolae Ceaușescu. Am luat cunoștință, cu acest prilej, despre vastele programe de modernizare a economiei românești, despre perspectivele dezvoltării țării în viitorul cincinal și în anii 2000. În cadrul convorbirii, o atenție deosebită a fost acordată amplificării, în continuare, a schimburilor economice dintre cele două țări.

Am reținut, cu interes, poziția României, exprimată prin glasul cel mai autorizat, al președintelui Nicolae Ceaușescu, privind creșterea nivelului schimburilor comerciale dintre țările noastre. Pentru noi este îmbucurător faptul că președintele României a apreciat posibilitatea ridicării, în continuare, a nivelului relațiilor economice bilaterale. Firește, – a subliniat vorbitorul – pentru aceasta este nevoie de o intensificare a eforturilor de ambele părți, avînd convingerea că obiectivul propus poate fi atins. În afara comerțului direct între România și Japonia, considerăm că trebuie să ne îndreptăm atenția și spre afaceri pe terțe piețe.

Referitor la faptul că România și-a lichidat în întregime datoria sa externă și la implicațiile acestei realizări asupra relațiilor dintre cele două țări, Zenji Umeda a relevat:

– Nu numai oamenii de afaceri, ci și politicienii și poporul japonez au dat o înaltă apreciere eforturilor și perseverenței poporului român, ce au dus la lichidarea completă, în scurt timp ,a datoriei externe. Această realizare ne-a produs o puternică impresie și considerăm că, în context, momentul desfășurării lucrărilor comitetului economic mixt este deosebit de favorabil pentru creșterea și diversificarea relațiilor comerciale dintre România și Japonia. Spun aceasta și avînd în vedere că, în țara noastră – a arătat vorbitorul – se depun eforturi în direcția deschiderii pieței, de creștere a importurilor de produse din străinătate. În concluzie, pot afirma, cu deplină încredere, că există reale posibilități de ridicare a nivelului schimburilor economice între firme din Japonia și România.

În încheiere, vicepreședintele delegației nipone, S. Tanaka, a făcut unele aprecieri despre impresiile cu care părăsește România.

– Mă aflu pentru a treia oară în țara dumneavoastră și trebuie să mărturisesc că am putut constata realizările obținute de România de la o etapă la alta. Am fost profund impresionat de aspectul nou al Bucureștiului, de noile construcții moderne care s-au ridicat în ultimul timp, de metroul capitalei dumneavoastră, toate acestea reflectînd eforturile și hărnicia poporului român. Am putut constata, din vizitele efectuate în București, calitatea unor produse românești, care sînt de nivel mondial. Prin intensificarea schimburilor noastre comerciale, acestea ar putea fi exportate și în Japonia. De fapt, ne gîndim ca, în anul 1990, în țara noastră să se organizeze o expoziție a unor produse românești.

Declarații consemnate de Mihaela Brumă

încurajat să fim prezenți și la expoziții specializate.

„Marubeni" este o firmă de comerț general. Reprezentăm multe firme japoneze, printre care și „Hitachi Medical", prezentă la această manifestare.

Participarea noastră nu este legată numai de interesul de a prezenta instrumentele și aparatele pe care le fabricăm. Departamentul nostru de aparatură dorește să cunoască și realizările României în acest domeniu, pentru a căuta posibilități de promovare, fie pe piața Japoniei, fie pe alte piețe.

În legătură cu achitarea de către România a datoriei externe, aș vrea să spun că există multe țări care au datorii externe mari sau care și le-au reeșalonat. Dar România este singura țară din lume care a depus eforturi pentru a lichida această datorie. Acest fapt reflectă — și așa trebuie el interpretat — poziția plină de seriozitate a României, grija de a trata responsabil relațiile ei economice externe. Pentru noi, acest lucru este o bună dovadă că putem dezvolta acțiunile de cooperare cu partea română pe piața internațională.

Ing. PETER PAL GALLISZ
(„Labsystems", Viena, AUSTRIA)

„Labsystems" este o firmă finlandeză specializată în echipament reactiv pentru laboratoare medicale, care acoperă practic toate necesitățile din acest domeniu. Eu reprezint aici firma-fiică vieneză. Am participat aproape la toate cele douăzeci de ediții ale expoziției specializate „Medicina", ca și la Tîrgurile Internaționale București. Am rămas credincioși relațiilor noastre cu partenerii români, chiar în condițiile unei conjuncturi mai proaste, avînd siguranța că ea va fi depășită.

În ce privește lichidarea datoriei externe a României, aceasta deschide noi posibilități...

Sîntem aici pentru că există proiecte care ne interesează. Am avut discuții cu oficialii și specialiștii de la Ministerul Sănătății. Există programe în perspectivă și în execuție la care sîntem furnizori de echipament. Credința mea este că relațiile noastre cu partenerii români se vor extinde și se vor reactiva tot mai mult.

Dr. HARALD WAGNER și KLAUS BISCHOFF
(„Merck", R.F. GERMANIA)

Manifestarea expozițională specializată „Medicina '89" este binevenită pentru noi. Am avut numeroase discuții interesante cu cadre medicale și farmaceutice la cele mai diferite niveluri. De aceea, putem spune că sîntem mulțumiți de noua noastră participare la această confruntare din capitala României, care a reunit atîtea firme de peste hotare, ca și din țara gazdă.

Pe lîngă prezențele noastre tradiționale la Tîrgul Internațional București — TIB, și actuala participare a firmei „Merck" la „Medicina '89" a trezit interes, mai ales datorită paletei largi de exponate, pe care am dorit să o supunem atenției specialiștilor și oamenilor de afaceri români și străini.

Considerăm că se întrevăd posibilități mult mai largi de intensificare și diversificare a schimburilor comerciale cu România, un partener bun și activ. Cînd afirmăm acest lucru, avem în vedere și faptul că lichidarea, de către România, a datoriei externe este o realizare extrem de importantă, care va contribui atît la dezvoltarea sa economico-socială, cît și la extinderea colaborării sale economice externe.

WIELAND FAUDE
(„Aesculap", R.F. GERMANIA)

Foarte veche, avînd 123 de ani de existență, firma „Aesculap" este, în același timp, și cea mai mare producătoare mondială de instrumente chirurgicale. Noi realizăm circa 15 000 de produse diferite, experimentate și cunoscute în întreaga lume. Așadar, o organizație pe cît de veche, pe atît de puternică, cu un potențial de cercetare pe măsură, capabil să realizeze noutăți de larg interes.

Legăturile noastre cu partenerii români sînt de lungă durată. Am livrat în România multe aparate medicale, vînzările fiind constante de prin anii '50 pînă în 1982, cînd au început să scadă. Aceasta nu ne-a descurajat și am continuat să fim prezenți în România.

Firma pe care o reprezint a mai fost prezentă la Expoziția internațională „Medicina". Ne-am hotărît să venim la „Medicina '89" înainte de a afla că România și-a lichidat complet datoria externă. Și aceasta, numai în dorința de a ne păstra renumele cîștigat pe piața românească. Faptul că România a realizat acest mare pas creează noi posibilități și deschide perspective dintre cele mai favorabile.

Ing. ARMAND GOLDEN
(„Golden", AUSTRIA)

Firma noastră s-a numărat printre expozanți la 19 din cele 20 de ediții ale acestei expoziții internaționale specializate din capitala României, ceea ce reflectă dorința firmei „Golden" de a ține „aprins", comercial vorbind, contactul.

Pasul pe care l-a făcut România — recenta lichidare a datoriei externe — îi va permite să fie și mai activă în viața economică internațională. Firma noastră este pregătită să intre în legături de afaceri cu partenerii români, fie în compensație, fie sub alte forme echitabile reciproc avantajoase. Îmi place să lucrez cu profesioniști și consider că aici, în România, găsesc competitori în acest domeniu.

Anchetă realizată de Adrian Riza și Tudose Nițescu

ZIUA AFRICII

Solidaritate activă, raporturi multilaterale, de largă și rodnică conlucrare româno-africane

Poporul român — care a dus el însuși o îndelungată luptă pentru apărarea și afirmarea deplină a ființei sale naționale, pentru libertate și independență — și-a dovedit cu constanță solidaritatea activă cu toate popoarele lumii în lupta lor pentru eliberare națională, împotriva imperialismului, a colonialismului și neocolonialismului. România, ca țară socialistă și, totodată, în curs de dezvoltare, acordă un sprijin nemijlocit preocupărilor statelor africane în direcția emancipării lor naționale și sociale, a dezvoltării de sine stătătoare, a lichidării decalajelor ce le despart de statele industrializate, pentru abolirea din viața internațională a vechii politici imperialiste de dominație și dictat, pentru edificarea unei noi ordini economice internaționale. Majorele mutații consemnate, în ultimele decenii, pe harta politică a Africii, prezența din ce în ce mai susținută în arena mondială a tinerelor state independente, aportul lor crescînd la instaurarea unui climat propice de destindere, colaborare și securitate, la afirmarea dreptului tuturor popoarelor lumii de a se dezvolta de sine stătător, de a fi deplin stăpîne pe bogățiile naționale sînt realități și fapte urmărite cu simpatie și solidaritate în țara noastră. Mărturii grăitoare le reprezintă sprijinul activ și constant în cele mai diverse forme — pe plan politic, diplomatic, moral, material — acordat de țara noastră luptei drepte a popoarelor Africii în vederea consolidării independenței lor naționale, a eliminării ultimelor vestigii ale colonialismului de pe continent — cum este cazul Namibiei — pentru abolirea politicii de apartheid și discriminare rasială din Africa de Sud.

Cu deosebire după Congresul al IX-lea al partidului nostru comunist, relațiile româno-africane, avînd la bază solidaritatea puternică și sprijinul ferm ale țării noastre față de lupta și preocupările popoarelor africane, s-au dezvoltat continuu ascendent, reprezentînd o urmare firească a orientării externe a României socialiste, de dezvoltare multilaterală a raporturilor cu statele în curs de dezvoltare și, în context, cu cele ale Africii. Din această perspectivă este deosebit de semnificativ faptul că o primă solie a păcii, prieteniei, solidarității și colaborării purtată de președintele Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în afara Europei a cuprins o serie de țări africane în primăvara anului 1972, aceasta fiind urmată de altele, aproape în fiecare an, sau de vizite oficiale de prietenie, în cursul cărora s-au consemnat momente de referință în cronica raporturilor româno-africane, în evoluția lor continuu ascendentă. În legătură cu toate acestea, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** sublinia : **„În cadrul politicii sale de colaborare internațională, România acordă o mare însemnătate dezvoltării relațiilor sale cu țările continentului african, atît în domeniul economic, în vederea dezvoltării economico-sociale independente mai rapide a țărilor în curs de dezvoltare, cît și în contextul luptei generale împotriva politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste“.** Astăzi, România întreține, practic, relații cu toate statele independente africane, exceptînd, desigur, Africa de Sud.

Dezvoltarea raporturilor româno-africane contribuie, totodată, la promovarea în sfera internațională a unor relații noi și la întărirea unității tuturor forțelor antiimperialiste, progresiste și democratice de pretutindeni, la promovarea cauzei păcii și progresului în lumea contemporană. Dialogul la cel mai înalt nivel a contribuit la o mai bună cunoaștere și apropiere, la extinderea și aprofundarea relațiilor bilaterale, în folosul reciproc, al cauzei păcii și cooperării. La ora actuală, România are încheiate 11 tratate de prietenie și colaborare cu țări africane, care, alături de cele aproximativ 65 alte documente comune — declarații solemne, comunicate etc. —, subliniază cu putere semnificația politică a relațiilor României cu statele africane. În același cadru trebuie relevat că tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a efectuat vizite în 27 de state de pe continentul african, iar la București a avut peste 50 de întîlniri cu șefi de stat din peste 30 de țări ale Africii. Fapt semnificativ și circumscris plenar acestui context, în preajma Zilei Africii, la București, s-a aflat în vizită oficială Joaquim Alberto Chissano, președintele FRELIMO, președintele R. P. Mozambic.

Rezultatele rodnice ale acestui amplu dialog al României cu statele africane sînt exprimate, în plan bilateral, de acordurile sau înțelegerile privind dezvoltarea schimburilor comerciale ; documentele privind cooperarea într-o serie de domenii stabilite concret ; există comisii mixte guvernamentale de colaborare și cooperare al căror obiectiv este de a identifica noi forme și punți de extindere și adîncire a relațiilor economice și de altă natură ale României cu aceste țări ; s-au încheiat, de asemenea, acorduri de colaborare între Partidul Comunist Român și partide de guvernămînt din state africane, ceea ce a condus la o mai bună cunoaștere reciprocă, la utile schimburi de experiență. Documentele comune, discursurile și toasturile rostite în timpul întîlnirilor președintelui României cu șefi de stat africani sînt grăitoare prin pozițiile comune sau apropiate în abordarea și aprecierea situației internaționale, a caracteristicilor ei și a soluțiilor preconizate pentru însănătoșirea climatului politic, pentru edificarea unei lumi mai drepte și mai bune. În context, se detașează aprecierile comune în legătură cu soluționarea negociată a diferendelor actuale dintre unele state, acțiunea comună pentru oprirea cursei înarmărilor, propunerea de a se convoca o întîlnire la nivel înalt a țărilor în curs de dezvoltare spre a se armoniza pozițiile acestor state în legătură cu viitoarele negocieri cu țările dezvoltate, angajamentul părților de a acționa pentru întronarea unor raporturi noi, democratice, între toate statele lumii contemporane.

De Ziua Africii, exprimîndu-și solidaritatea activă, militantă cu popoarele acestui continent, cu preocupările și obiectivele lor politice, economice și sociale, poporul român evidențiază, totodată, evoluția continuu ascendentă a relațiilor României cu statele Africii, ca o contribuție de deosebită însemnătate la cauza generală a păcii, libertății și independenței popoarelor, la dezvoltarea de sine stătătoare a tuturor națiunilor, la propășirea lor economică și socială.

În această săptămînă...

Harare. Reuniunea Biroului de coordonare al mișcării de nealiniere

La Harare, s-au încheiat lucrările reuniunii Biroului de coordonare al mișcării de nealiniere. În cadrul dezbaterilor, care au durat trei zile, o atenție deosebită a fost acordată rolului acestei mișcări în condițiile actuale.

Reuniunea ministerială a confirmat recomandarea anterioară a Biroului de coordonare ca cea de-a IX-a Conferință la nivel înalt a statelor nealiniate să aibă loc în perioada 4—7 septembrie, la Belgrad. Conferința va fi precedată de o reuniune ministerială (1—2 septembrie), la care urmează să fie definitivat proiectul ordinii de zi propus de Iugoslavia ca țară gazdă. La Harare a fost puternic sprijinită ideea ca tematica conferinței la nivel înalt să fie în spiritul cerinței de modernizare și mobilizare la acțiune a mișcării, ceea ce înseamnă că accentul se pune pe o abordare globală și nu pe detalii, care în mare parte blochează activitatea țărilor nealiniate.

Documentul final adoptat la încheierea reuniunii cuprinde o declarație politică și una economică, în care sînt formulate aprecieri privind principalele tendințe politice și economice pe plan internațional. Referitor la focarele de criză din lume, pentru prima oară în documentul unei reuniuni a țărilor nealiniate a fost inclusă și prevederea cu privire la recunoașterea dreptului tuturor țărilor din Orientul Mijlociu la securitate, în cadrul frontierelor recunoscute pe plan internațional.

Partea economică a documentului final a fost consacrată, în cea mai mare parte, aprecierii situației din economia mondială și proceselor din relațiile economice internaționale, comerțului, problemelor monetare și financiare, științei și tehnologiei, precum și problemelor ecologice. În document se apreciază că economia mondială în ansamblu este sub semnul unor evoluții pozitive, însă această tendință pozitivă nu cuprinde și țările în curs de dezvoltare. Astfel, economia statelor din America Latină se confruntă cu stagnarea, în timp ce în țările africane, mai ales în cele subsahariene, rata creșterii economice este inferioară ratei demografice. În document se atrage, totodată, atenția că ponderea statelor în curs de dezvoltare în comerțul internațional, a scăzut de la 27 la 18 la sută și, la sfîrșitul anului

U.R.S.S. — R.P. CHINEZĂ

Rezultatele dialogului la nivel înalt

Normalizarea relațiilor sovieto-chineze, marcată de vizita oficială în R. P. Chineză a lui Mihail Gorbaciov, secretar general al C.C. al P.C.U.S., președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., reprezintă, fără îndoială, un eveniment de o deosebită însemnătate pentru dezvoltarea, în perioada următoare, a raporturilor dintre cele două mari state socialiste vecine și, în același timp, un moment de certă semnificație în planul vieții internaționale.

Referindu-se, în cadrul ședinței Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., de la sfîrșitul săptămînii trecute, la unele probleme ale vieții internaționale, secretarul general al partidului nostru, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a salutat recenta înțelegere dintre Uniunea Sovietică și Republica Populară Chineză privind normalizarea relațiilor pe linie de partid și de stat, subliniind că aceasta corespunde politicii dintotdeauna a partidului nostru, care s-a pronunțat pentru depășirea divergențelor, pentru o colaborare pe principii de egalitate între toate țările socialiste, între partidele comuniste și muncitorești, ca o cerință esențială a creșterii forței socialismului, a întăririi colaborării și păcii în întreaga lume.

Cu prilejul întîlnirii sale cu conducătorul sovietic, Deng Xiaoping, președintele Comisiei Militare a C.C. al P. C. Chinez, președintele Comisiei Militare Centrale a R. P. Chineze, aprecia că dialogul la nivel înalt de la Beijing poate fi sintetizat într-o singură frază cu opt caractere chinezești : „Să punem capăt trecutului și să privim spre viitor". Ceea ce exprima, atît de plastic, conducătorul chinez a constituit, practic, accentul căruia i-au fost subsumate convorbirile sovieto-chineze, atît cele purtate de Mihail Gorbaciov cu Deng Xiaoping, cît și cu Yang Shangkun, președintele R. P. Chineze, Zhao Ziyang, secretarul general al C.C. al P. C. Chinez, și Li Peng, premierul Consiliului de Stat. Prevalînd o asemenea abordare, convorbirile au permis — potrivit declarațiilor făcute de ambele părți — ca relațiile chino-sovietice să intre într-o nouă etapă, deschizînd perspectivele unei dezvoltări durabile a lor în viitor. Durabilitate conferită, în opinia observatorilor, de așezarea fermă la temelia raporturilor dintre cele două țări a principiilor respectării mutuale a suveranității, integrității teritoriale, neagresiunii, neamestecului în treburile interne, egalității, avantajului reciproc și coexistenței pașnice, ca și de hotărîrea ca, în contactele și schimburile dintre partidele comuniste chinez și sovietic, cele două părți să respecte principiile independenței, deplinei egalități, respectului reciproc și neamestecului în treburile interne. De asemenea, în dezvoltarea raporturilor de bună vecinătate și de colaborare reciproc avantajoasă s-a pornit, dincolo de stabilirea principiilor enunțate și a căror valabilitate a fost dovedită de practică, de la necesitatea luării în considerare a deosebirilor din politica și acțiunile celuilalt, acestea netrebuind să constituie un obstacol în calea conlucrării. Pe de altă parte, așa după cum se subliniază în **Comunicatul comun chino-sovietic**, normalizarea relațiilor dintre cele două state nu este îndreptată împotriva nici unei țări terțe și nici nu afectează interesele vreuneia. De asemenea, cele două părți au declarat că nici una dintre ele nu va încerca să impună vreo formă de hegemonie în regiunea Asiei și Pacificului sau în alte regiuni ale lumii, comunicatul comun consemnînd că ambele părți au subliniat necesitatea de a condamna orice încercare sau acțiune a vreunei țări de a-și impune voința asupra altora sau de a realiza vreo formă de hegemonie în orice regiune a lumii.

U.R.S.S. și R. P. Chineză și-au exprimat dorința de a soluționa toate disputele dintre ele prin negocieri pașnice și au afirmat că nici o parte nu va folosi armele împotriva celeilalte părți și nici nu va amenința cealaltă parte cu folosirea armelor prin nici un mijloc, inclusiv prin utilizarea teritoriului de uscat, spațiului maritim sau aerian ale unei terțe țări aflate la granița celeilalte părți.

Pacea și dezvoltarea sînt, în prezent, cele mai importante probleme mondiale, au apreciat cele două părți . Subliniind această poziție, comunicatul comun relevă că U.R.S.S. și China au salutat reducerea vechilor încordări pe plan mondial și au apreciat în mod pozitiv eforturile diverselor țări în direcția reducerii armamentelor și a relaxării confruntării militare, precum și progresele realizate în soluționarea conflictelor regionale.

Exprimînd, după cum se arată în comunicatul comun, preocuparea în legătură cu situația economică mondială și mai ales în legătură cu deteriorarea economiei țărilor în curs de dezvoltare, adîncirea prăpastiei dintre Nord și Sud și agravarea problemei datoriei externe, China și U.R.S.S. au subliniat necesitatea edificării cît mai grabnice a unei noi ordini economice internaționale, luîndu-se în considerare interesele tuturor popoarelor, pe baza principiilor egalității și avantajului reciproc.

În legătură cu rezultatele dialogului la nivel înalt, agenția „China Nouă" releva referirile observatorilor că în numeroase probleme conducătorii Chinei și U.R.S.S. au împărtășit, în cursul convorbirilor, puncte de vedere identice, dar nu au ajuns la un acord în ce privește soluționarea problemei de frontieră chino-sovietice și retragerea trupelor sovietice din Mongolia.

Cele două părți — notează aceeași agenție de presă — continuă să aibă deosebiri de vederi în legătură cu unele probleme internaționale și, în special, cu problema Kampuchiei. În legătură cu aceste chestiuni, cele două părți au convenit să continue discuțiile. Iată, însă, ce notează comunicatul comun : în problema Kampuchiei : părțile au apreciat că este esențial ca retragerea completă a trupelor vietnameze să nu fie urmată de un război civil în această țară, și ca viitoarea Kampuchie să fie un stat independent, pașnic, neutru și nealiniat. În acest scop, a fost exprimat sprijinul față de o reconciliere națională cu participarea celor patru părți din Kampuchia. Între altele, cele două părți s-au pronunțat pentru convocarea unei conferințe internaționale în problema Kampuchiei. S-a căzut de acord să se continue discuțiile cu privire la problema Kampuchiei, inclusiv referitoare la deosebirile de vederi care mai persistă în această privință ; în chestiunea frontierei chino-sovietice și a retragerii trupelor sovietice din Mongolia : cele două părți au convenit să ia măsuri pentru a reduce forțele militare din zonele situate de-a lungul granitei chino-sovietice la un nivel minim, care să corespundă relațiilor normale, de bună vecinătate dintre cele două țări, și să depună eforturi pentru a spori încrederea și a menține calmul în zonele de graniță. Partea chineză a salutat faptul că U.R.S.S. a anunțat retragerea a 75 la sută din forțele sovietice staționate în R. P. Mongolă și și-a exprimat speranța că restul de forțe ale U.R.S.S. vor fi complet retrase din această țară într-o perioadă scurtă, stabilită concret.

Cele două părți s-au pronunțat, apoi, în favoarea unei soluționări echitabile și rezonabile a problemei frontierei chino-sovietice, moștenită din trecut, în baza tratatelor referitoare la actuala frontieră chino-sovietică și a principiilor general recunoscute ale dreptului internațional, în spiritul consultărilor în condiții de egalitate și înțelegere reciprocă. Conducătorii celor două țări au hotărît, în conformitate cu principiile enunțate mai sus, să accelereze tratativele cu privire la acele sectoare ale frontierei chino-sovietice asupra cărora nu s-a ajuns încă la un acord, astfel încît să se găsească modalități reciproc acceptabile pentru soluționarea în mod simultan a problemei sectoarelor de est și de vest.

Privitor la problemele frontierei sovieto-chineze, Mihail Gorbaciov releva, în cadrul unei întîlniri cu reprezentanți ai opiniei publice chineze, că, în ultimii ani, cele două părți au adoptat o serie de măsuri vizînd diminuarea opoziției militare de-a lungul graniței dintre cele două țări. El a afirmat, totodată, potrivit agenției „TASS", că U.R.S.S. este gata ca, pe baza unei înțelegeri cu China, să-și retragă subunitățile și armamentele din zona de frontieră, menținînd doar personalul necesar pentru obișnuitul serviciu grăniceresc. „Demilitarizarea frontierei sovieto-chineze și transformarea ei într-o frontieră a păcii și bunei vecinătăți este un obiectiv important, care ar putea fi atins prin eforturi comune", a subliniat Mihail Gorbaciov.

Se consideră că, dincolo de simbolul normalizării relațiilor reciproce, dialogul la nivel înalt sovieto-chinez de la Beijing va avea drept efecte practice și o dezvoltare accelerată a relațiilor economice și comerciale. De altfel, după ce conducătorii celor două țări au evocat condițiile favorabile existente în această direcție, responsabili din anturajul lor au examinat posibilitățile de cooperare în domenii concrete — al energiei, comunicațiilor, metalurgiei, industriei ușoare și folosirii forței de muncă, precum și în dezvoltarea comerțului de frontieră. Părțile au convenit ca experți din cele două țări să întreprindă studii privind posibilitățile de cooperare economică.

Vasile Crișu

---

trecut, datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare a depășit 1 320 miliarde dolari, ceea ce reprezintă peste 50 la sută din produsul național brut al statelor respective. La aceasta se adaugă și scurgerea capitalului din țările în curs de dezvoltare spre statele dezvoltate — peste 43 miliarde dolari anul trecut. Acest lucru a fost apreciat în document ca o modalitate de finanțare a statelor dezvoltate de către țările în curs de dezvoltare, care anual sînt nevoite să plătească pentru dobînzi mai mult decît primesc de la statele dezvoltate sub formă de credite sau subvenții.

În cadrul reuniunii Biroului de coordonare al țărilor nealiniate, desfășurată la Harare, participanții au hotărît primirea Venezuelei în rîndurile mișcării de nealiniere. Venezuela devine astfel cel de-al 102-lea stat membru al mișcării.

ROMA

După 13 luni — din nou criză de guvern

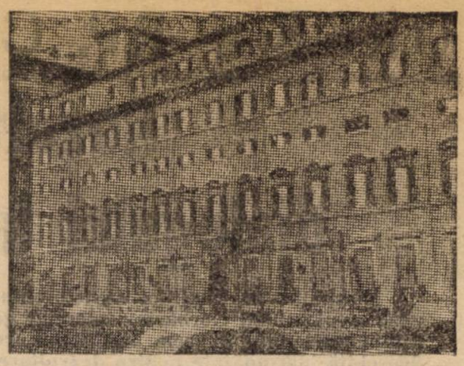

Palazzo Chigi. O demisie cu și fără surprize

Reunit de urgență la 19 mai, la solicitarea socialiștilor, pentru a examina stadiul raporturilor dintre aliații de guvernare (democrat-creștini, socialiști, socialist-democratici, republicani și liberali), cabinetul condus de democrat-creștinul Ciriaco De Mita s-a aflat în situația de a nu mai putea funcționa. Cel puțin aceasta a fost concluzia premierului, care, imediat, s-a prezentat la Palatul Quirinale, pentru a-i prezenta președintelui Francesco Cossiga demisia guvernului pentapartit, care s-a aflat la conducerea Italiei timp de un an și 35 de zile.

Prezentîndu-și demisia, Ciriaco De Mita — comenta agenția „ANSA" — a deschis o nouă pagină în îndelungata istorie a instabilității guvernamentale din Italia, unde, din 1945, s-au succedat la conducere 48 de guverne. „Am prezentat președintelui republicii demisia guvernului, trăgînd învățămintele necesare din pozițiile adoptate de Congresul Partidului Socialist Italian — declara De Mita la ieșirea de la Quirinale. Pe de altă parte — a subliniat el —, necesitatea unei «verificări politice» aprofundate (între partenerii de guvernare — n.n.) era deja evidentă și eu însumi i-am subliniat urgența. Începe o criză — a continuat premierul demisionar — care sper să fie soluționată cît mai rapid cu putință. Politica de reînsănătoșire financiară și de redresare economică — în care guvernul ce am avut onoarea să-l conduc s-a angajat din plin, obținînd rezultate importante — nu permite pauze sau tergiversări, care ar însemna exact contrariul așteptărilor țării. Sper că un nou acord va pune capăt cît mai rapid — și în condiții de loialitate politică — stării de incertitudine și dificultăților care au dus la declanșarea acestei crize, în vederea abordării unor probleme și propuneri ce s-au profilat la orizontul politic și care merg dincolo de programul asupra căruia am căzut de acord în urmă cu 13 luni".

Demisia guvernului — comenta Bettino Craxi, secretarul general al P.S.I. — „nu reprezintă o surpriză. Ne-ar surprinde cei care s-ar arăta surprinși". Într-adevăr, de mai multă vreme, divergențele dintre partenerii de guvernare se făcuseră tot mai simțite, în timp ce, în plan social, țara era confruntată cu o serie de mișcări revendicative ce au culminat cu greva generală de patru ore de la 10 mai, cînd lucrători din industrie, din sectorul public și din cel al serviciilor, din sectorul bancar, din transporturi (feroviare, navale, aeriene, urbane), din comerț sau din domeniul culturii și presei au participat la marea manifestație de protest împotriva politicii economice guvernamentale. Cabinetul condus de Ciriaco De Mita — se arăta într-un document dat publicității, săptămîna trecută, de Secretariatul P.C. Italian — „nu se mai bucură de sprijin și încredere nici măcar din partea majorității pentapartite aflate la baza coaliției ; situația politică internă s-a degradat extrem de mult și cabinetul însuși este conștient că nu poate oferi o garanție minimă pentru a face față cerințelor". Amploarea acțiunii greviste din țară a demonstrat — sublinia documentul amintit — „nemulțumirea populației față de politica guvernului, a cărui izolare a agravat criza internă".

Practic, cei care au provocat declanșarea crizei au fost socialiștii, al căror congres s-a încheiat, la 18 mai, la Milano, cu accente critice la adresa guvernului pentapartit (v. „Lumea" nr. 20 a.c.). De altfel, Bettino Craxi lăsase la latitudinea delegaților la Congres decizia de a ieși din guvern sau de a continua să sprijine, „pentru a nu știu cîta oară, tentativa de clarificare și relansare a unui curs politic coerent". P.S.I. și-a condiționat, în aprilie 1988, participarea la guvernul De Mita, în funcție de rezolvarea a două probleme fundamentale : reforma instituțională și însănătoșirea economică a țării. Din prima, singura „reformă" realizată a fost abolirea votului secret din parlament. Restul — alegerea directă a șefului statului, adoptarea referendumurilor așa-numite „pozitive" și nu numai abrogative, ca pînă acum, ca și realizarea unei reforme a parlamentului au rămas, toate, simple proiecte pe hîrtie, care — sublinia Bettino Craxi în raportul la Congresul de la Milano — „zac în sertare". În ce privește a doua problemă, aproape nimic nu s-a soluționat, deficitul public (care a reprezentat, în 1988, 11,5 la sută din produsul intern brut) fiind — cum se exprima un comentator — „maladia ce macină prospera economie italiană".

Decizia socialiștilor de a rupe fragilele echilibre ale coaliției i-a surprins însă pe majoritatea observatorilor, care înlăturau eventualitatea unei crize, în ideea că partidul care ar declanșa-o nu ar fi avantajat din punct de vedere electoral. Or, demisia cabinetului a avut loc în chiar ziua deschiderii oficiale a campaniei electorale pentru alegerile vest-europene (18 iunie). Pe de altă parte, o serie de observatori consideră că tocmai apropierea momentului 18 iunie i-a determinat pe socialiști să se distanțeze de un cabinet care nu mai putea face față cerințelor actualității. În definitiv — nota un ziar peninsular —, Craxi dorește să demonstreze că P.S.I. este puternic și că este falsă afirmația că nu caută o alternativă la hegemonia tradițională a democrației creștine.

Liderii celorlalte trei partide membre ale coaliției — așa-numitele „partide laice" (socialist-democratic, republican și liberal) — și-au exprimat dezaprobarea față de demisia prezentată de Ciriaco De Mita. „Sîntem convinși că această criză nu va rezolva nici una dintre problemele aflate la ordinea zilei, ci, dimpotrivă, le va agrava" — declara Antonio Cariglia, secretarul general al P.S.D.I. La rîndul său, Giorgio La Malfa, secretarul general al partidului republican (P.R.I.), a amintit că a lansat „un apel direct pentru evitarea crizei". O criză care — sublinia Renato Altissimo, secretarul general al partidului liberal (P.L.I.) — riscă să creeze „un grav vid de putere, care devine și mai îngrijorător în contextul apropiatei scadențe electorale — alegerile pentru Parlamentul vest-european".

De asemenea, patronatul italian, „Confindustria", și cele trei mari centrale sindicale au condamnat demisia cabinetului. Astfel, C.G.I.L. (de tendință comunistă) s-a declarat „îngrijorată și revoltată de decalajul grav dintre interesele reale ale țării și ritualurile politicii, potrivit cărora se fac și se desfac guvernele".

Alegerile vest-europene vor condiționa, fără îndoială, soluționarea crizei. Majoritatea comentatorilor înclină să creadă că rezultatul scrutinului de la 18 iunie (cele cîteva procente în plus sau în minus obținute de fiecare listă, care vor întări sau slăbi pozițiile diverselor formațiuni politice) va influența direct complicatul cadru politic italian. În plus, — e de părere „Il Messaggero" — un acord politic pe termen lung, ca cel pe care socialiștii îl reclamă din partea democrat-creștinilor, „nu poate fi realizat în cîteva zile".

Președintele republicii, Francesco Cossiga, și-a început luni consultările. Odată încheiate, va trebui să decidă dacă acceptă demisia cabinetului De Mita (numind, în acest caz, o altă personalitate politică în măsură să formeze un nou guvern) sau dacă respinge decizia premierului demisionar. O altă posibilitate este ca șeful statului să „trimită" guvernul în parlament, pentru ca acolo să se decidă, prin vot, dacă guvernul și-a pierdut încrederea majorității. În general însă, o asemenea soluție este decisă, în prealabil, de partidele coaliției. Eventualitatea numirii, din nou, a lui Ciriaco De Mita pentru formarea unui nou guvern (cum s-a întîmplat, în repetate rînduri, în perioada în care Bettino Craxi era premier) este exclusă de observatori. „Craxi — nota corespondentul la Roma al agenției «EFE» — a fost foarte atent să nu provoace o ruptură definitivă cu democrația-creștină, semnalînd că P.S.I. rămîne «deschis, constructiv și disponibil» față de un nou acord cu democrat-creștinii, dar fără De Mita".

Mai există — în cazul eliminării tuturor posibilităților — și aceea a alegerilor legislative anticipate. Achille Occhetto, secretarul general al P.C.I., aflat în vizită neoficială în Statele Unite, declara că eventualitatea alegerilor anticipate, în actualele condiții, „este absurdă : nu e necesar să convoci alegătorii la urne pentru a reface coaliții precum aceasta", care s-a autodizolvat. (Liderul comunist se referea la faptul că, practic, la fiecare scrutin general, cadrul politic rămîne același : nici democrația creștină și nici partidul comunist — ambele, partide majoritare — nu pot guverna fără sprijinul P.S.I., al treilea partid al țării, cu 14,3 la sută din voturi).

Orice prefigurări ale unei soluții sînt, la această oră, hazardate. Președintele Cossiga și-a rezervat dreptul de a decide, rugîndu-l pe Ciriaco De Mita să rămînă în funcție, împreună cu întregul cabinet, pentru soluționarea problemelor curente.

Rodica Dumitrescu

NAMIBIA

Reluarea procesului de acces la independență

Retragerea combatanților SWAPO și a armatei sud-africane la baze a permis relansarea planului de independență a Namibiei, stînjenit în aplicarea lui atît de luptele care au avut loc la începutul lunii aprilie, cît și de unele din desfășurările ulterioare.

Retragerea respectivă, precum și reuniunile comisiei comune (Africa de Sud, Angola și Cuba) de verificare a acordurilor de la New York, care au avut loc la 15 mai, la Ruacana (localitate angoleză situată la frontiera între Namibia și Angola) și la 18 mai, la Cahama (tot în sudul angolez, la 120 kilometri de frontiera namibiană), sînt apreciate drept o etapă decisivă în calendarul de acordare a independenței teritoriului respectiv. Pornind de la cele de mai sus, observatorii politici amintesc că procesul de verificare a fost hotărît la 29 aprilie, la reuniunea de la Capetown a comisiei comune, prima ce s-a desfășurat în Africa de Sud. Potrivit acestui acord, luptătorii SWAPO trebuiau să se întoarcă la bazele lor din Angola, aflate la nord de paralela 16 situată la aproximativ 150 km de frontiera namibiană.

În cadrul reuniunii de la Ruacana s-a făcut bilanțul situației în nordul namibian și al retragerii tuturor combatanților SWAPO la nord de paralela 16. Din păcate, cu prilejul respectiv, după dezbateri îndelungi — peste 16 ore — nu s-a ajuns la nici un rezultat, așa încît persistau dezacorduri în aprecierea evoluției situației, care, implicit, au blocat pe mai departe Planul ONU.

Gerhard Roux, purtătorul de cuvînt al administratorului general sud-african al teritoriului, a refuzat să precizeze numărul luptătorilor de gherilă care s-ar mai afla încă în Namibia. Cu prilejul reuniunii de la Capetown, Africa de Sud afirmase că aceștia ar fi în număr de 400, în timp ce UNTAG a apreciat că ar fi numai 200.

La Ruacana și ulterior s-a arătat că, potrivit precizărilor Cartierului General al organizației de la Luanda, toți combatanții s-ar fi părăsit Namibia, dar autoritățile de la Pretoria susțin că 300 luptători ai SWAPO s-ar afla încă în Namibia, iar alți 1 800 sînt desfășurați în zona cuprinsă între frontiera angolezo-namibiană și paralela 16. De aceea, la întîlnirea de la Ruacana reprezentanții Pretoriei au cerut celor angolezi și cubanezi permisiunea de a trimite observatori proprii în Angola spre a verifica, la fața locului, retragerea dincolo de paralela 16 a forțelor SWAPO, prevăzută, de altfel, în Planul ONU. După cum relevau surse apropiate reuniunii respective, acordul sau dezacordul asupra acestei probleme va fi decisiv pentru reluarea și continuarea procesului de independență, Africa de Sud susținînd că ar putea avea loc o nouă incursiune a combatanților SWAPO în nordul Namibiei, pentru a justifica astfel menținerea propriilor forțe în zonă.

La rîndul său, purtătorul de cuvînt al reprezentantului special al secretarului general al ONU, Cedric Thornberry, a declarat că speră „foarte mult într-o revenire la situația de dinainte de 1 aprilie", dată la care a debutat procesul de acces la independență. Astfel, „ne vom putea ocupa din nou de probleme foarte serioase și urgente", a adăugat acesta, subliniind că pentru continuarea procesului și reîntoarcerea refugiaților „trebuie reinstaurată pacea" — lucru pe care planul amintit îl prevede în mod expres.

În ce-l privește, debutul reîntoarcerii refugiaților, a fost amînat de administrația generală sud-africană a Namibiei pentru 22 mai sau, potrivit unor surse informate, pentru 29 mai, deci cu o săptămînă sau chiar două întîrziere. După cum se opinează, atît la Windhoek cît și în alte capitale din zonă, acest proces constituie o cotitură decisivă. Refugiații — circa 30 000 — se află în țările din „linia frontului" — Angola, Botswana, Tanzania, Mozambic, Zambia și Zimbabwe —, iar începerea revenirii lor fusese inițial fixată la 15 mai a.c.

Totodată, purtătorul de cuvînt al ONU a confirmat că organizația mondială „preconizează dublarea numărului de polițiști din UNTAG" — Grupul de Asistență al ONU pentru Perioada de Tranziție. Cantonați mai ales în nord, cei 500 polițiști au „o activitate deosebit de grea", ca urmare a nenumăratelor plîngeri venite din toate direcțiile.

Abolirea legilor discriminatorii și amnistierea deținuților politici, precum și retragerea militarilor sud-africani urmau să intre în vigoare — ca și procesul revenirii refugiaților — de la 15 mai, tot conform calendarului ONU, însă nimic din toate acestea nu s-a aplicat. Grupul primelor probleme „se află încă în discuție" cu administrația general sud-africană din Namibia, iar retragerea trupelor sud-africane cantonate, de la 13 mai, la bazele lor era condiționată de rezultatele reuniunii de la Cahama.

După doar trei ore de convorbiri purtate în clădirea aeroportului din Cahama, cele trei țări — Angola, Cuba și Africa de Sud — au dat publicității un comunicat comun potrivit căruia au fost „reglementate diferendele existente și s-a decis continuarea aplicării Planului ONU privind Namibia". La întîlnirea de la Cahama au asistat și Marti Ahtisaari, reprezentantul special al ONU în Namibia, generalul Prem Chand, comandantul UNTAG, iar cele trei delegații au fost conduse, ca și în trecut, de Antonio dos Santos Franca-Ndalu (ministrul adjunct angolez al apărării), Carlos Aldana (Cuba), generalul Jannie Geldenhuys (comandantul forțelor sud-africane de apărare). Observatorii — URSS și SUA — au fost reprezentați de ambasadorii lor la Luanda și, respectiv, Pretoria.

Amintitul comunicat precizează, în continuare, că retragerea combatanților SWAPO s-a realizat „în formă satisfăcătoare", sub supravegherea forțelor de pace din UNTAG. Părțile recunosc că pacea a fost restabilită în nordul namibian și recomandă cinci măsuri practice pentru a fi menținută încetarea focului. Angola și Cuba au acceptat, la rîndul lor, să întreprindă „toți pașii necesari pentru deplasarea combatanților SWAPO la bazele lor care, potrivit acordului, trebuie să se afle la nord de paralela 16". Poliția namibiană (SWAPOL) va continua să vegheze la respectarea legii și ordinii și să recupereze restul de muniții rămase de la combatanții SWAPO, dat fiind că Africa de Sud susține că, în Ovambo, aceștia ar fi ascuns lăzi de arme.

Făcînd o concesie Africii de Sud („EFE"), comunicatul de la Cahama include și un paragraf în care se cere reprezentantului special al ONU, Marti Ahtisaari, să mărească numărul de oficiali ai UNTAG în Angola, care să supravegheze retragerea luptătorilor SWAPO la nord de paralela 16. În acest moment, în Angola se află 32 de ofițeri din cele 4 650 „căști albastre" care compun forța UNTAG din Namibia.

În mod firesc, prin înțelegerea la care s-a ajuns la Cahama, planul de independență a Namibiei, blocat practic de la 1 aprilie, a reintrat pe făgașul normal. Acum, așa cum prevede calendarul ONU privind aplicarea lui, la ordinea zilei se află debutul revenirii celor 30 000 de refugiați, abolirea legilor discriminatorii și amnistierea deținuților politici. Aceasta întrucît pentru jumătatea lunii în curs erau avute în vedere, în afara celor de mai înainte, elaborarea regulilor generale pentru alegeri, reducerea la 12 000 oameni a efectivului forțelor sud-africane din Namibia și încheierea procesului de abolire a legilor discriminatorii sau restrictive. Există, deci, destule întîrzieri care nu mai suportă amînări, întrucît altfel procesul propriu-zis s-ar prelungi în mod inutil.

C. Dumitru

În această săptămînă...

Belgrad. Alegerea noului președinte al Prezidiului C.C. al U.C.I.

Săptămîna trecută, în cadrul ședinței Prezidiului C.C. al Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia, desfășurată la Belgrad, Milan Pancevski a fost ales în funcția de președinte al Prezidiului C.C. al U.C.I. El îl înlocuiește pe Stipe Șuvar, care, la 15 mai, a devenit membru al Prezidiului R.S.F.I.

Noul președinte al Prezidiului C.C. al U.C.I. — relevă agenția „Taniug" — este macedonean și provine dintr-o familie de muncitori revoluționari. Este absolvent al unei școli secundare tehnice și al cîtorva școli politice. În perioada 1953—1965 a deținut funcții în economie, în organizații social-politice iugoslave, în Uniunea Socialistă a Poporului Muncitor și în U.C.I.

La cel de-al VII-lea Congres al U.C. din Macedonia (U.C.M.) a fost ales membru al C.C. al U.C.M. și a devenit secretar executiv al Prezidiului C.C. al U.C.M. La congresul următor al comuniștilor macedoneni, Milan Pancevski a fost ales secretar al C.C. al U.C.M. În perioada 1984—1985 a fost președinte al Prezidiului C.C. al U.C.M.

LONDRA

Controverse în raporturile cu C.E.E.

Luna viitoare au loc alegeri, în toate țările membre ale Pieței comune, pentru Parlamentul vest-european. Dar niciunde, ca în Marea Britanie, acestea nu sînt așteptate cu atîta interes, apropierea lor stîrnind aprinse controverse. Care le sînt cauzele ?

Cu mai bine de un deceniu și jumătate în urmă, cînd Marea Britanie a aderat, după îndelungate negocieri, la Comunitatea economică vest-europeană, nu puține voci aparținînd membrilor inițiali ai organizației se întrebau dacă nu cumva se introduce în sînul acesteia „calul troian". Suspiciunile au continuat multă vreme, de o parte, în timp ce, de cealaltă parte, se înstăpîneau reticențele, chiar reținerile de la orice act contrar tradițiilor britanice, firesc diferite, culminînd chiar cu un referendum a cărui temă era menținerea în sau ieșirea din C.E.E. Mai apoi, populația britanică s-a obișnuit, treptat, cu apartenența la acest organism și cu renunțarea la „splendida izolare" a unor vremuri imperiale oricum demult apuse, și chiar și partidele politice care îi erau potrivnice, precum laburiștii, au înțeles că, întrucît s-au instituit și întărit o seamă de instituții comunitare, trebuie acceptată realitatea și britanicii să-și îndeplinească rolul ce le revine. Dar, de-a lungul tuturor acestor ani, inclusiv astăzi, toate guvernele, fie ele laburiste sau conservatoare, au adus, în totdeauna, pe ordinea de zi problema suveranității naționale și, în numele ei, au luat nu o dată decizii contrare celorlalți membri ai C.E.E. și au insistat pentru prezervarea drepturilor lor de a-și guverna țara cum socotesc ele. Periodic, aspectul acesta a apărut mai pregnant în prim plan, atunci cînd deciziile ce urmau a fi luate aveau un rol sau impact major. Adică ceea ce se constată de aproximativ un an, din momentul în care s-a decis pregătirea treptată a „Europei anului 1992", cu o piață unică și fără frontiere. Particularitățile poziției britanice sînt comentate practic fără răgaz din vara anului trecut, alimentate din plin de declarații ale premierului sau ale altor miniștri.

Oricine își poate imagina că este greu, dacă nu chiar imposibil, să ajungi la controverse politice de la... țigări. Dar s-a petrecut și acest fapt care, alăturat altora, tot din ultimele săptămîni, merită atenție. Organismele Pieței comune au decis, în cadrul unei campanii privind sănătatea și reducerea fumatului, să impună avertismente mai dure pe pachetele de țigări. Deși acceptă în principiu campania, cabinetul britanic socotește genul de avertismente propus inadecvat limbii engleze, și că, în plus, faptul ar fi de competența fiecărui membru în parte și nu a comisiilor de la Bruxelles. Ca urmare, premierul Margaret Thatcher a anunțat (în Camera Comunelor) că se va adresa Curții de Justiție, revendicînd dreptul de veto, anunț ridiculizat pur și simplu de fostul prim-ministru conservator Edward Heath.

Dar analiștilor nu le-a lipsit mult să alăture nenumărate alte poziții similare exprimate recent și mai puțin recent de guvernul britanic. Premierul britanic, partizan cunoscut al pieței libere, sprijină ideea unei „Europe unite" a anului 1992, cu desființarea barierelor comerciale și libera circulație a capitalurilor, dar modul în care vede realizat acest proiect diferă de al altor membri și, îndeosebi, de al lui Jacques Delors, președintele Comisiei C.E.E. Așa cum a respins, demult, ideea aderării la sistemul monetar vest-european (SME ; nici astăzi nu consideră că ar fi venit vremea aderării la acest „șarpe"), Margaret Thatcher respinge ideea creării unei Bănci centrale vest-europene. Marea Britanie se opune „planului Delors", privind posibilitatea creării unei uniuni economice și monetare (ce va fi discutat la viitoarea reuniune la nivel înalt a C.E.E.). (Deși săptămîna trecută, la o reuniune a miniștrilor de finanțe din Spania, s-a adoptat un plan în trei etape, prima constituind-o admiterea Marii Britanii, Spaniei, Portugaliei și Greciei în S.M.E., Londra continuă să se opună creării unei monede unice, iar ministrul de finanțe Nigel Lawson a precizat că țara sa va adera „numai cînd va sosi timpul"). În alt plan, liderul britanic Margaret Thatcher nu agreează o seamă de reforme de ordin social, precum participarea muncitorilor în consiliile de conducere ale întreprinderilor (premierul britanic insistă pe ideea deținerii de acțiuni, promovată în cadrul a ceea ce ideologii conservatori au numit „capitalism popular", în condițiile unor reforme și îngrădiri tipice petrecute în ultimul deceniu în Marea Britanie — cf. articolele publicate de revista noastră în nr. 18 și 20 a. c.). În repetate rînduri, în Marea Britanie sau în alte țări membre ale C.E.E., premierul Thatcher și-a declarat neta opoziție față de crearea unor „State Unite ale Europei" (multe din propunerile comisiei de la Bruxelles ar duce, în opinia britanică, la un asemenea deznodămînt). „O cooperare mai strînsă nu presupune ca puterea să fie centralizată la Bruxelles sau ca hotărîrile să fie luate de un organ administrativ", spunea Margaret Thatcher, care respinge complet politica de integrare, așa cum pare a se contura acum, precum și ideea desființării frontierelor. Mai mult, recent, ea se declara „îngrijorată" că Europa occidentală devine un „superstat" condus de Bruxelles și „dominat de socialiști". La o conferință a conservatorilor, desfășurată la Perth (în Scoția), ea preciza : „Vom lucra în cadrul comunității — să nu fie nici un dubiu — pentru o Europă așa cum o vedem noi, nu un superstat socialist condus de la Bruxelles, care ne înghite identitatea și ne distruge suveranitatea".

Asemenea declarații înfierbîntate au explicații multiple. Desigur, în primul rînd, apropierea alegerilor pentru Parla-

Laburiștii britanici — un nou program

Conducerea Partidului Laburist din Marea Britanie a început, de două săptămîni, dezbaterea unui nou program care — potrivit analiștilor — echivalează cu o apropiere de centrul vieții politice în mai multe domenii : dezarmare, naționalizări, sindicate și impozite. În mare, acestea sînt domeniile care au stat la baza multor disensiuni interne din partid, în ultimii ani. Actualul lider Neil Kinnock a hotărît, de mai mult timp, să modifice programul, la conferința de anul trecut s-a decis conturarea modificărilor, iar noul program dezbătut acum de conducere urmează să fie adoptat la conferința din luna octombrie, de la Brighton. „Valorile Partidului Laburist nu se schimbă — declara Kinnock, răspunzînd criticilor. Dar politica sa trebuie modificată", programul nou fiind singura șansă de a obține victoria la viitoarele alegeri.

Potrivit acestui program, renaționalizările (la care laburiștii recurgeau masiv în trecut, după ce preluau puterea) vor fi limitate. Se vor modifica unele aspecte ale legilor sindicale introduse de conservatori — dar numai „aspectele considerate excesive" (Nici chiar laburiștii nu mai doresc ca sindicatele să-și redobîndească puterea și influența din anii '70). Se dorește continuarea reducerilor de impozite pentru cei săraci.

Dar elementul cel mai important al noilor orientări îl oferă renunțarea la dezarmarea nucleară unilaterală și adoptarea unei abordări multilaterale. Argumentul schimbărilor e dat de modificările survenite pe scena internațională în acest domeniu.

Toate aceste schimbări din program nu sînt aprobate de toți membrii partidului, deși tendința pare să fie aproape cert spre adoptarea lor la Brighton. Pînă atunci, Neil Kinnock a decis să-i convingă pe membrii de rînd ai partidului despre necesitatea și utilitatea noului program. A început-o chiar în locurile sale de baștină, în Țara Galilor, unde s-a desfășurat conferința laburiștilor din provincie. Delegații au adoptat modificările, respingînd rezoluțiile care încă solicitau unilateralismul. Apoi, unele sindicate mari au decis să sprijine înnoirile.

Curentul acesta nou din rîndurile laburiștilor are, în mod vizibil, efect mai larg, lesne constatat în mai multe moduri. Sondajele de opinie înregistrează avansuri considerabile ale laburiștilor, exact în perioada în care conservatorii își sărbătoresc un deceniu de guvernare neîntreruptă. La 4 mai, laburiștii au obținut un mandat deținut anterior de conservatori, cu o mare majoritate. „The Sunday Times" afirma chiar că, dacă alegerile generale s-ar desfășura acum, laburiștii ar cîștiga. Pe de altă parte, se tinde spre o modificare a raporturilor interpartide și cel care are cel mai mult de suferit este Partidul Social-Democrat. Acesta a fost alcătuit, în 1981, îndeosebi din disidenți laburiști, nemulțumiți de poziția anticomunitară a partidului și de ideea dezarmării nucleare unilaterale a Marii Britanii. Dar, acum, Partidul Laburist este procomunitar și renunță la unilateralism, ceea ce îi face pe mulți social-democrați să încline spre revenirea în partid sau spre o colaborare cu el. Rezultatul, admis chiar de liderul social-democrat David Owen, este că numărul celor 30 000 de aderenți s-a redus la 11 000, fondurile s-au limitat și, ca urmare, gruparea a hotărît să nu mai prezinte candidați la alegerile de luna viitoare, pentru Parlamentul vest-european. Evident, o criză, chiar dacă încă nerecunoscută, care aproape că spulberă partidul creat în 1981.

mentul vest-european, multe luări de poziție apărînd în cadrul unor campanii electorale (manifestul electoral a fost publicat în această săptămînă). În al doilea rînd, apropierea momentului unor decizii privind imaginea Pieței comune în deceniul următor. În al treilea rînd, controversele din chiar cadrul Partidului Conservator. Fostul premier Edward Heath critică, de multă vreme, pozițiile actualului lider (care i-a urmat în această funcție), dar opțiunile sale net pro-comunitare apar de înțeles din moment ce el este politicianul care a negociat aderarea țării la C.E.E. Acestuia i se adaugă însă, în ultima vreme, și mulți alți conservatori de marcă, și presa britanică scrie despre existența unor disensiuni chiar între membrii guvernului referitor la raporturile cu Piața comună. Lordul Plumb, președintele conservator al Parlamentului vest-european, are păreri diferite de ale premierului. Michael Heseltine, fost ministru al apărării, dorește aderarea imediată la sistemul monetar și propune chiar crearea unui Senat vest-european și înființarea unei funcții suplimentare de ministru de externe însărcinat doar cu problemele comunitare. O carte pe care a publicat-o de curînd („Sfidarea Europei — își poate asuma, oare, Marea Britanie riscul ?") dezvoltă aceste idei. Pentru Heseltine — precizează observatorii — aderarea lirei sterline la S.M.E. are un caracter de urgență, dacă guvernul dorește să acorde întreprinderilor britanice șansa de a profita de deschiderea piețelor „celor 12".

Desigur, nici unul dintre aceștia (sau alții) nu obiectează cînd este pusă în discuție suveranitatea britanică. Dar argumentele lor, subtile și vizînd perspectiva, au și un alt fundament, pe care Michael Heseltine nu evită să-l evoce în cartea sa. Anume că, cu cît izolarea britanică ar fi mai mare în cadrul C.E.E., cu atît vor spori șansele de „lider" ale Franței sau Germaniei occidentale. Or, se știe că, de la aderarea britanică, s-a vorbit practic în permanență de căutarea unui echilibru, de evitarea, pe cît posibil, a creării unei „axe Paris—Bonn" și înlocuirea ei cu raporturi triunghiulare, la care să participe și Londra — o concepție în care opțiuni ale partenerilor mai mici din C.E.E. erau cel puțin desconsiderate și unii membri socotiți „mai egali" decît alții. Din cartea lui Heseltine reies din nou exact asemenea „temeri" și „argumente". Prin urmare, controversele înregistrate la Londra pot fi analizate pe două planuri : pe de o parte, referitor la raporturile directe cu C.E.E. ; pe de altă parte, în cadrul raporturilor interoccidentale, în care se menține suspiciunea reciprocă.

Stelian Țurlea

În această săptămînă...

Kabul. Plan de reglementare a problemei afgane

Președintele Afganistanului, Najibullah, a prezentat la 20 mai, un plan de reglementare a problemei afgane. Luînd cuvîntul în fața participanților la Loya Jirgah — Sfatul suprem al triburilor —, ale cărui lucrări au început la Kabul, el a chemat forțele care se opun guvernului legal să consimtă asupra încetării focului și să accepte începerea de convorbiri directe în vederea instaurării păcii în Afganistan — relatează agenția „TASS".

Președintele Najibullah a evidențiat necesitatea convocării unei conferințe internaționale pentru transpunerea în viață a prevederilor acordurilor de la Geneva, precum și a unei conferințe de pace în interiorul țării, în scopul creării bazelor pentru formarea unui guvern de coaliție reprezentativ.

El a propus, de asemenea, crearea, din rîndul membrilor actuali Loya Jirgah, a unei comisii însărcinate cu stabilirea legăturii și desfășurarea de convorbiri cu reprezentanții opoziției, aflați în străinătate și în țară, cu șefii tribali, în vederea încetării acțiunilor armate și a normalizării situației interne. Republica Afganistan — a subliniat vorbitorul — este gata, în scopul realizării reconcilierii naționale, să aibă convorbiri cu toate părțile interesate, astfel încît nici o forță politică, grupare, partid sau organizație să nu fie exclusă de la procesul de instaurare a păcii.

Pe de altă parte, președintele Najibullah a cerut Consiliului Național (parlamentul) prelungirea cu încă trei luni a stării excepționale, decretată după retragerea trupelor sovietice din Afganistan, în luna februarie, și care expira la 18 mai.

De curînd, la o întîlnire la New York, cu membri ai Societății pentru Asia, secretarul general al O.N.U. a reafirmat opinia potrivit căreia părțile afgane aflate în conflict trebuie să ajungă la un acord asupra formării unui guvern cu o bază largă, astfel încît problemele țării să fie soluționate de afganii înșiși. Javier Perez de Cuellar a subliniat că Organizația mondială va depune eforturi pntru a acorda ajutorul necesar în direcția menționată și a cerut tuturor părților interesate, inclusiv S.U.A. și U.R.S.S., să respecte acordurile de la Geneva și, împreună cu Națiunile Unite, să ajungă, cît mai grabnic, la o soluționare a conflictului afgan.

Contacte interoccidentale

Președintele Franței, François Mitterrand, a făcut, la sfîrșitul săptămînii trecute, o călătorie de partea cealaltă a Atlanticului, în Canada și Statele Unite. O vizită în care, avea să se constate, punctul principal pe agenda discuțiilor l-a constituit perspectiva ajungerii la o poziție comună interoccidentală în problema rachetelor nucleare cu rază scurtă de acțiune din Europa (S.N.F.) — sau, altfel spus, fără eufemisme, disensiunile existente, în prezent, între membrii N.A.T.O. La Ottawa, președinrtele francez a discutat cu premierul canadian și aspecte ale pregătirii întrunirii la nivel înalt a principalelor șapte țări industrializate (ce se va desfășura la Paris), precum și a apropiatei conferințe a statelor francofone (ce se va desfășura în Senegal).

Observatorii aveau să constate că, totuși, întîlnirea (neoficială) dintre François Mitterrand și omologul său american George Bush, la Kennebunkport (în apropiere de Boston), a atras mai mult atenția. Evident, pe agenda discuțiilor se aflau aceleași divergențe interoccidentale, George Bush încercînd să obțină din partea membrilor N.A.T.O. aprobarea privind modernizarea S.N.F. și opoziția față de cererea vest-germană de a se începe negocieri cu U.R.S.S. în această problemă. Franța, deși înclina să sprijine poziția americană, era totuși partizana unui compromis. Iar acesta pare să fi fost acceptat de S.U.A. : potrivit agenților de presă, după cele două zile de convorbiri avute, la Washington, de Richard Stoltenberg, ministrul vest-german al apărării, cu omologul său Richard Cheney, cu Brent Scowcroft, consilier pentru problemele securității naționale, și cu vicepreședintele Dan Quayle, S.U.A. ar fi acceptat, în principiu și cu anumite condiții, ideea negocierilor cu U.R.S.S. privind reducerea rachetelor nucleare cu rază scurtă de acțiune din Europa. Între condițiile sugerate de S.U.A. se află o asigurare scrisă că negocierile privind reducerea rachetelor în cauză nu vor duce la o „a treia opțiune zero", ca tratativele să înceapă doar atunci cînd la negocierile de la Viena privind reducerea armamentului convențional se va conveni asupra unui acord și se va realiza în mod practic prima reducere de trupe și material militar.

În discuțiile de la Kennebunkport, președintele francez și-a exprimat, pare-se, sprijinul față de această propunere de compromis, la sfîrșitul întrevederilor secretarul de stat James Baker apreciind că „s-a realizat o concordanță" de păreri. Cu acest prilej, președintele american a rostit o cuvîntare privind politica externă americană și relațiile Est-Vest, a doua după ce, cu o săptămînă mai devreme, în Texas, rostise un discurs în care sublinia (pentru întîia oară de la preluarea puterii) cum vede Administrația sa aceste relații. În Texas, președintele Bush declarase că Administrația sa a încheiat reevaluarea politicii S.U.A. privind raporturile cu U.R.S.S. și că, în viitor, se impune o politică nouă. Reamintind că s-a convenit reluarea, în iunie, a negocierilor americano-sovietice asupra armamentelor nucleare strategice, Bush a spus că scopul S.U.A. este reducerea riscului de război nuclear ; a reafirmat intenția guvernului său de „a menține opțiunea de desfășurare a unor sisteme avansate de apărare, atunci cînd acestea vor fi gata" (referire la SDI) ; a formulat propunerea denumită „cerul deschis" (realizarea unei înțelegeri pentru ca avioane de cercetare, neînarmate, ale țărilor participante la cele două alianțe să poată realiza zboruri libere reciproce deasupra teritoriilor țărilor N.A.T.O. și ale Tratatului de la Varșovia). La Boston, președintele american a adus noi precizări asupra acestei reevaluări a politicii americane. Îndeosebi, el a relevat că, datorită creșterii constante a rolului Europei occidentale, „trebuie dezvoltate noi forme de colaborare" care să fie „o investiție pentru un viitor sigur".

ORIENTUL MIJLOCIU

Contacte politice pentru depășirea încordării din zonă

În ultima perioadă, în Orientul Mijlociu, ca și pe alte meridiane, s-a constatat o intensificare a contactelor politice, a demersurilor diplomatice pentru depășirea situațiilor critice, deosebit de preocupante, din această regiune atît de frămîntată a lumii. Perpetuarea încordării, tensiunile în creștere, necesitatea adoptării unei poziții unitare au dus la hotărîrea țărilor arabe de a se reuni la nivel înalt, în sesiune extraordinară, între 23—24 mai, în orașul marocan Casablanca, pe agenda de lucru fiind incluse patru puncte importante : problema palestiniană, situația din Liban, conflictul iraniano-irakian și reintegrarea Egiptului în Liga Arabă. (Reuniunea a fost precedată de întrunirea miniștrilor de externe ai celor 21 de țări membre ale organizației, la care a fost prezent și ministrul de externe egiptean, Esmat Abdel Meguid). Prezența delegației egiptene, condusă de președintele Hosni Mubarak, la reuniunea de la Casablanca, pune, astfel, capăt unei absențe de 10 ani a acestei țări din amintita organizație arabă. La închiderea ediției noastre, lucrările reuniunii se aflau la început. Care este, însă, situația actuală din zonă, ce a făcut obiectul întrunirii arabe la nivel înalt ?

TERITORIILE ARABE OCUPATE. Deși unii membri ai guvernului israelian, inclusiv ministrul apărării, Yitzhak Rabin, considerau, cu aproximativ un an în urmă, că revolta populației palestiniene din Cisiordania și Gaza va fi de scurtă durată, evenimentele au evidențiat că, dimpotrivă, demonstrațiile declanșate în decembrie 1987 nu au fost și nu sînt o simplă formă de protest împotriva unor neajunsuri economico-sociale, ci o mișcare de eliberare de sub ocupație străină. Intifada — cum este denumită revolta — scoate pregnant în evidență, fără echivoc, că drama poporului palestinian, lipsit de o patrie proprie, nu poate fi amînată la nesfîrșit, că este necesară o concertare a eforturilor tuturor părților interesate, a factorilor de decizie, o intensificare a demersurilor diplomatice pentru soluționarea acestei probleme.

După folosirea mijloacelor militare, autoritățile israeliene au recurs la metode noi, fără a renunța la cele vechi, una din cele mai recente fiind interzicerea unui număr de aproximativ 60 000 de palestinieni din Gaza să intre sau să rămînă pe teritoriul israelian. Întrucît numeroase întreprinderi israeliene au lansat un semnal de alarmă, subliniind că se află pe punctul de a fi închise din cauza lipsei de mînă de lucru, pierderile ridicîndu-se, în numai cîteva zile, la milioane de dolari, decizia a fost anulată. După anunțarea acestei hotărîri, conducerea revoltei palestiniene, consecventă în acțiunile sale, a lansat un nou apel la grevă generală în semn de protest față de ocupația israeliană.

În teritoriile arabe ocupate, forțele armate israeliene nu pot stăvili dorința de libertate a populației palestiniene

Escaladarea folosirii forței în teritoriile arabe ocupate a fost criticată, și în această săptămînă, de oameni politici din zonă, inclusiv de Yasser Arafat, în cadrul unei conferințe de presă organizate la Bagdad, după convorbirile pe care le-a avut cu vicepremierul și ministrul de externe Tariq Aziz. Cu acel prilej, s-a anunțat că Statul Palestina a cerut organizarea unei reuniuni de urgență a Consiliului de Securitate al ONU privind situația din teritoriile arabe ocupate. Liderul palestinian a declarat că, prin intensificarea acțiunilor represive, forțele de ocupație urmăresc să înfrîngă rezistența palestinienilor și să-i determine să accepte alegerile propuse în „planul de pace" al premierului Yitzhak Shamir, urmate de o autoadministrare limitată. Potrivit agențiilor de presă, atît Yasser Arafat, cît și Tariq Aziz au respins proiectul israelian privind organizarea alegerilor, reafirmînd că realizarea unei consultări juste a populației din aceste teritorii este posibilă numai în prezența unor observatori ai ONU și în condițiile retragerii depline a forțelor israeliene. În aceeași ordine de idei, tot în cadrul unei conferințe de presă, președintele Franței, François Mitterrand, și-a exprimat scepticismul în legătură cu planul Israelului referitor la desfășurarea alegerilor, precizînd că un scrutin nu poate fi liber în prezența unor forțe militare ostile, fiind de preferat un control internațional.

Referindu-se la amintitul plan, regele Hussein al Iordaniei a declarat presei că prin acesta Israelul încearcă „să cîștige timp să slăbească presiunile internaționale exercitate împotriva lui. Palestinienii sînt singurii care trebuie să-și exprime opinia în legătură cu propunerile de pace în conflictul lor cu Israelul", a arătat suveranul hașemit. „Nu am dreptul să vorbesc în numele palestinienilor, OEP fiind cea care trebuie să-și exprime opinia în legătură cu propunerile de pace, în conflictul lor cu Israelul", a subliniat regele Hussein.

De notat că autoritățile israeliene au inițiat o acțiune de prezentare, inclusiv a unor detalii, pe plan internațional a noului plan, materializată, între altele, prin recenta vizită la Washington a ministrului de externe Moshe Arens, precum și a premierului Shamir la Londra.

Într-un interviu acordat postului național de radio, primul ministru Yitzhak Shamir a subliniat că va demisiona dacă planul său de pace nu va fi aprobat de Comitetul Central, al blocului Likud, al cărui lider este. (Împreună cu Partidul Muncii, condus de Shimon Peres, blocul Likud formează guvernul de unitate națională). Președintele CC al Likud, Ariel Sharon, care se opune acestui plan, a convocat pentru jumătatea lunii iunie o reuniune a Comitetului Central. Yitzhak Shamir a declarat, totodată, că țara sa nu va renunța la nici un teritoriu și nu va accepta nici o reglementare care ar obliga-o să facă acest lucru.

Revenind la evoluțiile pe plan arab din preajma reuniunii la nivel înalt de la Casablanca, menționăm convorbirile avute de președintele Mubarak cu sultanul Omanului, Qaboos, aflat în vizită în Egipt, în timpul cărora au fost discutate aspecte privind problema palestiniană și organizarea

---

În această săptămînă...

Panama. Sosirea unei misiuni a O.S.A.

Desfășurată la 17 mai, reuniunea Consiliului ministerial al Organizației Statelor Americane — convocată în scopul identificării unei soluții pentru criza internă din Panama — a adoptat, prin consens, o rezoluție în acest sens. Documentul prevede trimiterea, în această țară, a unei misiuni alcătuite din miniștrii de externe din trei state latino-americane (Ecuador, Guatemala și Trinidad-Tobago), însoțiți de secretarul general al O.S.A., Joao Baena Soares. Sarcina acestei misiuni este să promoveze formule vizînd „realizarea unui acord național în Panama". Aceeași rezoluție cere tuturor țărilor membre ale O.S.A. să colaboreze la îndeplinirea prevederilor menționate și să se abțină de la acțiuni care ar pune în pericol principiul neamestecului în treburile interne ale altor state. Se subliniază, de asemenea, că menținerea în vigoare a tratatelor privind Canalul Panama (semnate, în 1977, de S.U.A. și, respectiv, țara pe teritoriul căreia se află), ca și respectarea întocmai a prevederilor acestora reprezintă o voință fundamentală a tuturor guvernelor latino-americane.

Misiunea O.S.A. a sosit, luni, la Ciudad de Panama, urmînd a prezenta, la 5 iunie, raportul său privind însărcinarea încredințată. Rolul său este de a media pentru a se ajunge la un acord negociat între cele două părți în conflict : sectoarele politice guvernamentale, cărora li se alătura armata, și cercurile opoziției. Criza izbucnită între acestea, în ultimii doi ani, s-a văzut accentuată considerabil de implicarea crescîndă a S.U.A., angajate în stimularea cercurilor opoziției și în încercări multiple de înlăturare a generalului Manuel Noriega, șeful forțelor armate de apărare. Tensiunile interne, alimentate substanțial din exterior, au dus, la 10 mai a.c., la anularea, de către tribunalul electoral panamez, a alegerilor generale ce se desfășuraseră, în această țară, cu trei zile înainte.

Guvernul panamez a anunțat, vinerea trecută, că, pe timpul prezenței misiunii O.S.A., nu sînt permise reuniuni publice sau manifestații, care ar putea perturba activitatea acesteia. Observatorii apreciază, în acest context, că sarcina misiunii amintite este dificilă, date fiind pozițiile ferme și ireconciliabile dintre părțile în conflct și complexitatea crizei interne panameze.

unei conferințe internaționale consacrate păcii în Orientul Mijlociu. De asemenea, a fost analizată situația din Liban.

LIBAN. Fără șef de stat de opt luni, cu două guverne ce se acuză reciproc ca fiind neconstituționale, cu o armată divizată, o parte sprijinind un cabinet, o altă parte pe celălalt, cu un parlament care nu a mai reușit să se întrunească în plen dinaintea izbucnirii conflictului intern, menținîndu-și, de aceea, președintele, deși mandatul acestuia a expirat în toamna trecută. Libanul trece printr-una din cele mai critice perioade politice și economico-sociale. Pe parcursul ultimilor ani au avut loc mai multe conflicte prelungite care au fost calificate de observatorii politici drept războaie. Puțin timp a trecut de la încheierea așa-numitul „război al taberelor", că un alt război — cel al „porturilor" — i-a luat locul. Cu cîteva zile în urmă, cînd duelurile de artilerile dintre părțile rivale deveniseră sporadice, după unele perioade în care frecvența tirurilor ajunsese la 30 de proiectile pe minut, la Beirut au fost reluate atentatele cu mașini-capcană, iar în sudul țării bombardamentele dintre așa-numita Armată a Libanului de Sud susținută de Israel și rezistența libaneză sprijinită de combatanții palestinieni. Săptămîna trecută — pentru prima dată de la declanșarea, în aprilie 1975, a războiului civil — o grevă generală comună în semn de doliu i-a reunit pe creștinii și musulmanii din Liban. Aceasta a avut loc după asasinarea marelui muftiu al țării, Hassan Khaled,

O imagine intrată, din păcate, în cotidian — coloane de fum ridicîndu-se deasupra unuia din cele două sectoare ale capitalei libaneze

a cărui mașină, împreună cu alte 15, a fost aruncată în aer de explozia a 150 kg de TNT, care a ucis peste 20 de persoane și a rănit alte 50. Atentatul a fost ferm condamnat de secretarul general al ONU, Javier Perez de Cuellar, de președintele Siriei, Hafez Al-Assad, de premierul guvernului militar libanez, Michel Aoun, și de alți oameni politici.

Pe acest fond de perpetuă tensiune, șefii celor două guverne opuse din Liban — Selim Al Hoss (musulman) și Michel Aoun (creștin) — au cerut reuniunii arabe extraordinare la nivel înalt, de la Casablanca, „să salveze Libanul". Ei au prezentat însă, în acest scop, propuneri divergente cu privire la soluționarea crizei libaneze. Selim Al Hoss a reafirmat, în memorandumul său, că soluția trebuie să se bazeze pe adoptarea unei formule de reforme politice și constituționale și alegerea unui președinte al țării, care să accepte această formulă. El a cerut reuniunii de la Casablanca să se situeze pe o poziție responsabilă, imparțială și justă în ce privește conflictul libanez, subliniind că, în prezent, este amenințată însăși existența țării. La rîndul său, Michel Aoun a cerut retragerea trupelor străine din Liban și adoptarea de către reuniunea de la Casablanca a unor rezoluții care să poată salva Libanul. El a relevat că solidaritatea arabă reprezintă o datorie, mai ales în condițiile actuale.

Aflate ca puncte principale pe agenda reuniunii la nivel înalt a Ligii Arabe, cele două probleme cer, prin complexitatea lor, demersuri susținute și adoptări de poziții care să permită un dialog constructiv și eficient. Rămîne de văzut în ce măsură întîlnirea de la Casablanca va stimula eforturile regionale pentru depășirea stărilor de încordare și angajarea unui adevărat proces de pace în regiune.

Ștefan Cârjă

În această săptămînă...

Sesiunea ministerială a Consiliului Mondial al Alimentației

A 15-a sesiune ministerială a Consiliului Mondial al Alimentației (CMA), organism politic în cadrul Națiunilor Unite care grupează 36 de țări, și-a desfășurat lucrările, la Cairo, în perioada 22—25 mai. Acest organism, care se deosebește de FAO, chiar dacă are sediul tot la Roma și are ca membri țări reprezentînd două treimi din populația mondială, și-a asumat drept scop principal „să sugereze guvernelor anumite orientări pentru ca acestea să poată face față problemelor social-economice generate de sărăcie și mizerie".

Pe ordinea de zi a celei de-a 15-a sesiuni ministeriale s-au aflat, după cum informează agențiile de presă, examinarea „stadiului foametei și sărăciei în lume", efectuarea unui bilanț al realizărilor obținute, precum și definirea măsurilor sociale și economice care ar trebui sugerate guvernelor respective, în special reducerea bugetelor lor militare în favoarea destinderii care se conturează între cele două mari puteri. CMA urmează să prezinte, de asemenea, unele propuneri în legătură cu datoria țărilor sărace.

În raportul la a 15-a sesiune ministerială a CMA, elaborat prin consultări cu diferitele guverne, organizații internaționale și organizații neguvernamentale (ONG), președintele CMA, Eduardo Pesquiera (Mexic), a făcut un bilanț alarmant al situației alimentare pe glob. Astfel, s-a subliniat că, în decurs de 15 ani, numărul celor înfometați a crescut de la 40 la 512 milioane, în timp ce în perioada 1970—1980 numărul lor a progresat numai cu 15 milioane. În raport se precizează că se vor mai adăuga 40 de milioane pînă la sfîrșitul anului. Documentul relevă, de asemenea, că, deși foametea s-a deplasat din Asia în Africa, cea mai mare parte a celor subnutriți se află încă în Asia. Raportul președintelui CMA subliniază, între altele, că 1,3 miliarde persoane trăiesc „sub nivelul sărăciei absolute".

Tokio. Situația rămîne incertă

După ce, la 25 aprilie, primul ministru nipon Noboru Takeshita și-a anunțat intenția de a demisiona, au început consultările între conducătorii Partidului Liberal Democrat (PLD) — de guvernămînt — și membrii guvernului în vederea pregătirii succesiunii premierului. Întrerupte timp de o săptămînă, (perioadă în care Noboru Takeshita a efectuat un turneu în cinci țări membre ale ASEAN), discuțiile s-au dovedit a fi destul de dificile. Totuși, în cadrul PLD, s-a ajuns la un consens pentru a încredința funcția de conducător al partidului (care devine automat și șef al cabinetului) lui Masayoshi Ito, actualul președinte al Consiliului Executiv al partidului și unul din puținii politicieni care nu sînt implicați în afacerea „Recruit". Astfel, secretarul general al PLD, Shintaro Abe, a cerut lui M. Ito să preia funcția de șef al guvernului, cerere pe care acesta a respins-o de două ori. Ito a invocat vîrsta sa înaintată (75 de ani) și starea proastă a sănătății, dar a declarat — potrivit unor surse oficiale de la Tokio — că este în dezacord cu ceilalți principali lideri conservatori în legătură cu modul în care își asumă responsabilitățile în afacerea „Recruit". De asemenea, în cursul unor declarații citate de agențiile de presă, Ito a apreciat că membrii guvernului ar trebui să demisioneze și să se pună capăt influenței fracțiunilor asupra PLD. Sînt, însă, acestea, propuneri de reformă pe care principalii membri ai conducerii partidului nu le susțin.

În acest context incert, consultările pentru desemnarea unui succesor al primului ministru continuă. Potrivit unor observatori politici, liderii conservatori ar putea să ceară lui Masayoshi Ito să revină asupra refuzului său. Dar se apreciază că șansele sînt minime. Surse oficiale ale PLD consemnează chiar faptul că Ito ar fi declarat că nu va ezita să demisioneze din parlament și să părăsească viața politică dacă decizia sa de a nu-i succeda lui Noboru Takeshita nu va fi respectată.

Deocamdată, însă, paralel cu preocupările liderilor de la Tokio în vederea desemnării unui premier, în Dietă (parlamentul) au fost reluate, la 19 mai, lucrările Camerei Inferioare, întrerupte în luna martie, ca urmare a boicotului partidelor de opoziție. Acestea cereau ca fostul premier Yasuhiro Nakasone să facă depoziții în forul legislativ în legătură cu „dosarul Recruit". De notat că Dieta nu a reușit, pînă în prezent, să adopte bugetul de stat pe anul financiar, care a început la 1 aprilie, tocmai datorită reflexelor negative pe care le-a avut scandalul financiar asupra întregii vieți politice și economice interne. În această situație, la sfîrșitul lunii aprilie a fost adoptat, în mod unilateral, de către deputații PLD (fără participarea opoziției), un buget provizoriu în valoare de 492 000 milioane dolari. La 19 mai, guvernul nipon a adoptat un nou buget provizoriu pentru acoperirea cheltuielilor statului pentru încă o săptămînă. Comentatorii de la Tokio menționează că este pentru prima oară, în ultimii 34 de ani, cînd cabinetul este nevoit să adopte două bugete de „tranziție", pentru faptul că aprobarea bugetului general a fost întîrziată. Bugetele vor intra în vigoare automat la 28 mai, dată cînd actualul prim ministru ar înceta să mai fie șef al guvernului, potrivit declarațiilor făcute la 25 aprilie.

Raport

La Stockholm a fost dat publicității raportul pe anul 1988 al Institutului Internațional pentru Cercetări în domeniul păcii (SIPRI). Documentul avertizează asupra posibilității trecerii la o nouă etapă de dezvoltare tehnologică în domeniul înarmării, ceea ce ar putea da naștere la noi sisteme de armamente cu costuri mult mai mari decît pînă acum. Raportul SIPRI arată că, în pofida desfășurării unor negocieri cu privire la o serie de categorii de armamente, inclusiv cele nucleare, s-a acordat o „prioritate deosebită" programului nuclear, modernizării armelor existente și dezvoltării unor noi sisteme. Au fost introduse noi tipuri de bombardiere cu rază lungă de acțiune și se pregătesc noi modele de rachete balistice mobile. Paralel, se cheltuiesc în continuare sume uriașe pentru apărarea împotriva rachetelor balistice. De asemenea, a crescut interesul față de armele antisatelit. Se constată continuarea experiențelor nucleare, în 1988 efectuîndu-se 40 de teste. Raportul atrage atenția asupra efectelor negative ale cheltuielilor militare asupra țărilor în curs de dezvoltare, confruntate cu mari datorii externe. În document se relevă, de asemenea, că numai în cinci dintre cele 33 de războaie din lume părțile au acceptat să angajeze negocieri.

Fluctuații

Coordonarea politicilor economice între principalele state capitaliste industrializate nu reprezintă un remediu complet la problemele financiare internaționale, precum fluctuația masivă a ratelor de schimb, inflația, protecționismul și datoriile, a afirmat guvernatorul Băncii Japoniei, Satoshi Sumita. El a arătat că, înaintea coordonării multilaterale, trebuie urmărită reglementarea situației pe plan intern. În legătură cu fluctuația cursurilor valutare, înregistrată în anii '80, guvernatorul Băncii Centrale nipone a afirmat că principalul factor care a determinat acest fenomen l-a constituit deficitul bugetar al S.U.A., care a antrenat o agravare a dezechilibrelor pe plan extern. De altfel, a spus el, reducerea acestuia nu este semnificativă pînă în prezent, constituind principalul obiectiv politic stabilit prin acordul de la Louvre al „celor șapte", obiectiv care nu a fost îndeplinit.

„Linia verde"

La 17 mai a intrat în vigoare planul elaborat de Națiunile Unite, care prevede ca militarii turci și membrii Gărzii Naționale (cipriotegrecești) să părăsească 24 posturi de observație (cîte 12 de fiecare parte) situate în zona „liniei verzi", care desparte Nicosia în două sectoare (cipriot-grec și cipriot-turc).

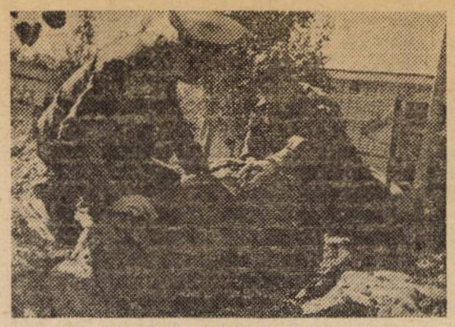

BOMBĂ. *O bombă germană neexplodată, rămasă intactă din timpul celui de-al doilea război mondial, a fost găsită la o adîncime de trei metri sub pămînt, în satul Seșcenskaia din regiunea Briansk (U.R.S.S.). Ea a fost descoperită, după 45 de ani, în timpul efectuării unor săpături pentru lucrări de construcții. Bomba avea o greutate de 250 kilograme. După evacuarea populației din zonă, militarii au provocat explozia ei.*

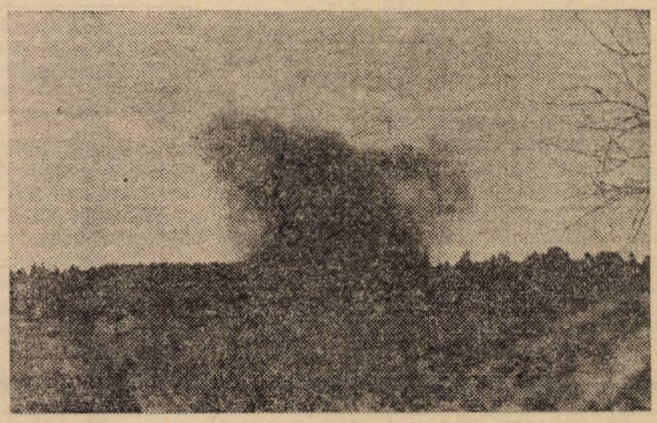

Rezoluție

La Geneva, în cadrul celei de a 42-a reuniuni a Organizației Mondiale a Sănătății (O.M.S.), cei 1 200 de delegați au aprobat, cu o mare majoritate, o rezoluție care condamnă Israelul pentru obstacolele pe care le ridică în domeniul asistenței sanitare în teritoriile arabe ocupate. Rezoluția condamnă comportamentul israelian față de populația arabă din aceste teritorii și solicită O.M.S. „să își asume răspunderea de a garanta populației din Palestina un nivel acceptabil de asistență sanitară". La rîndul său, Organizația Internațională a Muncii (O.I.M.) a adresat un apel pentru „încetarea discriminării la care sînt supuși oamenii muncii din teritoriile arabe ocupate", condamnînd, totodată, „amestecul și măsurile represive adoptate de autoritățile israeliene împotriva activităților sindicale" din aceste teritorii.

Francofoni

Șefii de stat și de guvern din 40 de țări africane francofone se vor reuni, între 24 și 27 mai, la Dakar. Este pentru prima dată cînd această întîlnire se desfășoară pe pămîntul Africii, celelalte reuniuni francofone la nivel înalt avînd loc la Paris și Quebec. Participanții urmează să analizeze situația economică și financiară critică a Africii și să găsească modalități concrete de soluționare, printr-o sporire a cooperării țărilor africane francofone. Vor fi abordate, de asemenea, diverse aspecte politice și economice internaționale de actualitate, legate de securitatea mondială și de dezarmare, de situația din Africa australă și din Orientul Mijlociu — transmit agențiile de presă.

Convorbiri

General de armată Piotr Lușev, comandant șef al Forțelor armate unite ale statelor participante la Tratatul de la Varșovia, a avut, la Londra, convorbiri neoficiale cu reprezentanți ai conducerii militare și politice britanice — transmite „TASS". Referindu-se la afirmațiile în legătură cu așa-zisa „modernizare" a rachetelor Uniunii Sovietice, el a subliniat — în cadrul unei conferințe de presă — că toate rachetele tactice sovietice au fost realizate în urmă cu 15—17 ani și nu se are în vedere nici un fel de modernizare a lor. Lușev a declarat, de asemenea, că rachetele „SS-23" sînt în curs de lichidare, potrivit prevederilor Tratatului sovieto-american cu privire la rachetele cu rază medie și mai scurtă de acțiune (INF).

Restricții

Guvernul francez a aprobat proiectul de lege privind imigrația, care prevede o serie de măsuri restrictive în legătură cu intrarea și șederea muncitorilor imigranți în Franța. Proiectul, ratificat de președintele Mitterrand în septembrie 1986, conține prevederi care permit expulzarea, în orice moment, a muncitorilor imigranți.

1000+1

CICLISM. *Cea de-a 42-a ediție a competiției cicliste internaționale „Cursa Păcii" (Varșovia — Berlin — Praga) s-a încheiat cu victoria sportivului Uwe Ampler (R.D.G.). În imagine — aspect de la festivitatea de premiere a primilor trei clasați în etapa a 8-a a competiției (Berlin — Dresda, de peste 197 kilometri): Olaf Ludwig (R.D.G. — locul 2), Uwe Raab (R.D.G. — locul 1) și Josef Regez (Cehoslovacia — locul 3)*

Droguri

Reuniunea ministerială a „Grupului Pompidou", care reunește 19 țări membre ale Consiliului vest-european, desfășurată săptămîna trecută la Londra, a abordat problema drogurilor în Europa occidentală. Lucrările au fost inaugurate de ministrul de interne britanic, Douglas Hurd, care a semnalat că Europa occidentală se confruntă în prezent cu problema consumului tot mai mare de droguri, ca urmare a saturării pieței S.U.A. : „Șefii cocainei din America Latină inundă, acum, continentul nostru" — a avertizat el. „Problema — a atras atenția Douglas Hurd — din serioasă a devenit alarmantă", din cauza marilor cantități de droguri ce sosesc în țările Europei occidentale. Potrivit unui raport al Interpol, în 1978, în aceste țări au fost descoperite doar 155 kilograme de cocaină, față de 5,5 tone, în 1988.

Poluare

În apropierea laboratorului nuclear experimental de la Santa-Suzana-Field (statul California), aparținînd concernului „Rockwell International", o comisie specială a Ministerului Energiei al S.U.A. a depistat urme de poluare radioactivă și chimică a solului și a apelor freatice — relatează ziarul „Los Angeles Daily News". În perimetrul laboratorului amintit, se află puternice reactoare nucleare utilizate la obținerea diferitelor tipuri de plutoniu radioactiv. Sursa de poluare radioactivă s-a dovedit a fi un mare depozit, unde reziduurile radioactive și toxice rezultate din laboratoare au fost stocate în cantități mari, încălcîndu-se normele de securitate existente pentru depozitarea și păstrarea acestora.

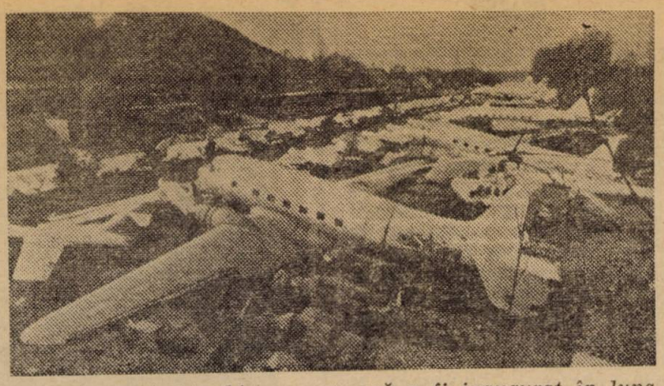

MUZEUL *aviației chineze urmează a fi inaugurat în luna octombrie a.c. la Changping.* În imagine : *131 de aparate de zbor de 71 de tipuri așteaptă să fie selecționate pentru a figura ca exponate*

Metrou

Sporirea tot mai accentuată a traficului rutier al orașului New Delhi va fi contrabalansată de construirea unei rețele de metrou, a doua din India, după cea realizată, acum cîțiva ani, în orașul Calcutta. Pe străzile capitalei indiene, care are o populație de opt milioane locuitori, circulă 1,3 milioane automobile, 1,2 milioane biciclete și aproximativ un milion de ricșe — cu pedale sau motorizate.

Oceane

Nivelul apelor oceanului planetar crește anual cu 2,5 milimetri, ceea ce ar putea fi un indiciu al încălzirii globale, ca o consecință a poluării — afirmă savanți canadieni, într-un studiu publicat de revista americană „Science".

Firme

Pătrunderea capitalului nipon pe piețele altor țări occidentale este un fenomen evident, iar firmele achiziționate de companiile japoneze fac, de regulă, parte din eșalonul de vîrf în domeniile lor. Amploarea acestui proces este reflectată și de frecvența cu care sînt publicate informații referitoare la înglobarea, în diverse companii japoneze, a unor firme din alte țări occidentale. Astfel, în doar cîteva ore, agenția de presă „Kyodo" a anunțat trei asemenea situații : achiziționarea firmei , producătoare de echipament laser „Lumonix Inc" din Ottawa de compania „Sumimoto Heavy Industries Ltd". Firma canadiană ocupă locul al doilea în lume în rîndul producătorilor de echipamente laser, precizează agenția. Totodată, după cum s-a anunțat, „Kao Corporation" va achiziționa 75 la sută din acțiunile firmei „Goldwell Gmbh", cel de-al doilea fabricant de produse cosmetice din R.F.G., iar „T.D.K. Corp.", cel mai mare producător mondial de benzi magnetice, a cumpărat, recent, firma americană „Silicon Systems Inc."

Șomaj

Șomajul afectează, în medie, 9,4 la sută din totalul populației active a țărilor membre ale C.E.E. (mai puțin Grecia), relevă un raport dat publicității la Bruxelles de Comisia executivă a Pieței comune. Potrivit documentului, citat de agenția „ANSA", cele mai înalte rate ale șomajului au fost înregistrate de Spania (18,1 la sută), Irlanda (17,3 la sută), Italia (10,5 la sută), Belgia (10,2 la sută), Olanda (10,1 la sută) și Franța (10 la sută). Numărul total al șomerilor în cele 11 țări se ridică la 15,2 milioane.

Petrol

Experți din țări exportatoare de petrol nemembre ale OPEC, reuniți la Londra, au constatat cu satisfacție că membrii acestui grup au respectat, în general, hotărîrea adoptată în luna februarie privind reducerea cu 5 la sută a producției lor. Într-un comunicat dat publicității la încheierea reuniunii, se arată că, în luna aprilie, producția a fost redusă chiar cu mai mult decît cota stabilită de 300 000 barili pe zi. Țările exportatoare de petrol nemembre ale OPEC participante la reuniunea din capitala britanică s-au angajat să respecte pe deplin, și în al doilea trimestru al acestui an, angajamentele asumate — se arată în comunicat. Acesta subliniază necesitatea continuării cooperării între toate țările exportatoare de petrol, în vederea asigurării stabilității pieței internaționale a petrolului.

Corride

Purificación González, aflată în fruntea listei ecologiștilor spanioli pentru alegerile vest-europene, a declarat că partidul său va acționa în viitor pentru interzicerea corridelor de tauri în Spania, deoarece acestea presupun „maltratarea animalelor".

Incident

Două avioane de vînătoare britanice și alte două americane au atacat, la 17 mai, fără aviz prealabil, cinci elicoptere ale „Royal Air Force", în timpul unor manevre militare ale armatei britanice de pe Rhin, în apropiere de Lüneburg, în nordul R.F.G. „Numai rapida reacție a piloților elicopterelor, care au aterizat imediat, a evitat o catastrofă" — a declarat un purtător de cuvînt al autorităților din Lüneburg, care a calificat incidentul drept un atentat sfruntat la normele de securitate. Un înalt funcționar din Lüneburg, Klaus Neumann, a declarat că „va fi dificil de aflat cine sînt piloții vinovați de acest incident, care s-a desfășurat în cîteva secunde". Forțele armate vest-germane — a arătat el — au fost informate în detaliu asupra acestui eveniment, pentru ca avioanele ce efectuează manevre să respecte înălțimea minimă de zbor, deasupra R.F.G., de 150 de metri. Cele două avioane de vînătoare americane de tip „A-10" veneau probabil — a declarat Klaus Neumann — de la o bază din Marea Britanie, în timp ce cele două aparate britanice, de tip „Harrier", decolaseră de la Gutersloh, în Renania de Nord-Westfalia. Martori oculari și cei cinci piloți britanici de pe elicoptere au semnalat că avioanele de vînătoare au atacat nu numai elicopterele, ci și trupele ce efectuau manevre la sol. „Atacanții au zburat sub cota 150 metri, iar piloții de pe avioanele britanice păreau să nu-și dea seama că pe pămînt evoluau compatrioții lor" — a arătat Neumann, adăugind : „Piloții americani știu perfect că, dacă zboară deasupra zonei Soltau-Lüneburg, pot întîlni ținte britanice și, de aceea, își părăsesc frecvent zonele de zbor, atacînd simultan tancurile britanice, în ciuda faptului că acest lucru este interzis". Comentariile sînt de prisos.

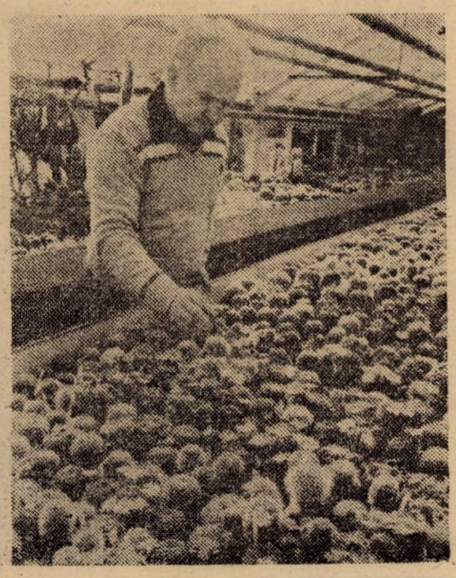

CACTUȘI. *Johannes Kühne din Leipzig (R.D.G.) are pasiunea cactușilor de cel puțin 30 de ani. De-a lungul anilor, și-a construit două sere încălzite ce sînt vizitate, la sfîrșit de săptămînă, de turiștii amatori de plante exotice*

TOT

Conducte

Irakul va repune în funcțiune, la 1 iunie, două din cele patru conducte principale de petrol din Golf, distruse în timpul războiului și care au fost reparate — a anunțat ministrul transporturilor și comunicațiilor, Mohammed Hamza. De aici, pot fi încărcați zilnic 800 000 barili de petrol, respectiv 50 la sută din capacitatea de export de dinaintea începerii războiului, în 1980. Hamza a mai afirmat că lucrările de reparație la o mare conductă subacvatică, amplasată în partea de sud a terenurilor petrolifere irakiene, continuă.

Apel

Deputați ai Camerei Superioare a parlamentului japonez au adresat un apel guvernului, cerînd respectarea strictă a principiilor nenucleare ale Japoniei — interzicerea deținerii, producției, depozitării de arme nucleare pe teritoriul țării. Vorbind la o reuniune la Tokio, mai mulți deputați au relevat că autoritățile S.U.A. refuză, în continuare, să precizeze dacă la bordul navelor care intră în apele teritoriale ale Japoniei se află sau nu arme nucleare. Reuniunea, la care au luat parte și cadre universitare, precum și circa 600 de reprezentanți ai unor organizații de masă și profesionale, a avut ca temă accidentul în urma căruia, în anul 1965, portavionul american „Ticonderonga" a pierdut în mare, la 130 kilometri de insula Okinawa, o bombă cu hidrogen.

Elefanți

Dispariția elefanților africani va putea fi evitată doar dacă se va stăvili comerțul ilegal cu fildeș — se arată într-un raport dat publicității de Fondul mondial pentru conservarea naturii, care a lansat o campanie în vederea includerii elefanților pe lista speciilor protejate. Numărul elefanților a scăzut sensibil în ultimii ani, din cauza traficului internațional cu fildeș, din care 50 la sută este destinat Japoniei. În prezent, se estimează că mai există 50 000 de elefanți în Africa și 750 000 în Asia. În Africa — semnalează raportul — numărul total al elefanților se va reduce la jumătate cu fiecare zece ani, dacă nu se adoptă măsuri adecvate, în special în Kenya, țară ce a pierdut 43 la sută din exemplare între 1981—1987, Tanzania — 51 la sută, Sudan — 70 la sută și Somalia — 75 la sută.

PIPER. *In afară de cauciuc și cafea, districtul Binh Long, situat la nord-vest de orașul Ho Și Min, cultivă piper, pe circa 700 de hectare ; producția anuală este de 1 000 de tone*

Virus

Numărul persoanelor infectate cu virusul HIV, agentul Sindromului imunodeficienței dobîndite (SIDA), se va dubla în decada 1990-2000 — a declarat directorul programului special contra SIDA al Organizației Mondiale a Sănătății, Jonathan Mann. El a prezentat presei rezultatul unui studiu elaborat cu „metoda Dephi", ce permite o prognoză a răspîndirii acestei maladii. „Metoda Dephi" pornește de la ipoteza că, în prezent, în lume există 5 milioane de persoane infectate cu virusul HIV și de la faptul că, deocamdată, n-a fost descoperit un vaccin eficace. Jonathan Mann a anunțat, cu acest prilej, că, în momentul de față, 85 de țări efectuează cercetări în vederea descoperirii vaccinului, în timp ce, în S.U.A., Elveția și Zair, se experimentează diverse medicamente. În ce privește bugetul destinat de OMS programului special de luptă contra SIDA, în 1987 acesta a fost de 23 milioane dolari, în 1988 — de 52 milioane, iar în 1989 — de 92 milioane.

Poli

Exploratorul britanic Robert Swan este primul om care a atins ambii poli ai globului pămîntesc. Cu o echipă internațională formată din opt persoane, el a ajuns, la 15 mai, la Polul Nord, pornind din localitatea Resolute (nordul Canadei) spre Cape Columbia și străbătînd, apoi, întinderea de gheață, pînă la punctul cel mai nordic al Pămîntului. Cele 600 de mile au fost parcurse în opt săptămîni. Polul Sud a fost atins de Robert Swan în anul 1986.

Avarie

La Combinatul pentru construcții de mașini din orașul Kazanlîk (Bulgaria centrală) a avut loc o avarie, în urma căreia s-a produs scurgerea a 60 de tone de amestec de acid azotic și sulfuric — anunță agenția „BTA". Cu toate că au fost adoptate măsuri urgente pentru remedierea avariei, deasupra orașului s-a format un nor de oxizi de azot și de sulf, care s-a dispersat în cîteva ore. Nu s-au înregistrat victime și nici poluarea mediului înconjurător nu a depășit nivelul admis.

Grupare

Instituirea unui sistem monopartit corespunde, în cea mai mare măsură, obiectivelor dezvoltării aflate în fața poporului Nigerului — a declarat Ali Seibou, șeful statului, în cuvîntarea rostită în cadrul lucrărilor Congresului de constituire a Mișcării Naționale pentru Dezvoltare Socială — grupare nouă, menită să conducă viața politică a țării (Crearea noului partid marchează prima etapă a trecerii Nigerului la guvernare civilă, după 15 ani de regim militar). Delegații au desemnat candidatul la funcția de șef al partidului, care urmează să fie confirmat în cadrul referendumului național din luna decembrie. În fruntea noii grupări a fost ales actualul șef al statului.

Interdicție

La Barcelona a fost semnat un acord între reprezentanții municipalității locale și ai provinciei Catalonia, pe de o parte, și Organizația Mondială a Sănătății și Comitetul de Organizare a Jocurilor Olimpice din 1992, pe de altă parte, prin care se prevede interzicerea reclamei și a vînzării de țigări și tutun în timpul Olimpiadei. Fumatul va fi interzis și în automobilele ce vor deservi Jocurile Olimpice.

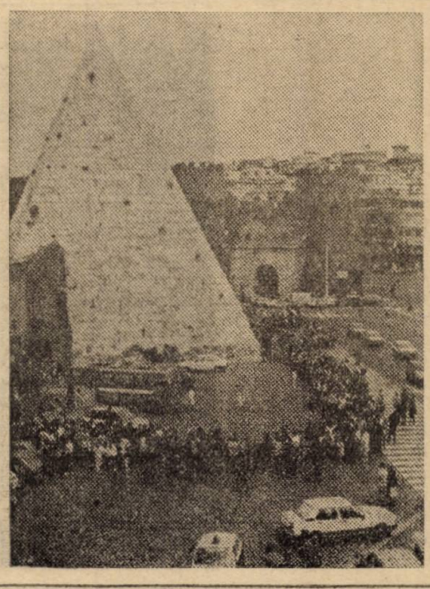

PIRAMIDĂ. *Peste 20 000 de persoane, localnici și turiști, stau la coadă cel puțin trei ore pentru a intra în celebra piramidă-mormînt a tribunului roman Caius Cestion, construită în anul 12 î.e.n. Piramida se află la Roma în fața porții San Paolo și este deschisă extrem de rar publicului. Anul acesta, la 25 aprilie, cu ocazia celei de a 44-a aniversări a eliberării Italiei de sub fascism, a fost permisă vizitarea ei, în grupuri de 4—5 persoane*

Rubrică realizată de Rodica Dumitrescu

ADDIS ABEBA

Eşuarea tentativei de lovitură de stat

După ce, la 16 mai, la Addis Abeba a avut loc o tentativă de lovitură de stat militară, situaţia a revenit la normal şi s-au făcut precizări oficiale în legătură cu evoluţia evenimentelor dinainte şi mai ales după data respectivă.

Într-un apel către poporul etiopian, transmis la posturile de radio şi televiziune, preşedintele Mengistu Haile Mariam a declarat că Armata a 2-a revoluţionară, dislocată în nordul Etiopiei, i-a zdrobit pe trădătorii aflaţi în rîndurile ei, care i-au sprijinit pe complotiştii şi organizatorii încercării de lovitură de stat. Ea controlează complet situaţia. Armata a înlăturat norii negri care se adunaseră asupra Etiopiei, ameninţînd să provoace un război civil. Aceasta demonstrează hotărîrea fermă a armatei revoluţionare etiopiene de a apăra cauza poporului, a declarat Mengistu Haile Mariam, citat de agenţia „TASS".

Acţiunea murdară pusă la cale de un număr restrîns de generali nu va putea în nici un caz întina istoria eroică, scrisă cu sînge, a armatei revoluţionare. Zădărnicirea tentativei de lovitură de stat a adus liniştea tuturor patrioţilor şi cetăţenilor adevăraţi. Contribuţia Armatei a 2-a revoluţionare la reglementarea situaţiei periculoase, care se crease, va fi înscrisă în istoria luptei pentru apărarea unităţii patriei, a subliniat Mengistu Haile Mariam. El a relevat, de asemenea, că un grup de persoane a încercat să folosească în interes personal numele poporului pentru atingerea obiectivelor lor. Dar poporul etiopian a apreciat just acţiunile complotiştilor. În faţa Etiopiei stau numeroase probleme sociale care trebuie soluţionate pentru a lichida înapoierea şi a asigura progresul. Duşmanii interni şi externi ridică tot felul de obstacole în calea spre atingerea acestui obiectiv. Dacă vom apăra unitatea noastră, vom munci şi lupta animaţi de sentimente patriotice, planurile noastre vor fi realizate — a spus conducătorul etiopian.

La rîndul ei, agenţia „Taniug" a transmis unele amănunte privind tentativa de lovitură de stat din Etiopia. Potrivit agenţiei, cel puţin 300 de ofiţeri cu grade diferite din cadrul forţelor aeriene, armatei de uscat şi poliţiei etiopiene au fost arestaţi, la sfîrşitul săptămînii, la Addis Abeba. Unul dintre cei arestaţi este ministrul industriei şi fostul comandant al forţelor aeriene, general-major Fenta Belaj. Potrivit agenţiei etiopiene „ENA", printre cei arestaţi se află şi alţi cîţiva generali. Este încă neclar ce s-a întîmplat cu adjunctul comandantului Armatei a 2-a etiopiene, staţionată în Eritreea, Kome Lachew. El participase la întîlnirea conspiratorilor care a avut loc la sediul Ministerului Apărării din Addis Abeba. Deşi brigada prezidenţială, loială autorităţilor, a înconjurat clădirea ministerului, în colaborare cu unităţi de elită ale poliţiei, Lachew a dispărut pur şi simplu. Generalul de brigadă Adis Abeba, comandantul secţiei operaţionale a Comandamentului general, a dispărut şi el în condiţii similare. S-a aflat că generalul Adis Abeba personal l-a împuşcat pe ministrul apărării, Haile Giorgis, care a încercat să-i determine pe complotişti să renunţe la lovitura de stat.

Kome Lachew este legat de „eşecul operaţional" al planului conspiratorilor de a-l înlătura de la putere pe preşedintele Mengistu. Lachew ar fi urmat să comande un batalion transportat pe calea aerului la bordul a trei avioane din Eritreea pe aeroportul internaţional din Addis Abeba. El nu a fost singurul membru al Armatei a 2-a care a participat la conspiraţie. Armata a 2-a se afla sub comanda generalului Demisie Bultu, care a semnat manifestele aruncate din avion în centrul Addis Abebei în primele ore ale zilei de 18 mai. Menţionăm că, la 17 mai, guvernul etiopian anunţase eşuarea tentativei de lovitură de stat militară pusă la cale de „cîţiva generali" împotriva preşedintelui ţării, Mengistu Haile Mariam, aflat în acel moment în vizită oficială în Republica Democrată Germană.

Schimburile de focuri ce s-au făcut auzite în capitală, în special în apropierea sediului Ministerului Apărării, au fost rapid reduse la tăcere de forţe ale armatei. La început, ştirile provenite de la Addis Abeba au fost confuze, deoarece nu s-a ştiut cărei fracţiuni a armatei — loială sau rebelă — aparţineau unităţile de luptă desfăşurate în apropierea Ministerului Apărării, dar comunicatul oficial al Consiliului de Stat, transmis la posturile de radio, a clarificat situaţia, relevînd : „O încercare de lovitură de stat organizată de ofiţeri ai armatei a eşuat".

Potrivit comunicatului, doi generali — comandantul-şef al forţelor aeriene etiopiene, Amha Desta, şi fostul şef al Statului Major al armatei, Marid Negusse — au fost ucişi de forţele de securitate după eşuarea tentativei în care au fost implicaţi. Ulterior, şeful statului etiopian, Mengistu Haile Mariam, declara că „cei doi s-au sinucis cu puţin înainte de a fi arestaţi". Alţi generali, care au participat la tentativa de puci, s-au predat. Comunicatul oficial îi acuză pe complotişti că „au avut legături cu opoziţia din interiorul şi din afara ţării" şi că au urmărit „dezmembrarea naţiunii şi revenirea la vechiul sistem feudal". Comunicatul a fost difuzat după o importantă desfăşurare de tancuri şi trupe la Addis Abeba, la scurt timp după plecarea preşedintelui Mengistu în R.D.G. Blindatele dislocate în jurul Ministerului Apărării au fost ulterior retrase, dar cordoane militare împiedicau accesul în zonă. Alte forţe au fost desfăşurate la sediile ministerelor de interne şi informaţiilor, precum şi la Palatul prezidenţial, primărie şi în zona aeroportului internaţional, unde traficul aerian a fost închis atît pe rutele interne, cît şi pe cele externe. Autorităţile au cerut etiopienilor să nu-şi părăsească domiciliile „din motive de securitate".

După cum se constată, militarii rebeli au ales ca bază strategică o provincie — Eritreea — unde există o mare concentrare de unităţi militare. Aflate de 28 de ani în stare de război cu rebelii separatişti eritreeni — chiar înaintea revoluţiei din 1974 — autorităţile etiopiene au desfăşurat în regiune 150 000 de militari (aproximativ jumătate din efectivele totale ale armatei naţionale), relevă observatorii citaţi de agenţiile de presă.

În această săptămînă...

Luanda. Reuniune consacrată situaţiei din Africa australă

Reconcilierea naţională în Angola şi situaţia din Namibia sînt cele două probleme care s-au aflat în centrul dezbaterilor reuniunii la nivel înalt a opt ţări din Africa centrală şi de sud, desfăşurată săptămîna trecută, la Luanda, din iniţiativa guvernului angolez. Reuniunea nu a permis definirea unei soluţii pentru problema grupării armate rebele angoleze UNITA, dar comunicatul final semnat de şefii de stat din Angola, Congo, Gabon, Mozambic, Zair, Zambia, Sao Tomé şi Principe şi Zimbabwe exprimă sprijinul faţă de planul de pace angolez — prezentat de preşedintele José Eduardo dos Santos —, în special pentru coordonarea eforturilor destinate încetării amestecului în treburile interne ale Angolei şi garantării securităţii şi stabilităţii de-a lungul frontierei naţionale. Cei opt şefi de stat au luat notă de măsurile deja adoptate de autorităţile de la Luanda în vederea transpunerii în viaţă a „politicii de clemenţă şi armonizare naţională în scopul găsirii unei soluţii paşnice la situaţia internă", ţinînd seama şi de „experienţa altor ţări africane care s-au confruntat cu situaţii similare".

În discursul rostit la reuniune, preşedintele José Eduardo dos Santos a avertizat însă împotriva „obţinerii păcii cu orice preţ" şi a subliniat că, „pe plan naţional, guvernul este conştient de neta sa superioritate militară", care, prin aplicarea acordurilor de la New York, din 22 decembrie 1988, privind Africa australă, se va consolida şi mai mult în următorii doi ani. El a afirmat însă că „guvernul nu va utiliza întreaga sa capacitate militară deoarece doreşte să-i determine pe membrii UNITA să urmeze calea raţiunii şi să renunţe la războiul ilogic pe care îl poartă împotriva propriului popor".

În privinţa Namibiei, şefii de stat prezenţi la Luanda, declara preşedintele dos Santos, şi-au exprimat „îngrijorarea faţă de situaţia ce se menţine în nord şi au cerut secretarului general al O.N.U., Javier Perez de Cueliar, să adopte toate măsurile necesare pentru aplicarea rapidă a planului de independenţă a teritoriului.

Deşi în opinia observatorilor reuniunea la nivel înalt de la Luanda nu a marcat decît un prim pas în cadrul unui proces de discuţii privind soluţionarea paşnică a conflictului angolez, ea a fost considerată de autorităţile de la Luanda drept un semn de încurajare. Rămîne, totuşi, de văzut dacă declaraţiile din capitala Angolei vor fi concretizate şi dacă UNITA va fi stimulată să depună armele în cadrul unei soluţii paşnice.

Capital fictiv și speculații financiare (2)

De la eurocredite la euroobligațiuni

Abundența de fonduri în seifurile marilor bănci, îndeosebi de petrodolari, precum și graba acestora de a le pune în circulație și a obține profituri cît mai ridicate au generat o efervescență deosebită pe piața internațională a creditului, tonul fiind dat de împrumuturile în eurovalute, sau eurocreditele. Este vorba de credite acordate de un grup de bănci constituite în consorțiu (de aici denumirea de credite consorțiale) de regulă pe termen mediu — 3 pînă la 8 ani — dar cu dobîndă revizuită periodic, de exemplu la șase luni, pentru a ține seama de evoluția ratelor dobînzii pe termen scurt (de aici denumirea de credite cu dobîndă flotantă sau „rollover credits"). Practic, băncile acordă împrumuturi pe termen mediu și lung pe baza unor depozite pe termen scurt și solicită debitorului să plătească o marjă fixă, numită „spread", peste LIBOR (dobînda la împrumuturile interbancare pe piața londoneză), aceasta din urmă reprezentînd un etalon al costului creditului pe europiețe. Este de remarcat faptul că „spread"-ul este cu atît mai mare cu cît clientul este mai sărac (adică are un standing financiar mai scăzut) după principiul consacrat în lumea de afaceri că de unde nu este se mai și ia.

Formula părea ingenioasă și sigură pentru bănci : acestea atrăgeau depozite pe termen scurt în eurovalute, mai ales „hot money" și plăteau o dobîndă cu 0,5—1 puncte procentuale peste LIBOR, iar, pe de altă parte, împrumutau pe termen mediu și lung, încărcînd pe debitor cu un „spread" de circa 2—3 puncte procentuale peste LIBOR, diferența reprezentînd venit al băncii. Deci, cu cît mai multe tranzacții, cu atît mai multe astfel de încasări ! S-a relatat despre un bancher care, în plină escaladare a pieței creditului în 1973, se declara gata să participe la orice consorțiu de împrumut, fără chiar să cunoască numele solicitatorului de credit. O astfel de ambalare speculativă a creditului s-a dovedit, în curînd, a fi profund dăunătoare pentru chiar piața care a impulsionat-o : în iunie 1974, falimentul băncii Herstatt avea să marcheze cel mai întunecat moment din scurta istorie a europieței. Ce s-a întîmplat de fapt ? Mai întîi, renunțarea în 1973 la sistemul cursurilor de schimb stabile a dus la creșterea fluctuațiilor pe piața valutară și implicit a riscurilor celor care operau cu mai multe valute ; apoi, concurența băncilor pentru a atrage depozite, mai ales după apariția petrodolarilor și tendința deținătorilor de capital de a-i valorifica sub formă de „hot money" a dus la creșterea vertiginoasă a dobînzilor pe termen scurt, acestea ajungînd în 1974 aproape duble față de cele pe termen lung ; să mai adăugăm la aceasta faptul că eurobăncile nu erau supuse practic unor reglementări care să garanteze securitatea operațiunilor lor. Și s-a produs inevitabilul : banca vest-germană mai sus amintită a suferit pierderi masive, alte bănci de primă importanță, ca Union des Banques Suisses (Elveția) și Lloyds Bank (Marea Britanie) au avut serioase dificultăți. Dacă înainte de afacerea Herstatt pe piața eurovalutelor activau circa 500 de bănci, în momentul de maximă intensitate al crizei mai rămăseseră 50.

Retragerea băncilor n-a fost, însă, decît temporară, noile oportunități create de abundența de capital ștergînd iute din memorie accidentele trecute. Numai că experiența colapsului a învățat eurobăncile să fie mai prudente și să încerce să difuzeze cît mai mult din riscul operațiunilor lor asupra terților, în speță beneficiarii creditelor. Ca atare, „spread"-urile au fost sporite, durata de creditare redusă, dar, mai ales, s-au pus bazele unor tehnici și instrumente noi de creditare, care vor cunoaște o considerabilă dezvoltare în deceniul următor.

În context, o activizare deosebită înregistrează piața euroobligațiunilor — titluri financiare emise în eurovalute. Spre deosebire de mobilizarea împrumuturilor prin eurocredite, în acest caz beneficiarul emite, prin mijlocirea unui grup de bănci, obligațiuni purtînd în principiu o dobîndă fixă și o scadență mai îndelungată de răscumpărare (10—15 ani), mărimea împrumutului fiind produsul dintre numărul titlurilor emise și valoarea nominală a obligațiunii. Cel care cumpără o obligațiune face de fapt o investiție, cu atît mai profitabilă cu cît dobînda pe care titlul o poartă (numită „cupon") este mai mare decît rata dobînzii oferită pentru depozitele bancare. În afară de cuponul plătit periodic și răscumpărarea titlului la scadență, deținătorul obligațiunii o poate negocia pe piața secundară, adică o poate vinde unui terț, euroobligațiunile fiind înscrise la burse (de regulă la Londra sau Luxemburg) și avînd un preț diferit de valoarea nominală și dependent de raportul dintre cererea și oferta de obligațiuni.

Dacă, de exemplu, beneficiarul are nevoie de un împrumut de 30 milioane de dolari, se vor emite 30 000 de obligațiuni a 1 000 de dolari (valoarea nominală) ; la emisiune (piața primară) acestea se vor vinde **al pari** sau 100 la sută, adică la valoarea înscrisă pe ele („face value"). Pe piața secundară prețul obligațiunilor poate să ajungă **sub pari**, să zicem la 98 (ceea ce înseamnă 980 dolari), sau **suprapari** la 112 (sau 1 120 dolari), după cum cererea este relativ ridicată sau scăzută pentru acel titlu. Dacă dobînzile pe piață cresc, avantajul pe care îl prezintă cuponul inițial mai ridicat al obligațiunilor scade și, deci, deținătorii de titluri le vor vinde pentru a căuta alte plasamente pentru fondurile lor. Astfel, de exemplu, în perioada de „boom" al eurocreditelor, 1973—1974, rata dobînzii la depozitele în eurovalute era superioară cu 3—5 puncte procentuale randamentului euroobligațiunilor (numit „yield"), ceea ce nu era decît o altă expresie a anomaliilor ce se înregistrau pe piață, iar interesul pentru titluri scăzuse simțitor. Pentru ca, după șocul produs de falimentul Herstatt, cele două piețe să intre într-un raport mai realist, „yield"-ul (randamentul plasamentelor pe termen lung) depășind cu 2 puncte procentuale nivelul dobînzilor la depozitele pe termen scurt, ceea ce a însemnat practic relansarea cu putere a acestei piețe.

Adevărații profitori ai escaladării euroobligațiunilor sînt, însă, marile bănci, implicate în procesul emisiunii, atît în calitate de coordonatori ai împrumutului („managing banks"), cît și ca subscriptori („underwritting banks") și distribuitori („selling banks") ai titlurilor în masele largi de investitori. Și, desigur, pentru toate aceste activități ele primesc comisioane, cu atît mai ridicate cu cît riscul emisiunii este mai mare, difuzînd de fapt acest risc prin implicarea unui număr cît mai mare de instituții financiare în acest proces. Așa se face că eurobăncile au la îndemînă o sursă de profit care se dovedește a fi mai sigură și chiar mai importantă decît dobînzile la creditele acordate : respectiv comisioanele și diferitele taxe legate de emisiuni și de intermedierea financiară, sume care diminuează în mod corespunzător valoarea fondurilor primite de emitentul obligațiunilor. Să mai adăugăm faptul că băncile verifică strict standingul financiar al beneficiarului de fonduri, neacceptînd, cel puțin în stadiile inițiale ale expansiunii acestei piețe, să mijlocească emisiunile unor firme sau instituții cu o situație economico-financiară îndoielnică, și vom înțelege de ce s-a spus că euroobligațiunea constituie împrumutul celui bogat, plasat de băncile cele mai bogate la investitorii cei mai bogați.

Patologia cîștigurilor imediate

Spiritul de prevedere este însă tot mai mult subminat de posibilitățile de profit create prin abundența de fonduri, liberalizarea piețelor valutare și de capital și noile instrumente și tehnici financiare. Temerea față de risc dispare în fața perspectivei cîștigului, iar gîndirea strategică, pe termen lung, este subordonată manevrelor oportune într-o patologie a activității financiare caracterizată de mulți autori drept „miopie" a băncilor. În fond, este vorba de tendința, proprie capitalului, de a se orienta — de cîte ori împrejurările i-o permit — spre formele cele mai rapide de valorificare, pînă la cea extremă, și iluzorie, a banilor care aduc bani mai mulți prin simpla lor utilizare în calitate de capital de împrumut.

Dacă marile bănci au ajuns să joace, începînd din deceniul trecut, un rol primordial în finanțarea internațională — în speță în reciclarea petrodolarilor — într-un proces care s-a numit „privatizarea" creditului internațional, aceasta s-a produs în condițiile escamotării cerințelor mișcării reale a capitalului, ale retragerii progresive a acestuia din utilizări productive și alunecării sale spre plasamente cu caracter speculativ. Referindu-se la modul în care băncile, încurajate de guvernele occidentale, au tratat problema petrodolarilor, un comentator de la „Financial Times" spunea că acestea au oferit cu generozitate disponibilitățile create prin surplusurile OPEC fără să se întrebe dacă acestea sînt folosite pentru cumpărarea de arme, investiții productive sau speculații pe piața capitalurilor. Liberalizarea mișcărilor de capital, ca urmare a trecerii la cursurile de schimb flotante și a renunțării la o serie de măsuri naționale de control, nu a dus — cum pretindea teoria occidentală la modă — la o alocare mai eficientă a resurselor financiare pe plan internațional, capitalul „afluînd în cele mai rele locuri, ca să finanțeze cele mai rele lucruri", după cum se exprima ziarul citat.

De aici, numeroase perturbări în circuitul internațional al capitalului, cu efecte directe nu numai asupra părților implicate

în tranzacțiile respective, ci și asupra ansamblului piețelor financiare. Este vorba, de exemplu, de activizarea puternică a „capitalurilor fierbinți" („hot money") ca urmare a faptului că fluctuațiile ample ale cursurilor de schimb și dobînzii, și dezechilibrele pe care acestea le induc între diferite piețe, creează mari posibilități de cîștig pe termen scurt prin operațiuni speculative. Mai mult, o parte relativ importantă a fondurilor „reciclate" de bănci se întorc în principalele centre financiare, datorită fenomenului numit „fuga" capitalurilor, adică părăsirea de către acestea a țărilor debitoare, sărace, și invadarea piețelor „centrului" bogat, în speță a europieților.

„Autoalimentarea" procesului speculativ

Ce se întîmplă, deci ? Eurobăncile colectează depozite, îndeosebi pe termen scurt, ademenind deponenții prin dobînzi atractive ; apoi, plasează disponibilitățile lor pe termen mijlociu sau lung sub forma eurocreditelor încărcînd debitorii cu un „spread" cu atît mai mare cu cît standingul acestuia este mai puțin bun ; în sfîrșit, o parte din aceste fonduri se reîntorc pe europiețe pentru a beneficia de condițiile de valorificare a „capitalului fierbinte", care este din nou transformat de bănci în credite, într-un proces ce se autoalimentează. În toată această mișcare, baza reală a valorificării capitalului, investiția productivă, devine tot mai îngustă, iar procesul de creare a capitalului fictiv — reprezentat de simple titluri financiare — tot mai accelerat. Un cunoscut scriitor, Carlos Fuentes, rezuma astfel aceste fenomene : trăim cu „miliarde de dolari care bîntuie lumea fără să fie legați de vreo activitate productivă și servind numai pentru speculații bazate pe profit imediat".

Cînd, la sfîrșitul deceniului trecut și începutul celui actual, s-a produs a doua creștere de proporții a prețurilor la petrol, băncile — și îndeosebi cele care acționau pe piața eurovalutelor — au simțit din nou că „le vine apa la moară". Programul „reciclării" fiind pus la punct, el nu trebuia — în optica lor — decît să mai fie rulat o dată : primirea de depozite în „petrodolari" de la țările excedentare, la care se adăugau acum și „niponodolarii" proveniți din surplusul comercial japonez, precum și alte surse, și împrumutarea acestora țărilor deficitare și altor solicitatori de fonduri, utilizîndu-se desigur din plin mecanismele europieților. S-a produs în consecință o nouă escaladare a creditului, avînd drept componentă importantă „împrumutul suveran", adică cel acordat unor guverne, îndeosebi din țările în curs de dezvoltare, sau garantat de către acestea. Concurența deschisă între bănci pentru a găsi noi clienți cărora să le ofere fonduri era motivată de ideea că „țările nu pot da faliment" și se baza pe aceeași supoziție că banul odată împrumutat se întoarce cu profit. Numai că de data aceasta climatul economico-financiar internațional, presiunea realității, au fost mai puternice decît iluzia monetară.

Declanșarea crizei datoriilor

La 12 august 1982 Mexicul a anunțat că nu mai poate asigura plata serviciului datoriei externe (restituirea creditelor plus dobînzile aferente), declanșîndu-se ceea ce s-a numit criza datoriilor, una din cele mai grave probleme care confruntă în prezent omenirea. Avîndu-și rădăcinile în însuși procesul istoric al formării sistemului economic mondial contemporan, care poartă amprenta relațiilor de producție dominate de capital, în decalajele crescînde dintre „centrul" bogat al lumii capitaliste și „periferia" săracă, criza datoriilor pune totodată în lumină puternicele contradicții pe care le generează intensificarea mișcării capitalului privat la scară globală, responsabilitatea băncilor transnaționale în accentuarea perturbărilor și fenomenelor de instabilitate din relațiile economice și financiar-valutare internaționale. Dificultățile de plăți ale marilor debitori care s-au succedat din 1982 (între care suspendarea temporară în 1987 de către Brazilia, țara cu cea mai mare datorie externă din lumea a treia, a plății dobînzilor aferente celor 68 miliarde de dolari datorați băncilor private) au relevat riscurile pe care le prezintă atît pentru activitatea bancară, cît și pentru lumea de afaceri în general, fetișismul banilor, iluzia sporirii bogăției prin simpla „tăiere de cupoane", cum se exprima Lenin.

Pe de o parte, băncile transnaționale, îndeosebi cele nord-americane, s-au implicat tot mai adînc în creditarea unor țări în curs de dezvoltare cu importante deficite bugetare și de plăți, în cazul celor din SUA direcția predilectă fiind America Latină. În acest fel, a sporit expunerea băncilor față de principalii lor debitori, în anul izbucnirii crizei raportul dintre împrumuturile acordate celor mai mari debitori din zonă (Brazilia, Mexic, Argentina, Chile, Venezuela) și capitalurile proprii fiind pentru primele 12 bănci americane de 140—180 la sută, în unele cazuri ajungînd și la peste 250 la sută. Băncile, și odată cu ele piețele de capital ale diferitelor țări, devin tot mai dependente de evoluțiile contradictorii ale europieților și aceasta cu atît mai mult cu cît chiar instabilitatea piețelor respective este o sursă de noi „oportunități", deci de implicare pentru bănci. În aceeași măsură, însă, cresc riscurile legate de operațiunile bancare și ignorarea lor nu este decît un factor care le face și mai păgubitoare atunci cînd se produc.

Transferarea poverilor asupra țărilor sărace

Pe de altă parte, marile bănci care au mediat și stimulat acest „carusel al îndatorărilor" nu și-au pus deloc problema dacă debitorii au posibilitatea economică reală de a fructifica acele fonduri și a le restitui sporite cu cota de dobîndă. „Reciclînd" în datorii externe o mare parte a fondurilor excedentare în căutare de profit, ele n-au făcut decît să transfere asupra țărilor debitoare principala problemă legată de umflarea excesivă a capitalului bănesc pe plan internațional : valorificarea finală a fondurilor, transformarea lor în capital productiv. Or, pentru multe țări debitoare, tocmai tarele subdezvoltării limitează posibilitățile de investiții, eficiența utilizării fondurilor împrumutate și deci capacitatea lor de plată. Mai mult, însă, la începutul deceniului actual țările în curs de dezvoltare s-au aflat sub incidența unui triplu „șoc", ceea ce a îngustat și mai mult baza economico-financiară a acestora : o nouă înrăutățire a raportului de schimb în urma celui de-al doilea val al creșterii prețului la petrol afectînd veniturile lor din export ; recesiunea și măsurile protecționiste din lumea occidentală, care limitează posibilitățile lor de export și deci de încasări valutare ; și, mai ales, creșterea puternică a ratei dobînzii și agravarea serviciului datoriei externe. Opoziția dintre capitalul bănesc și cel productiv, imanentă mișcării generale a capitalului, se manifestă acum deschis și cuprinde economia mondială în ansamblu.

Prima reacție a băncilor la criza datoriilor a ilustrat perfect regula : capitalul refuză să meargă tocmai acolo unde este mai mult nevoie ; volumul eurocreditelor consorțiale acordate țărilor în curs de dezvoltare a fost restrîns considerabil în chiar perioada în care țările debitoare aveau nevoie de surse suplimentare de finanțare, datorită presiunilor la care erau supuse conturile lor curente. Marile bănci care au alimentat în urmă cu cîțiva ani escaladarea creditului se retrag acum masiv din împrumuturile către lumea a treia : cota țărilor în curs de dezvoltare, în totalul creditelor bancare internaționale, a scăzut de la 40 la sută în 1982—1983 la 25 la sută în 1984 și la 17,6 la sută în 1986. De la „optimismul excesiv" se trece la „precauția exagerată", băncile cultivînd o nouă iluzie : aceea că problema datoriei externe se va rezolva de la sine, ele fiind scutite de orice responsabilitate pe acest plan. Prin reducerea bruscă și masivă a creditelor către debitorii „cu probleme", băncile creditoare au determinat o și mai puternică deteriorare a capacității de plată a acestora și, implicit, a posibilității de a-și recupera creditele de la marii lor clienți, față de care gradul de expunere al multor instituții financiare este deosebit de ridicat. De altfel, importanța acestui risc a fost pusă în evidență de un caz care a reținut mult timp atenția opiniei publice în urmă cu cinci ani.

În vara anului 1984, Continental Illinois era a opta bancă din Statele Unite pînă la acea dată, cu active de 40 miliarde de dolari și operațiuni în întreaga lume. Circa 40 la sută din depozitele sale erau în eurodolari, banca fiind în schimb angajată în credite în străinătate cu grad ridicat de risc și finanțări în domeniul explorărilor petroliere. Discrepanța dintre plasamente — în general pe termen lung — și disponibilități — pe termen scurt — este relevată de faptul că banca trebuia zilnic să mobilizeze circa 8 miliarde de dolari (jumătate din surse străine) sub formă de „overnight money" (bani de urgență), pentru a-și desfășura activitățile curente.

Dezastrul a început prin masive retrageri din conturile în eurodolari. În puțin timp, fenomenul a luat amploare, transformîndu-se în „fuga la ghișeu" („rush to the bank"), reacție tipică a deponenților, care nu mai au încredere în solvabilitatea băncii și se grăbesc să-și retragă fondurile pentru a nu fi afectați de un eventual faliment, tocmai acțiunea lor împingînd și mai mult banca în dificultăți de plată. Într-o perioadă „fierbinte" de trei zile s-au retras 4 miliarde de dolari, iar cînd lucrurile s-au mai liniștit, banca și-a văzut conturile diminuate cu 15—20 de miliarde dolari. În fața unui crah iminent, care survenea și înaintea alegerilor prezidențiale (cu posibile efecte negative asupra campaniei electorale), Administrația de la Washington s-a grăbit să intervină prin ceea ce a fost numit o naționalizare „de facto" a lui Continental Illinois (aflată de altfel în directă contradicție cu politica economică oficială a reducerii controlului de stat și stimulării în economie a „forțelor pieței"). O agenție federală a luat asupra sa 3—4 miliarde de dolari din datoriile băncii, obținînd în schimb un pachet de acțiuni ale acesteia, cu dreptul de a numi o nouă echipă de conducere, pompîndu-se în conturile băncii din rezervele de stat circa 7,5 miliarde dolari pentru a restabili încrederea publicului în solvabilitatea acesteia. În sfîrșit, banca a trebuit să se mulțumească cu un rol mult mai modest în lumea financiară, activele sale fiind reduse la jumătate și devenind o bancă regională.

Ioan Popa

(Va urma)

Rinascita

ROMA

STATELE UNITE NU SÎNT ÎN MĂSURĂ SĂ OFERE O SOLUȚIE PROBLEMELOR STRUCTURALE ALE LUMII A TREIA*)

Nota revistei : Gabriel Kolko — istoric american, profesor la Universitatea Oxford din Toronto, autor a numeroase lucrări de politică externă americană — abordează problema datoriilor externe ale țărilor lumii a treia în contextul politicii externe americane din 1945 și pînă în prezent.

— Problema datoriilor țărilor lumii a treia pare să fi devenit de nesoluționat pentru politica americană. Împărtășiți această opinie ? După părerea dv. care ar putea fi eventualele consecințe ale acestei situații ?

— Chiar și recentele luări de poziție ale Băncii Mondiale dovedesc multă improvizație, deoarece, într-adevăr, factorii de decizie ai politicii externe americane nu știu cum să rezolve problema menționată. Sistemul capitalist și-a epuizat capacitățile de a soluționa acele probleme structurale care afectează în mod grav situația țărilor lumii a treia — probleme care au apărut ca urmare a unei strategii economice aplicate de guvernul american încă de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial. Un recent document publicat de Departamentul de Stat sublinia că „datoriile țărilor lumii a treia vor crea un avantaj substanțial pentru Administrația de la Washington, deoarece, ca urmare a acestor datorii, fiecare țară în parte va fi obligată să urmeze ordinele date de guvernul american, ale cărui directive vor fi impuse de FMI". Aceasta înseamnă, în esență, că, dacă pe de o parte situația datoriilor prezintă riscuri pentru SUA, sub alte aspecte ea oferă un prilej de a restructura sau stabili în mod strategic politicile economice specifice ale țărilor debitoare și, prin urmare, înseamnă asigurarea unui mai mare control politic de către Washington. Relațiile dintre SUA și țările lumii a treia au devenit, totodată, o capcană destul de periculoasă din două motive fundamentale. Dacă, de pildă, un guvern local este sprijinit prin „ajutoare militare" de Administrația americană, acest sprijin reprezintă, fără îndoială, pentru Casa Albă o importantă pîrghie de control și de influență politică. Dar este la fel de adevărat că, în felul acesta, se stabilește o legătură în baza căreia viitorul intereselor geopolitice militare și economice americane într-o țară depinde de supraviețuirea unui anume regim. În cazul acesta, riscul nu este numai de natură economică și financiară, întrucît dispare și elementul decisiv al controlului politic. „Simbioza" dintre Washington și forțele reacționare în nenumărate regiuni ale lumii a determinat reacția multor forțe și consolidarea unei atitudini antiamericane.

— Care este elementul-cheie care a caracterizat dintotdeauna politica americană în lumea a treia?

— Din toate opțiunile de politică externă stabilite de diferitele administrații ale SUA se poate desprinde un numitor comun, care, în prezent, apare și mai evident în definirea relațiilor nu numai dintre SUA și lumea a treia, ci și a raporturilor SUA cu marile puteri. Este vorba despre tendința hegemonistă perenă de a controla piața mondială. Declarațiile oficiale ale Washingtonului subliniază, în consecință, faptul că o condiție esențială pentru dezvoltarea democratică o constituie renașterea gîndirii și practicii privind piața liberă.

În realitate, însă, nu aceasta este preocuparea Washingtonului în Salvador sau în altă parte. Obiectivul final îl constituie abolirea, o dată pentru totdeauna, a oricărei „economii de stat". Aceasta a fost întotdeauna ideea fixă obsedantă a guvernului american în America Latină — zonă geostrategică dintre cele mai importante pentru SUA. Firul conducător al politicii americane în aceste țări l-a constituit intervenția economică, cu hotărîrea fermă de a impulsiona la maximum privatizarea pieței și a întreprinderilor, acționîndu-se în direcția unor strategii economice alternative care să poată absorbi exporturile SUA. Acesta a fost cazul Argentinei, Braziliei și Mexicului. Acumularea problemelor structurale în numeroase țări ale lumii a treia, începînd din anii '50, a devenit deosebit de periculoasă, mai ales dacă se are în vedere criza economică internațională, aflată adesea la originea unor conflicte sociale. În Asia, de pildă, intervenția americană într-o țară cum este Vietnamul a fost determinată mai ales de necesitatea SUA de a-și asigura dominația geopolitică asupra unei regiuni considerate importante pentru politica lor. În schimb, în Africa, strategia SUA a fost de cu totul altă natură și s-a manifestat cu precădere sub forma sprijinului față de colonialismul european. Ceea ce s-a schimbat în lumea a treia este, desigur, accentuarea cît se poate de evidentă a factorilor de instabilitate. Unele dintre aceste țări au înregistrat o anumită dezvoltare economică, dar în altele dezvoltarea doar pentru cîțiva a fost însoțită de o înrăutățire generală a situației economice. Și tocmai în astfel de țări se produc crizele structurale ale sistemului, acestea fiind consecințele unei anumite politici urmate de 40 de ani. Criza din America Centrală, de pildă, a apărut, în mare parte, drept o criză economică provocată de evoluția negativă a prețurilor pe piața internațională la unele produse de bază, cum ar fi bumbacul, ceea ce a determinat sărăcirea țărănimii și o scădere generală a nivelului de trai, determinînd astfel, în aceste țări, o intensificare a mișcărilor revoluționare. Într-adevăr, pînă în anul 1959 în America

*) Opinii ale istoricului american Gabriel Kolko publicate în săptămînalul italian „Rinascita" nr. 14/1989.

Noua Caledonie: „politica franceză de reconciliere este periclitată"

Observatorii politici de la Paris apreciază că, în Noua Caledonie, s-au redus mult șansele de reușită ale politicii de conciliere, inițiate de premierul Michel Rocard, ca urmare a asasinării lui Jean-Marie Tjibaou, președintele Frontului de Eliberare Națională Kanak Socialist (FLNKS), și a secretarului general al acestei organizații, Y. Yeiwene.

Timp de mai mulți ani, Noua Caledonie a fost scena celor mai serioase frămîntări din teritoriile franceze de peste mări. Încordarea din această insulă s-a mai redus anul trecut, după ce acordul de la Matignon a fost semnat și confirmat printr-un referendum național, desfășurat la 6 noiembrie.

Jean-Marie Tjibaou, președinte al FLNKS din 1984, și-a adus o importantă contribuție la încheierea acestui acord.

Tjibaou declara, recent, că este dispus să semneze un compromis conținînd măsuri menite să întărească, din punct de vedere economic, acele regiuni ale țării locuite, în principal, de kanaci, și care ar fi prevăzut organizarea unui referendum cu privire la independență după o perioadă de zece ani. El ar fi încheiat acest compromis cu principalul său rival politic, Jacques Lafleur, multimilionar și lider al partidului Adunarea pentru Republică în Caledonia, care se opune ferm unei separări de Franța.

La început, FLNKS a cerut obținerea imediată a independenței, subliniind, însă, că dorește realizarea ei prin mijloace pașnice. În pofida amenințărilor proferate la adresa lui Tjibaou de extremiștii albi — care, în 1984, au ucis doi din frații conducătorului FLNKS —, el și-a menținut politica. Tjibaou știa că populația kanacă (melaneziană) a insulei nu va obține majoritatea într-un referendum organizat în acest teritoriu cu aproximativ 150 000 de locuitori. Kanacii nu reprezintă decît 43 la sută din populația Noii Caledonii, în timp ce 37 la sută sînt europeni, iar 20 la sută sînt emigranți din Polinezia și Asia de sud-est.

Noua Caledonie este cea de-a patra țară producătoare de nichel din lume și, prin urmare, are o importanță deosebită pentru Franța, care a debarcat aici pentru prima oară în 1853 și a declarat-o teritoriu francez de peste mări în 1946. Vreme îndelungată, nimeni nu a acordat atenție kanacilor, care sînt grupați în 328 de triburi și vorbesc 28 de limbi diferite. Situația s-a schimbat însă, după ce FLNKS și-a consolidat puterea, iar Tjibaou a atras atenția opiniei publice mondiale asupra cauzei kanacilor.

Dublul asasinat, comis probabil de extremiști din interiorul frontului, pune într-o situație dificilă această organizație politică formată din diverse partide și grupări, în pofida faptului că toate declarațiile date publicității pînă în prezent au cerut continuarea politicii promovate de Jean-Marie Tjibaou.

(După agenția ADN)

Latină nu exista nici un guvern de stînga care să provoace îngrijorare Washingtonului. Ceea ce se întîmpla în Guatemala în 1953—1954 nu avea o importanță prea mare. Abia după 1960 mișcările de stînga au luat amploare în regiunea latino-americană.

— *Totuși, modelul hegemonic al SUA întîmpină serioase obstacole. De pildă, din cauza situației economice interne dificile cu care se confruntă noua Administrație a lui Bush.*

— În prezent, problema datoriilor țărilor lumii a treia trebuie privită și în contextul problemelor grave pe care Statele Unite trebuie să le înfrunte ele însele în ce privește deficitul bugetului federal. Ne aflăm în fața unei puternice crize structurale interne a „imperiului" american. Vechea retorică beligerantă este periculoasă, deoarece sistemul nu mai poate fi administrat ca înainte. Congresul american pare însă în măsură să modifice actuala situație de criză. Întrebarea pe care ne-o punem este : vor fi oare Statele Unite la înălțimea cerințelor actuale și a măsurilor ce se impun ? Forțele de opoziție față de interesele americane în lumea a treia par să se afirme ca urmare a cerințelor de egalitate și dreptate socială. Nu se poate inventa o formulă care să pună capăt protestului și opoziției juste împotriva nedreptăților sociale.

PROFIL

DO MUOI

președintele Consiliului de Miniștri al R.S. Vietnam

La cea de-a 3-a ședință plenară a Adunării Naționale a Republicii Socialiste Vietnam, de la 22 iunie 1988, tovarășul Do Muoi, membru al Biroului Politic, secretar al C.C. al Partidului Comunist din Vietnam, a fost ales președinte al Consiliului de Miniștri.

Tovarășul Do Muoi s-a născut la 2 februarie 1917, în comuna Dong My, districtul Thanh Tri (Hanoi), într-o familie de țărani.

Participă la Frontul popular în 1936. În 1939, este primit în rîndurile Partidului Comunist Indochinez.

În 1941, este arestat de colonialiștii francezi și condamnat la 10 ani de detenție la închisoarea centrală din Hanoi, de unde reușește să evadeze în 1945. Face parte din Comitetul de partid din Ha Dong și răspunde de două districte ale acestei provincii — Ung Hoa și My Duc. Face parte, de asemenea, din conducerea insurecției pentru preluarea puterii în provincie.

După revoluția din August 1945, i se încredințează funcțiile de secretar al Comitetului de partid din provincia Ha Dong, apoi, în 1946, a celei din provincia Ha Nam. Către sfîrșitul anului 1946, devine secretar al Comitetului de partid și președinte al Comitetului apărării al provinciei Nam Dinh.

În 1948, devine membru al Comitetului de partid pentru a 3-a zonă de război și secretar de partid în provincia Ninh Binh.

În 1950, este secretar adjunct al Comitetului de partid pentru a 3-a interzonă de război, funcție pe care o cumulează cu cea de vicepreședinte al Comitetului de rezistență și administrație și de Comisar politic de pe lîngă comandamentul acestei interzone.

Din 1951 pînă în 1954, îi revin funcțiile de secretar al Comitetului de partid al zonei de pe malul stîng al Fluviului Roșu și de președinte al Comitetului de rezistență și de administrație și de Comisar politic pe lîngă Comandamentul acestei zone.

În 1955, preia funcțiile de secretar al Comitetului de partid și de președinte al Comitetului administrativ al orașului Hai Phong. În luna martie, devine membru supleant al C.C. al partidului.

Tovarășul Do Muoi a mai îndeplinit și alte funcții pe linie de partid și de stat : viceministru al comerțului (1956), ministru al comerțului interior (1958), membru al C.C. al Partidului Comunist din Vietnam (ales la cel de-al 3-lea Congres național al partidului din 1960).

La cel de-al IV-lea Congres național al partidului din 1976, tovarășul Do Muoi este ales membru al C.C. al P.C. din Vietnam și membru supleant al Biroului Politic al C.C., viceprim-ministru pentru problemele construcțiilor, industriei și mijloacelor de producție.

În iulie 1981, este ales vicepreședinte al Consiliului de Miniștri.

Newsweek

„INTENȚIONĂM SĂ CONSOLIDĂM MODERNIZAREA ECONOMIEI"

Dintr-un interviu acordat de președintele Mexicului, Carlos Salinas de Gortari

— *În discursul dv inaugural, ați declarat că Mexicul trebuie să-și „modernizeze" viața politică, economică și socială. Începînd cu economia, planul dv se desfășoară conform termenelor stabilite?*

— În prezent, noi intenționăm să consolidăm modernizarea. Înainte, economia noastră era închisă, cu o tehnologie și o infrastructură depășite, și fără suficientă forță de muncă calificată. Reformele noastre economice vizează o deschidere a economiei, precum și reducerea rolului guvernului.

— *Care sînt realizările specifice ale guvernului dv ?*

— Am introdus un sistem mai rațional de taxe și tarife, care permite extinderea importurilor, stimularea concurenței între producătorii interni și creșterea productivității, la un nivel competitiv pe plan mondial.

— *Această modernizare implică, în continuare, sacrificii din partea multor mexicani. Ce le-ați putea declara marii majorități a mexicanilor, care trăiesc din salarii minime și își doresc o viață mai bună?*

— Le-aș spune că vor avea parte de o viață mai bună. Și aceasta, deoarece modernizarea va însemna crearea unui număr mai mare de locuri de muncă, reducerea inflației și creșterea productivității. În prezent, în scopul consolidării acestei modernizări, va trebui să renegociem datoria noastră externă. Nu vom putea consolida modernizarea, dacă, în fiecare an, vom continua să transferăm în străinătate 5 sau 6 la sută din produsul național brut, sub forma plăților în contul datoriei, sau în condițiile unei stagnări economice. Renegocierea datoriilor externe este indispensabilă. Nu ne putem permite să transferăm (în străinătate, în contul datoriilor, n.n.) mai mult de 2 la sută (din PNB, n.n.).

— *Din ce direcție vor veni ajutoarele economice, în cazul în care nu veți putea ajunge la un acord cu băncile?*

— Noi am elaborat principiile fundamentale pentru renegociere: aceasta trebuie să permită ca economia noastră să înregistreze, din nou, un ritm de creștere constant, în condiții de stabilitate a prețurilor. Am ajuns la un acord fără precedent cu Fondul Monetar Internațional și cu Banca Mondială. Am înregistrat unele progrese (în cadrul negocierilor, n.n.) cu Clubul de la Paris. Toate acestea demonstrează justețea argumentelor noastre atît din punct de vedere economic, cît și moral. Sînt sigur că băncile vor înțelege acest lucru.

— *Cum ar trebui să interpreteze un bancher, de la o instituție căreia Mexicul îi datorează bani, evenimentele care se produc pe străzile din Mexico City?*

— Mesajul este următorul, și anume că, datorită scăderii nivelului de trai, trebuie să existe și o soluție economică, nu numai una politică. Prin intermediul metodelor politice putem cîștiga timp pentru negocieri, în vederea identificării unei soluții economice. Nu ne-a mai rămas, însă, mult timp. Trebuie să găsim curînd o soluție, deoarece tendința de reducere a nivelului de trai durează de mulți ani.

— *Ce înseamnă „curînd"?*

— În viitoarele luni.

— *Programul dv de austeritate economică nu vă răpește din sprijinul popular? Veți putea să cîștigați acest sprijin în următorii ani?*

— Am declarat: gata cu sacrificiile. Cît timp negociem datoriile externe, va fi nevoie de un efort suplimentar, ca să nu se irosească toate realizările din ultimii ani, care au permis reducerea inflației. Sîntem împotriva unei creșteri inflaționiste.

— *Această strategie se va bucura de succes?*

— Sînt sigur că da.

— *Se pare că a fost mai dificil să modernizați sistemul politic din Mexic, decît să modernizați economia.*

— Va trebui să introducem unele schimbări. Am realizat, totuși, progrese importante. Discuțiile legate de reforma electorală pregătesc calea pentru organizarea unui dialog liber, deschis și sincer între partidele politice, astfel încît legislația electorală să poată să reflecte creșterea competitivității în ce privește partidele din Mexic.

„În afara legii"

(2)

LE MONDE diplomatique
PARIS

Cele 1800 miliarde dolari cu care jonglează, cu uşurinţă, „năvălitorii" Wall Street-ului, zecile de miliarde de dolari deturnaţi din lumea a treia, cei pe care preşedintele Alfonsin nu-i mai poate găsi în moştenirea rămasă după dictatura militară sau cei pe care Ferdinand Marcos i-a pus la adăpost şi care îi sînt ceruţi de Corazon Aquino, fabuloasele profituri realizate datorită manipulaţiilor financiare descoperite de FBI la Bursa din Chicago, ca şi cele nu mai puţin scandaloase pe care o anchetă analogă le-a identificat pe pieţele cu livrare la termen, unde unii se îmbogăţesc făcînd să oscileze cursurile metalelor neferoase şi ale produselor tropicale exportate de lumea a treia — toate aceste operaţiuni se desfăşoară într-o ceaţă densă în care se estompează şi, foarte adesea, dispare frontiera dintre legal şi ilegal.

Discursul moralizator al marilor puteri economice nu va putea fi luat în serios decît în ziua în care el va fi urmat de cîteva fapte concrete. Actualitatea cea mai recentă oferă un exemplu în acest sens : este foarte firesc ca un tribunal american, la 11 ani după catastrofa lui Amoco Cadiz, să condamne societatea responsabilă să-i despăgubească pe bretoni ; dar aceeaşi dramă se va repeta atît timp cît vor fi tolerate „pavilioanele de complezenţă", care permit, în mod oficial, încălcarea normelor de securitate, precum şi a drepturilor sociale ale marinarilor.

La fel am putea să credem pe cuvînt guvernele dacă ar întreprinde o acţiune diplomatică pentru a elimina pieţele cu livrare la termen, loc de predilecţie pentru cele mai mari operaţii speculative care influenţează, în mod negativ, economia mondială. Pentru a cîştiga încrederea cetăţenilor, guvernelor le-ar mai rămîne încă posibilitatea de a lupta şi împotriva „paradisurilor fiscale" prin care tranzitează nu numai capitaluri cu reputaţie de a fi „curate", dar şi pentru a se „curăţa" toate profiturile ilegale realizate din vînzările de arme sau traficul cu droguri. Nu poate fi vorba de aşa ceva, căci guvernele aşa-zis „democratice" folosesc, ele însele, aceste soluţii pentru a finanţa unele activităţi comerciale şi diverse operaţiuni clandestine ale serviciilor lor secrete în străinătate.

Misiune imposibilă ? Reverie utopică ? Nu, căci „pavilioanele de complezenţă" şi „paradisurile fiscale" sînt instalate în ţări mici, formal independente, dar, de fapt, aflate într-o strînsă dependenţă (economică, strategică, politică) de ţări vecine şi de marile puteri economice.

Comisia Pieţei comune s-a ocupat parţial de acest dosar, şi Jacques Delors a anunţat suprimarea „paradisurilor fiscale" în interiorul comunităţii (Luxemburg, Jersey). Această măsură ar putea să-i liniştească pe cetăţenii naivi şi să complice sarcina micilor întreprinzători. Dar cei mai avizaţi şi cei mai „mari" vor continua să-şi instaleze societăţile lor-paravan în Elveţia, Lichtenstein, Monaco, San-Marino, Bahamas, Antile, Panama şi în multe alte locuri din Africa şi Pacific care, chiar dacă apar drept „paradis" pentru firmele multinaţionale, nu sînt mai puţin adevărate „infernuri".

Ca şi marile conglomerate industriale şi societăţi financiare, traficanţii de droguri nu întîmpină nici o dificultate în a-şi continua comerţul lor. Pentru a înşela opinia publică, pentru a o linişti, guvernele şi poliţia lor anunţă din cînd în cînd confiscarea cîtorva încărcături, distrugerea unor laboratoare clandestine şi arestarea unor traficanţi mărunţi. Dar traficul nu va putea fi întrerupt şi va lua chiar proporţii atîta timp cît profiturile de pe urma lui vor putea fi „reciclate", „albite" în „paradisurile fiscale".

Nici un guvern nu ignoră aceste fapte, nici unul nu loveşte în singurul punct sensibil. Şi atunci, cum să dai crezare discursurilor oficiale ? Ele sfidează opinia publică, şi marile mijloace de informare scot la iveală cîte o operaţiune poliţienească spectaculoasă care nu împiedică, cîtuşi de puţin, ca traficul să prospere. În urmă cu o jumătate de secol, numai printr-o inculpare pentru fraudă fiscală, FBI-ul a pus capăt carierei lui Al. Capone. La fel, numai suprimarea „paradisurilor fiscale" poate anihila traficul de stupefiante.

Numai „piaţa" cocainei realizează o cifră anuală de 130 miliarde dolari. În 1984, cîţiva „regi" ai drogului au vizitat personal Europa occidentală pentru a-şi organiza mai bine reţelele şi, în cîţiva ani, „piaţa" vest-europeană a înregistrat o dezvoltare considerabilă. Responsabil cu eliminarea reţelelor de trafic cu cocaină în cadrul „Drug Enforcement Administration", Charles Gutensohn declară : „În aprilie anul trecut afirmam că, în ce priveşte consumul de cocaină, Europa occidentală era cu opt sau zece ani rămasă în urmă faţă de Statele Unite. Astăzi, aş spune că această rămînere în urmă este de cinci ani, poate mai puţin".

Pentru a acţiona, trebuie oare să aşteptăm pînă cînd va fi prea tîrziu ? Vom renunţa să lovim în „paradisurile fiscale" sub pretext că ele servesc altor scopuri puţin atrăgătoare, dar mai puţin condamnabile ? Vom continua să distrăm galeria cu gesturi inofensive ? Căpeteniile tuturor organizaţiilor mafiote au rîs, amuzaţi, văzînd invitaţia directorului pentru informaţii al UNESCO, care anunţa, la 9 februarie a.c., la Paris, o conferinţă de presă pe tema : „Drogurile şi mijloacele de informare".

Compartimentarea unei informaţii din ce în ce mai specializate disimulează interdependenţa diverselor domenii ale vieţii reale. Astfel, indicele de bursă nu este singurul care creşte vertiginos. Cresc, de asemenea, în paralel, statisticile care înregistrează sporirea numărului de şomeri, a sărăciei, a delincvenţei, a folosirii stupefiantelor. Datele în cifre vorbesc, la fel, este adevărat, despre intensificarea represiunii : în Franţa, construcţia de noi închisori ; în Statele Unite, numărul condamnaţilor la moarte a crescut de la 500, în 1980, la 2200 la sfîrşitul lui 1988. Frumos record ! Degeaba. Severitatea represivă nu împiedică lenta şi inexorabila descompunere a societăţilor aflate în derivă.

Trebuie să fim echitabili : represiunea nu ezită să lovească, uneori, marile instituţii, care, dispunînd de respectabilitate, pentru a-şi satisface setea de profit, pervertesc sistemul şi societatea însăşi. Astfel, firma newyorkeză Drexel-Burnham-Lambert, specialistă recunoscută în operaţiuni de trafic, indispensabile activităţii „invadatorilor", îşi recunoaşte vinovăţia în ce priveşte manipulările de bursă şi delictul de „iniţiat". Pentru aceste crime, ea acceptă să plătească o amendă pe care niciodată celebrul bandit Mandrin n-ar fi putut-o vărsa judecătorilor care-l trimiteau pe eşafod : 650 milioane dolari. Această cifră vi se pare enormă ?

Faţa ascunsă cu grijă a sistemului, care se desfăşoară la scară planetară, trebuie să rămînă necunoscută : monstruoasă datorie internaţională, intensificare a speculaţiilor de bursă, flux al capitalurilor din Sud spre Nord, interpretare falsă a „legilor pieţei", întotdeauna în interesul privilegiaţilor, acrobaţii care încalcă normele legale şi morale cu privire la pieţele cu livrare la termen, mizerie accentuată în rîndul celor mai vulnerabili, favoruri acordate bogaţilor de reprezentanţii poporului, locuri sigure pentru beneficiile cele mai imorale. Neoliberalismul neinformat îşi îndeplineşte perfect funcţia, care este aceea de a-i favoriza pe îmbogăţiţii care nu au justificare, închizînd ochii asupra victimelor.

Fără îndoială, este reconfortant să-l auzi pe preşedintele Republicii Franceze că respinge o Piaţă comună „în care capitalul să fie impus cu mai puţin de 20 la sută, în timp ce rodul muncii să fie impozitat cu 60 la sută", şi condamnă „legislaţiile cele mai înapoiate, cele mai nedrepte". Opţiunile, în acest domeniu, nu vor angaja numai viitorul economic al Pieţei comune. La urma urmei, perfecţiunea neexistînd în această lume, Piaţa comună ar putea să se acomodeze cu grave inegalităţi economice, oricît de nedrepte ar fi acestea, dacă ea ar hotărî să se dezintereseze de consecinţele lor. Care consecinţe ?

Li se spune „sociale". Dar cunoaştem sensul deplin al acestui cuvînt ? Economismul ambiant pare să-l fi redus, categoric, numai la dimensiunile măsurabile în bani : nivel de trai, calitatea locuinţei, acces la îngrijire medicală etc. „Socialul" înglobează mult mai mult decît aceasta şi priveşte ansamblul aspiraţiilor şi obiectivelor care, acceptate de toţi, fac posibilă viaţa în societate : demnitate pentru fiecare, raţiunea de a trăi, dezvoltare culturală, dorinţă de solidaritate, fraternitate care să depăşească deosebirile etnice. Astfel se defineşte o civilizaţie, proiect ambiţios, care nu ar putea fi sacrificat fanteziilor „legilor pieţei" şi pe care Republica, cu riscul de a pieri, trebuie să-l conţină în ea însăşi.

O societate „democratică" dispune, evident, de întreaga libertate de a se consacra unui cu totul alt proiect. Ea poate, în condiţii de deplină suveranitate, să se dedice cultului banului-rege, reuşitei cu orice preţ, puterii materiale, ordinii bazate pe forţă, nesigurei securităţi a bogaţilor într-un ocean de nedreptăţi unde mocneşte violenţa. Aceste false valori nu seduc numai pe afacerişti şi pe „iniţiaţii" bursei. Cît se poate de contagioase, ele se răspîndesc în întregul corp social. Tocmai ele sînt cele care, într-o mare „democraţie" prietenă, incită zeci de mii de şcolari să devină consumatori de droguri şi să se organizeze în bande, să fabrice în masă oameni fără adăpost, condamnaţi să-şi petreacă noaptea în refugii precare, să înmulţească familiile în care unul din părinţi dezertează din cauza insuportabilei sărăcii, să exacerbeze climatul de violenţă în mijloacele de informare ca şi în stradă. O civilizaţie, astfel pervertită, devine rapid un coşmar".

Claude Julien

Fizicienii și fenomenele surprinzătoare

Fuziune sau... confuziune ? făcea un joc de cuvinte redactorul de știință al revistei „Time", într-un număr recent, încercînd să construiască o cronică a celor mai fierbinți — și scandaloase — zile pe care le-a trăit fizica lumii de la Einstein încoace.

Iată, pe scurt, întîmplările.

În ziua de *23 martie* a.c. doi cercetători din „plutonul de mijloc" pe nume B. Stanley Pons și Martin Fleischmann au lăsat pur și simplu cu gura căscată telespectatorii emisiunilor americane CBS, anunțînd cu nonșalanță că un experiment de fuziune nucleară le-a reușit perfect, fără tokamak-uri sau instalații similare, într-un vas care seamănă mai degrabă cu un borcănel, prin... electroliză : un electrod este din paladiu, celălalt din platină, electrolitul fiind oxidul de deuteriu, așa-numita apă grea ; aplicînd la bornele electrozilor curenți minusculi, cei doi ne asigură că au obținut neutroni, deci reacție de fuziune nucleară, dar și energie — 4 wați, pentru fiecare wat investit —, că experimentul a fost repetat de mai multe ori și că, bineînțeles, perspective, cu totul și cu totul noi, se deschid civilizației noastre.

Știrea în cauză a fost cvasiinstantaneu transmisă prin sateliți și a făcut imediat ocolul Pămîntului, stîrnind entuziasmul general și — în lumea științei — scandalurile de rigoare. Mii de cercetători s-au apucat de lucru, încercînd să reconstituie experimentul. Alții — s-a dovedit — „pipăiau" și ei himera fuziunii la rece — dar fie că socoteau că datele strînse nu le sînt suficiente pentru a-și striga descoperirea către inima lumii, fie că, pur și simplu, n-au avut curaj —, fenomenele în cauză fiind cu totul și cu totul în afara fizicii din cursuri și manuale...

Între ei, Steven Jones, de la Brigham Young University, se hotărăște să facă publice rezultatele sale — pozitive — pe *30 martie* a.c.

Urmează apoi doi fizicieni din Texas *(10 aprilie)* — care refac, cu succes, experimentul Fleischmann-Pons, cu oarecari variații.

Pe *12 aprilie* Pons și Fleischmann se adresează cîtorva mii de specialiști care au umplut pînă la refuz o sală de sport din Dallas — și aici își fac loc primele îndoieli : apare clar că cei doi (de formație nu fizicieni, ci chimiști !) nu au suficient de multe date și că s-au grăbit să anunțe rezultatele după prea puține experimente...

Totuși, în aceeași zi, o echipă sovietică anunță apariția neutronilor în cuva de experiență (rezultat al fuziunii), la fel cercetătorii unui laborator indian.

13 aprilie : doi studenți de la Universitatea din Washington refac experiența și declară că n-au obținut nici neutroni, nici căldură (rezultată din descătușarea energiei în momentul cînd ionii de deuteriu sînt „îngrămădiți" pînă la fuzionare), dar au înregistrat alte produse secundare ale reacției de fuziune !

Robert Higgins de la Stanford refăce meticulos experimentul, controlează cu atenție atît aparatura (simplissimă, de altfel : cei doi electrozi sînt montați într-un mic frigider de voiaj) cît și rezultatele și raportează o cantitate serioasă de căldură ca rezultat — sigur — al reacției de fuziune.

Francesco Scaramunzzi, de la Agenția Italiană pentru Energie Nucleară, reușește să detecteze nu căldură, ci... semnătura neutronilor.

În *25 aprilie* fuziunea rece primește însă prima lovitură serioasă : echipele de la cunoscuta Georgia Tech, după ce inițial anunțaseră succesul experimentului își retrag acum declarațiile, în urma unor defecțiuni descoperite la echipament, posibile generatoare de erori. James Mahaffey, conducătorul experimentului, își cere scuze public.

Stanley Pons și Martin Fleischmann, cercetătorii aflați în centrul atenției de cînd și-au anunțat descoperirea, în martie, la o întrunire în Italia

Și mai rău : lucrînd în colaborare, echipe de la Brokhaven și Yale, folosind echipamente sofisticate de control, anunță rezultatele : nule. Nici neutroni, nici căldură, nimic.

La fel : cercetători japonezi, elvețieni, englezi.

Specialiștii chinezi critică și ei graba cu care s-au făcut publice rezultatele experiențelor și anunță că nici în laboratoarele lor nu s-a obținut nimic ; peste cîteva zile retractează însă declarația inițială... deoarece se pare că pe undeva, într-o cuvă obscură, au apărut, scandalos, neutronii.

27 aprilie : celebra revistă „Nature" dă „fuzioniștilor la rece" lovitura de grație : editorul John Maddox refuză articolul trimis de Fleischmann-Pons, apreciind că este prost scris, cu prea puține date, experimentul în sine prea simplist și după toate probabilitățile fuziunea la rece rămîne o himeră.

Punct.

...Și de la capăt.

...În primul rînd : ce este fuziunea nucleară ? Un proces care se întîlnește frecvent în natură : în stele. Pentru a aprinde pe Pămînt niște stele în miniatură, furnizoare de energie, atomiștii se pregătesc să realizeze, din atomi de deuteriu, plasmă, adică un fel de „supă" de ioni (un ion este un atom care și-a pierdut învelișul electronic, deci nu mai este neutru din punct de vedere electric ; în același timp va avea — față de atomul din care s-a format — un volum infim) ; pentru acest proces este nevoie însă de temperaturi uriașe, de zeci de milioane de grade Celsius.

Asemenea temperaturi pot fi obținute, dar... unde poate fi închisă „supa" ? Nu în recipiente materiale, vreau să spun, făcute din substanță, ci într-un vas de cîmpuri electromagnetice, generate de electromagneți uriași (în ultima vreme de magneți supraconductori). Presiunea, densitatea ionilor în spațiul de confinare — cum se mai numește acest vas invizibil construit din cîmpuri — obligă ionii de deuteriu să fuzioneze. Vor rezulta : nuclee de heliu plus o cantitate uriașă de energie.

Dispozitivele în care fizicienii experimentează se numesc tokamak-uri (dar există și altfel de instalații), sînt imaginate de fizicienii sovietici, proiectate și realizate. Specialiștii își vedeau, liniștiți, de treburile lor, în drumul către acei mici sori pe care urmau să-i aprindă în laboratoarele Pămîntului, peste 20—30 de ani

IORDANIA

Priorități economice

La 25 mai se împlinesc 43 de ani de la proclamarea independenței Iordaniei, eveniment de seamă, ce găsește poporul acestei țări în plin proces de transformări economice.

Situată în extremitatea sud-vestică a Asiei, Iordania este supusă unei clime aride, circa 80 la sută din suprafața teritoriului fiind deșertică. Cu toate acestea, agricultura s-a păstrat, prin tradiție, ca ramură de bază a economiei. O atenție deosebită a fost acordată, astfel, folosirii intensive a resurselor de apă, extinderii irigațiilor, mai cu seamă în Valea Iordanului. Prin construirea unei vaste rețele de baraje în care se acumulează apa precipitațiilor căzute în sezonul ploios, se au în vedere sporirea substanțială a suprafeței irigate și redarea agriculturii a unor vaste terenuri.

În cadrul economiei iordaniene, industria ocupă și ea, în mod firesc, un loc prioritar, extracția și prelucrarea fosfaților fiind, pe drept cuvînt, considerată pivot al acestui domeniu. Fosfații reprezintă principala bogăție naturală a țării, rezervele existente cifrîndu-se la aproximativ 1,5 miliarde tone. În prezent, autoritățile iordaniene își concentrează eforturile pentru diversificarea producției, în primul rînd, a îngrășămintelor chimice.

În plan extern, Regatul hașemit al Iordaniei se pronunță pentru rezolvarea, pe cale politică, a situației din Orientul Mijlociu, pentru găsirea unei soluții globale, juste și durabile în această atît de frămîntată regiune a lumii, pentru ca popoarele din zonă să-și poată consacra, în întregime, energiile muncii pașnice, constructive.

Poporul român, care nutrește sentimente de prietenie față de popoarele arabe, urmărește cu interes eforturile poporului iordanian pentru dezvoltare economică și socială. De-a lungul anilor, între România și Iordania s-au statornicit relații de colaborare ce cunosc un curs ascendent, în acest sens un rol determinant avîndu-l întîlnirile la nivel înalt. Cooperarea româno-iordaniană pe diverse planuri corespunde, fără îndoială, pe deplin intereselor celor două țări și popoare, constituind, totodată, un aport la cauza păcii și colaborării internaționale.

și care funcționează, practic, cu apă : deuteriul și tritiul, izotopi ai hidrogenului se obțin din hidrogenul apei ; pe planeta noastră 71 la sută din suprafață este apă, deci combustibil pentru generațiile viitoare se va găsi din belșug...

Toate bune, dar...

Mici întîmplări și legende — pe care fizicienii nu le publică în „Nature", ci și le șoptesc la gura sobei, în grup restrîns, sau în cursul banchetelor de după simpozioane — circulă în „folclorul" științific.

Astfel, în 1926, Fritz Paneth și Kurt Peters au îndrăznit să spună că metalul numit paladiu are o inexplicabilă „foame" de atomi de hidrogen ; nu cumva s-ar putea folosi efectul la un experiment de fuziune controlată ? Sînt pușși însă repede la respect, admit că au făcut erori de citire și își retrag materialul publicat.

Ronald Richter — stabilit după război în Argentina — a anunțat public, prin 1951, că se află pe urmele fuziunii reci ; cum însă Richter a avut imediat după aceea unele necazuri — politice — nu s-a mai auzit nimic de experimentul lui.

Prin 1958 americanul Luis Alvarez vorbește și el despre fuziune nucleară la temperaturi joase — criticii vor spune însă că energia dezvoltată în proces era nesemnificativă și experimentul este abandonat, deși nu cantitatea de energie conta, ci fenomenul în sine.

În Anglia lucrurile se repetă — parcă trase la indigo — cu celebra mașină ZETA (Ansamblu de Energie Termonucleară nr. Zero), cu care Sir John Cockroft declară că stăpînește procesul de fuziune ; nu vor obține însă decît mici descărcări de energie, ceea ce — uimitor, avînd în vedere importanța fenomenului — va trimite ZETA în uitare.

În sfîrșit, cercetători sovietici raportează că fuziunea la rece îi preocupă de multă vreme, dar încă n-au îndrăznit să publice rezultatele — ca să nu se facă de rîs.

Să ne întoarcem acum la confuzia stîrnită de Martin Fleischmann (de la Universitatea engleză din Southampton) și B. Stanley Pons (de la Universitatea Utah din SUA) și să spunem că cei doi știau de ipoteza Paneth — Peters, ulterior preluată în experimentele lui Sir Charles Frank : paladiul, într-adevăr, atrage atomi de hidrogen (deci și de deuteriu, izotop al hidrogenului) pe care și-i poate lua din apa grea, oxidul de deuteriu fiind folosit drept electrolit.

Instalația lor este, pur și simplu, înspăimîntător de simplă față de giganticele tokamak-uri folosite de fuzioniștii la cald: un electrod de paladiu, cum spuneam, cu suprafață mare (în experimentul italian de la Frascati s-a folosit span de paladiu, pentru a se mări cît mai mult suprafața de contact), în jurul căruia se răsucește o sîrmă de platină. Atît. Sau cel puțin atît au spus Fleischmann și Pons, atît în declarația televizată, în conferința de presă, cît și în fața Comitetului pentru Știință și Tehnologie al Senatului SUA (cei doi încercau să convingă responsabilii politici să le ramburseze cei 100 de mii de dolari cheltuiți pentru experiment, din buzunarul propriu, dar și să acorde Universității din Utah, pentru cercetări, în fuziunea rece, o sumă cochetă : 25 milioane dolari ; ambele cereri vor primi, probabil, aviz favorabil).

Ceea ce nu-i prea mult — și asta a stîrnit protestele „lumii bune" a fizicii care cu greu — cred — va ierta vreodată celor doi chimiști faptul că întreaga lor comunitate a fost prinsă pe picior greșit. Pons și Fleischmann vin însă cu o justificare mult mai prozaică : gîndiți-vă că dacă avem dreptate — și precis avem, spun ei —, tehnologiile ce vor porni de la noi vor fi decisive pentru viitorul energetic al omenirii : ieftine (combustibilul va fi apa de mare), sigure (radiații nocive în cantitate incomparabil mai mică decît la centralele de fisiune clasice), ușor de construit, în consecință cei care vor breveta aceste tehnologii vor fi putrezi de bogați ; noi vrem să fim posesorii acestor brevete, e omenește, nu ?

Lipsa de informații duce la speculații. Prima ipoteză : dacă Sir Charles Frank are dreptate, Pons și Fleischmann au dat peste o altă reacție de fuziune decît cea clasică și anume : în locul reacției prin care cei doi protoni și doi neutroni din molecula de D_2O (oxid de deuteriu) s-ar strînge într-un nucleu de Heliu 3 (cu 2 protoni și 1 neutron), eliberînd un neutron ucigaș, este posibil ca protonii și neutronii să fie în totalitate folosiți la „construirea" noului nucleu (de Heliu 4), fenomen care ar ceda energie, dar nu și neutronul periculos pentru lumea viului (totuși, în acest caz, ar fi trebuie să apară produse secundare, de tipul razelor X și gamma — ceea ce nu a fost detectat decît într-un singur experiment refăcut).

A doua ipoteză (avînd în vedere că Pons și Fleischmann nici măcar n-au avut grijă să controleze dacă, într-adevăr, apar neutroni în experimentul lor !) : nu e vorba de o reacție nucleară, ci de una chimică. De un fenomen electrochimic, la care se referă și celebrul laureat al Premiului Nobel, Linus Pauling : s-ar putea, ca datorită absorbției unei cantități foarte mari de deuteriu, electrodul de paladiu să se comporte într-un mod pe care-l nu-l cunoaștem, încă, să i se transforme, de pildă, matricea cristalină, devenind instabilă și — prin deteriorare — să elibereze energie.

Profesorul Ion Mânzatu, pe care l-am rugat să-mi lămurească tulburătoarele întîmplări petrecute în fizică în ultima vreme, după ce m-a informat că și în țara noastră două echipe lucrează intens la refacerea experimentului, mi-a spus că o a treia ipoteză este posibilă : similar cu fenomenul Kervran (de transmutație atomică ce pare să se petreacă în lumea viului), în cazul experimentului cu paladiu și deuteriu se obțin, o dată cu energia eliberată, un fel de structuri atomice incomplete, deci nu are loc fenomenul de fuziune nucleară, ci altceva, ce ține de diferențele *fizice* dintre atomi, cele care nu se pot încă *„citi"* la analizele care se fac acum, cu mijloace ținînd mai degrabă de investigațiile chimice.

Așa că, pînă la urmă, confuzia rămîne, pentru moment, totală. Fuziune sau nu — îmi spun însă în gînd eu, pieton pe străzile satului planetar — fenomenul prezintă, clar, aplicații într-un domeniu vital pentru civilizația noastră : energetica. Va fi fiind, pur și simplu, un fenomen electrochimic atomic necunoscut sau, într-adevăr, himera fuziunii la rece va deveni consistentă — iar respectabilul Ch. Frank și neortodocșii Pons și Fleishmann vor intra în istorie — faptul că foamea de energie planetară ar putea fi, eventual, mai repede, astîmpărată deschide perspective amețitoare progresului societății noastre.

Plus altceva : mai scutură, mai destabilizează dogmele, adevărurile pe care oamenii de știință, în goană după cunoaștere, dar și din nevoia de stabilitate, le transformă în adevăruri sacrosancte. Dar, așa cum spunea Carl Sagan : în știință, în cunoaștere nu există decît un singur adevăr sacrosanct — acela că nu există nici un fel de adevăr sacrosanct.

Și o ultimă idee : cu aproape șase decenii în urmă, savantul român Nicolae Vasilescu Karpen a construit o pilă cu electrozi de aur și aur platinat, cu acid sulfuric drept electrolit. Ei bine, de aproape 60 de ani pila de curent electric învîrtește, fără oprire, un micromotor... din motive pur și simplu necunoscute.

Nu cumva, mă întreb la finalul acestui articol, în acest dispozitiv realizat înainte de vreme, fizicianul N. Vasilescu Karpen atinsese și el, fără să știe, un fenomen apropiat de fuziunea la rece ?

Al. Mironov

ARGENTINA

Consolidarea procesului democratic

Argentina sărbătorește, la 25 mai, a 179-a aniversare a izbucnirii mișcării de eliberare națională — „Revoluția din Mai" —, care a culminat cu proclamarea independenței „Provinciilor Unite de la Rio de la Plata", la 9 iulie 1816, de către Jose de San Martin, erou național. Numele actual al țării, Argentina, a fost proclamat prin Constituția din 1826.

Țară dispunînd de importante resurse ale solului și subsolului, Argentina se află angajată în asigurarea unei dezvoltări corespunzătoare aspirațiilor și necesităților sale naționale. Acest obiectiv se desfășoară în condițiile afirmării procesului democratic intern, inițiat o dată cu revenirea Argentinei la un regim civil, în decembrie 1983. Un moment decisiv l-a constituit — în acest cadru — recentul eveniment al alegerilor generale de la 14 mai a.c., prin care, pentru prima dată în ultimele șase decenii, un președinte ales va transmite prerogativele unui alt președinte ales. Momentul electoral, a apreciat actualul șef al statului, Raul Alfonsin, reprezintă o contribuție la consolidarea procesului democratic argentinian. De pe aceste baze, se preconizează adoptarea unor noi măsuri de însănătoșire a economiei naționale și de reglementare a problemei datoriei externe în condiții echitabile, care să permită respectarea dreptului la dezvoltare a țării.

Preocupată, pe plan extern, de necesitatea îmbunătățirii climatului internațional, Argentina se pronunță pentru o lume fără arme și războaie, pentru reglementarea politică, negociată a conflictelor dintre state. Promovează, în acest sens, soluționarea pe calea tratativelor a crizei din America Centrală, pronunțîndu-se, de asemenea, împotriva amestecului străin, a recurgerii la forță sau la amenințarea cu forța. Totodată, Argentina depune eforturi însemnate pentru întărirea colaborării economice dintre statele Americii Latine, în primul rînd cele vecine, pornind de la importanța acestei conlucrări pentru întărirea unității regionale, a dezvoltării tuturor statelor din zonă.

Între România și Argentina s-au stabilit și se dezvoltă tradiționale relații de prietenie și colabbrare pe multiple planuri, pe baza obiectivelor comune ale păcii și progresului, ale lărgirii conlucrării între toate națiunile lumii. Un moment deosebit l-a constituit, desigur, dialogul la nivel înalt româno-argentinian, prilej de asigurare a unui cadru corespunzător de extindere a raporturilor bilaterale în diverse domenii, spre beneficiul ambelor popoare, al păcii și progresului în lume.

„Tehnologiile exotice" folosite ca factor de destabilizare strategică

De cîțiva ani, vedetele preferate ale susținătorilor cursei înarmărilor, la cote din ce în ce mai înalte, sînt tehnologiile „exotice". Se înțelege, atributul „exotic" este menit să trezească entuziasmul mass-mediei și publicului. Dar ce sînt, în fond, tehnologiile „exotice"?

„RAND Research Review", vol. 9, no. 3, 1985, definea astfel tehnologiile exotice : „întrebuințarea principiilor și abordărilor neconvenționale în soluționarea problemelor militare. Aplicarea neconvențională a principiilor se poate referi fie la *noi utilizări ale cunoștințelor existente* în rezolvarea problemelor militare, fie la *explorarea, dezvoltarea* și *aplicarea noilor principii* pentru întărirea capacității militare". Deși cercetările în legătură cu tehnologii noi — care presupun un transfer rapid de energie distructivă, precis dirijată — au început de mai mulți ani, termenul de tehnologii „exotice" este folosit, mai cu seamă, în legătură cu cercetările și activitățile legate de Inițiativa de Apărare Strategică (SDI), lansată de președintele Reagan la 23 martie 1983. Aplicate la scară majoră sub „umbrela" SDI, tehnologiile „exotice" acoperă, din punct de vedere conceptual, o arie care depășește atît cercetările care au precedat SDI, cît și programul SDI însuși, putînd fi folosite pentru un spectru larg de scopuri strategice.

În ordinea apariției, tehnologiile „exotice" sînt cele mai recente dintre tendințele majore înregistrate în dezvoltarea tehnologică militară din anii '90. Dacă ne rezumăm numai la SDI, aceasta include nu mai puțin de 90 de proiecte de noi tehnologii aflate în stadii diferite — de la schițe la faze experimentale. Ele fac obiectul a 30 de programe de cercetare, experimentare și dezvoltare pentru cele cinci sisteme constitutive ale SDI, fiecărui sistem fiindu-i alocat un anumit procent din totalul alocațiilor bugetare, din ce în ce mai mari. Anul acesta, ministrul american al apărării, Richard Cheney, a solicitat 4,6 miliarde de dolari pentru continuarea proiectului SDI, cu 900 de milioane de dolari mai mult decît în anul precedent.

Toate sistemele constitutive ale SDI sînt pe cît de „fascinante" în planul performanțelor estimate, pe atît de fragile pe plan practic, datorită marii lor complexități și sarcinilor cu totul excepționale cărora vor trebui să le facă față într-un timp foarte scurt. Așa, de exemplu, primul sistem constitutiv — Surveillance, Acquisition, Tracking and Kill Assessment (SATKA) — include radare cu laser, telescoape și senzori pentru detectarea razelor infraroșii degajate la lansarea rachetelor inamice, radiolocatoare și supercalculatoare capabile să efectueze miliarde de operații pe secundă, avînd ca sarcină să detecteze lansarea rachetelor, să calculeze traiectoriile acestora, să distingă între țintele reale și cele false (care pot fi în număr de un milion), să alerteze celelalte sisteme ale SDI. Pentru îndeplinirea unor asemenea sarcini este nevoie de o mare densitate de sateliți pe orbite geostaționare și pe orbite joase, de avioane de supraveghere permanentă dotate cu telescoape puternice, toate componentele sistemului trebuind să funcționeze perfect și rapid în condiții de luptă, adică în situații în care vor trebui să suporte lovituri directe ale inamicului.

Cel de al doilea sistem — Directed Energy Weapons (DEW) (arme cu energie dirijată) — reprezintă partea cea mai „exotică" a SDI, incluzînd lasere optice și lasere cu raze X, tunuri cu fascicule de particule (electroni sau protoni), a căror instalare la bordul sateliților necesită miniaturizarea armelor propriuzise și a rezervoarelor de energie necesare funcționării lor (combustibil chimic sau minireactor nuclear).

În aceeași categorie de „superexotism" intră și Kinetic Energy Weapons (KEW) (arme cu energie cinetică) — tunuri electromagnetice capabile să lanseze proiectile de 10 kg cu o viteză de 10 km pe secundă, avînd efectul a 125 kg de explozibil chimic. C³I [Command, Control, Communications and Intelligence (Comandă, Control, Comunicații și Informații)] și SCBM (Systems, Concepts, Battle, Management — Sisteme, Concepte și Conducerea luptei) au, și ele, în componență produse ale tehnologiilor exotice, precum sisteme de comunicație prin lasere cu fibre optice (pentru a nu putea fi neutralizate de intensele pulsuri electromagnetice produse de exploziile nucleare).

Implicațiile noilor tehnologii nu sînt ușor de indentificat și nici previzibile întotdeauna. O simplă trecere în revistă a istoriei doctrinelor strategice relevă cît de des au existat disonanțe între așteptări și realitatea impusă de schimbările tehnologice. Deosebit de periculoase sînt, mai ales, iluziile care însoțesc crearea unor noi arme, mai „specializate", mai „curate" (care produc mai puține distrugeri colaterale), cu ghidare precisă — caracteristici ce sînt, în mod eronat, asociate cu posibilitatea controlului desfășurării conflictelor militare. În realitate, introducerea unor „sisteme exotice" în strategiile militare are drept rezultat estomparea și erodarea tocmai a acelor „praguri" care făceau posibile controlul crizelor și reținerea adversarilor potențiali, cum erau considerate „pragul nuclear" sau trecerea de la utilizarea armelor nucleare tactice la cele strategice. Cercetarea științifică a relevat acel „efect de compresie" a diferitelor stadii ale unui conflict militar pe care tehnologiile exotice îl produc prin aparența de siguranță pe care o dau în alegerea alternativelor, ca și prin mascarea consecințelor dramatice ale escaladării. Mai mult decît atît, considerate de susținătorii lor drept sisteme exclusiv defensive, tehnologiile exotice se dovedesc a fi capabile să distrugă nu doar rachetele atacatoare, ci și ținte aflate la sol. Astfel, posibilitatea cuplării apărării strategice spațiale cu forțele strategice ofensive proprii este de natură să creeze o sursă de „instabilitate strategică" ; împreună cu „efectul de compresie" menționat mai sus, ele pot conduce la o rapidă escaladare a unui conflict.

Într-o comunicare intitulată „The Future of Star Wars and Arms Control" („Viitorul războiului stelelor și controlul armamentelor"), ținută la Woodrow Center, Washington D.C. încă în martie 1986, William Kincade arăta că „orice invenție capabilă să realizeze un transfer eficient de energie la mare distanță, fie prin fascicule de particule, fie prin proiectile, va avea o *clară implicație ofensivă*". Acest adevăr conduce la constatarea că posibilitatea ca sistemele bazate pe tehnologii exotice să contribuie direct la o primă lovitură nucleară nu poate fi exclusă cu certitudine, ceea ce adaugă un nou grad de imprevizibil și instabilitate mediului strategic, făcînd mai dificil controlul armamentelor.

O întrebare pertinentă își pune Phil Williams în studiul „Emerging technology, exotic technology and arms control" inclus în volumul „The Uncertain Curse. New Weapons, Strategies and Mindsets" („Cursa incertă ; noi arme, noi strategii și concepții adiacente"), S.I.P.R.I., Oxford University Press, 1987 : „Noile sisteme de arme apar ca rezultat al unui impuls tehnologic sau politic ?" Arătînd că, în fapt, unele arme sînt rezultatul impulsului tehnologic (MIRV, rachetele de croazieră), altele ale impulsului politic (bomba cu hidrogen, SDI), iar altele sînt un rezultat al ambelor impulsuri, autorul citat consideră, pe bună dreptate, că principalul factor cu repercusiuni majore asupra mediului strategic internațional este *atitudinea față de tehnologia militară*. Sub acest ultim aspect există două abordări principale, diametral opuse. *Prima* pledează pentru menținerea stabilității strategice, atrăgînd atenția asupra consecințelor imprevizibile și indezirabile ale noilor tehnologii asupra mediului strategic. Cea de *a doua* susține, cu un entuziasm fără granițe, tehnologiile exotice, considerînd că ele pot oferi avantaje unilaterale atît pe plan strategic, cît și în domenii nemilitare. Bazîndu-se pe concepția hazardată a „ultimei mișcări", ea eludează cu bună știință contramăsurile împotriva SDI, mizînd pe o eficacitate de 99,2 la sută a apărării strategice spațiale.

Atît specialiști sovietici, cît și specialiști americani au arătat, însă, că dezvoltarea unor sisteme anti-SDI este nu numai probabilă, ci și posibilă, la costuri mai scăzute decît cele revendicate de un sistem atît de complex, cu o structură implicînd mii de componente greu de coordonat și, mai ales, de apărat, precum SDI. Penetrarea SDI poate fi realizată potrivit lui Guillermo Velarde, directorul Institutului de fizică nucleară din Madrid, prin cel puțin trei căi : 1. perfecționarea și protejarea ICBM ; 2. dezvoltarea unor noi sisteme ASAT ; 3. neutralizarea comunicațiilor. Într-un substanțial studiu — „Iniciativa de defensa estrategica", apărut în „Revista International de Sociologia", vol. 45, Julio-Septiembre 1987-, autorul citat aduce în discuție posibile măsuri pentru fiecare dintre cele trei căi. Astfel, în ceea ce privește perfecționarea ICBM, pot fi avute în vedere : 1. lansarea simultană a rachetelor cu încărcături nucleare și a unora de bruiaj pentru perturbarea sateliților de avertizare ; 2. protejarea rachetelor față de lasere sau tunuri cu particule (DEW) ori proiectile (KEW) ; 3. lansarea de false încărcături nucleare pentru bruierea radarelor și telescoapelor (cîte 1 000 per rachetă) ; 4. reducerea timpului de propulsie în faza de lansare pînă la 60 secunde, eliminîndu-se propulsia extraatmosferică și faza balistică, desprinderea încăr-

căturilor nucleare și a celor false făcîndu-se la intrarea în stratosferă ; 5. substituirea sistemelor MIRV — rachete cu încărcături multiple teleghidate independent — cu MARV — rachete cu încărcături multiple manevrabile după reintrarea în atmosferă — ; 6. îmbunătățirea ariei de dispersare a încărcăturilor nucleare față de traiectoria rachetei ; 7. reducerea CEP (Circular Error Probability — eroarea circulară probabilă de lovire a țintei —) pînă la 100—50 m.

Dezvoltarea unor noi sisteme ASAT — sateliți de așteptare și distrugere, rachete foarte precise amplasate pe avioane — urmărește distrugerea sateliților pe care sînt amplasate cvasitotalitatea sistemelor SDI. În ceea ce privește neutralizarea comunicațiilor (vitale pentru un sistem cu o „arhitectură" atît de ramificată și complexă), ea poate fi produsă prin explozia unei bombe nucleare de 10 KT în straturile superioare ale atmosferei, explozie care formează un puternic cîmp de radiație electromagnetică ce distruge liniile de tensiune, circuitele telefonice și electronice, computerele și perturbă transmisiile radio.

Asemenea sisteme pot reduce eficacitatea SDI sub 78 la sută, ceea ce ar însemna suportarea unor distrugeri inacceptabile.

Într-un studiu intitulat semnificativ „La SDI : una falsa promesa", apărut în revista spaniolă citată, directorul Grupului de Studii Strategice (GEES) din Madrid, Rafael L. Bardaji, membru al ISS din Londra, demonstrează că, fiind un sistem de apărare limitată, SDI constituie, totodată, un *element de descurajare*, contravenind Tratatului ABM din 1972. El arată că nici SDI, nici o altă apărare antirachetă ce ar putea fi inventată nu pot oferi o protecție deplină împotriva unui atac masiv, cu atît mai mult cu cît dezvoltarea unor arme ofensive este mai facilă. Pledînd pentru renunțarea la politica de „contraforță" (o armă nouă contra alteia), el consideră că securitatea poate fi obținută prin instaurarea unui climat de înțelegere mutuală, de cooperare politică pe care SDI nu le favorizează.

Oprirea cursului periculos al cercetării și producerii de noi tipuri și sisteme de arme de distrugere în masă, bazate pe principii noi, precum laserele, propagarea de unde, emiterea de particule și altele, a fost cerută de numeroase delegații, între care și de cea a României în prima parte a sesiunii din acest an a Conferinței pentru dezarmare de la Geneva, încheiată de curînd. Este o cerere legitimă, în consonanță cu dezideratul popoarelor de a trăi într-o lume fără arme (fie ele „exotice" sau nu), a păcii și securității.

dr. Leon Talpă

Savanții avertizează

Trăim pe o planetă fragilă! (5)

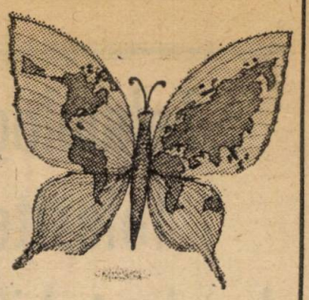

Junglă sau ogor ?

Dintre pădurile tropicale amenințate cu dispariția, cel mai spectaculos și mai cunoscut exemplu îl oferă, fără îndoială, Amazonia, „plămînul verde al planetei". Ce se întîmplă, de fapt, în Amazonia?

Să vedem, bunăoară, ce se întîmplă în gospodăria proaspătului agricultor Reinaldo De Sousa, care își face cunoscută ferma de 50 de hectare, smulsă junglei amazoniene, printr-o pancartă de lemn înfiptă în pămînt pe care scrie stîngaci, de mînă : Pouso Feliz, adică „Locul Fericirii".

„Locul Fericirii" se află la o depărtare de circa două ore de mers spre est, pe șoseaua națională BR—364, de localitatea Porto Velho. De Sousa și familia sa au venit pentru a se instala aici, în profunzimea pădurilor din statul brazilian Rondonia, în urmă cu doi ani, după ce și-au vîndut mica fermă, cu pămînt secătuit, din statul Mato Grosso del Sul, aflat la peste 1 600 de kilometri depărtare. Au început o viață nouă și au întemeiat o fermă în cadrul planului de reformă a pămîntului adoptat de autoritățile de la Brasilia. Nu e, însă, atît de ușor să faci din desișul junglei ogor. Lupta cu vegetația luxuriantă, cotropitoare, a regiunii s-a dat cu îndîrjire. Mai întîi, ca în atîtea zone de păduri tropicale ale planetei, a fost incendiată jungla (pe filmele sensibile înregistrate din Cosmos de astronauți apar mii și mii de asemenea focuri numai în Amazonia). A urmat o luptă de hărțuială continuă, epuizantă, cu vegetația care izbucnește, pretutindeni, din cenușa arborilor mistuiți de flăcări. De Sousa a reușit, deocamdată, „să facă lumină pe o suprafață de patru hectare, unde a semănat porumb, orez, manioc, zahăr și alte cîteva plante tropicale. Existența noilor „pionieri ai Amazoniei" nu este, însă, deloc ușoară. În sezonul ploios, o argilă cleioasă, de culoare roșie-portocalie, se lipește de orice și îngreunează fiecare mișcare.

Soția lui are probleme cu asigurarea apei potabile pentru nevoile gospodăriei, iar cei trei copii mici ai săi s-au îmbolnăvit de malarie. Dar De Sousa este decis să rămînă și să continue lupta pentru cucerirea pașnică a junglei. Propunînd acest „studiu de caz", David Kinley, reporter al publicației „World Development", editată sub auspiciile O.N.U., conchide : problema care se pune este dacă De Sousa este agentul viitorului de progres al Amazoniei sau cel al unei catastrofe ecologice. „Este o problemă — continuă ziaristul — ce îi preocupă pe mulți brazilieni, ca și pe specialiștii în domeniul mediului înconjurător de pretutindeni, care exprimă temerea că despădurirea rapidă a Amazoniei ar putea afecta, în mod primejdios, clima globală. De Sousa nu este decît unul din cei peste 500 000 de agricultori ce s-au instalat în zona tropicală din nord-vestul Braziliei și care se consideră pionieri ai dezvoltării în această zonă, oameni care muncesc din greu. Dar, pentru alții, ei ar fi, de fapt, niște răufăcători — sau cel puțin pioni — într-o dramă plină de lăcomie, indiferență și intrigi".

Revista „World Development", editată sub egida ONU, a consacrat numeroase articole distrugerii fără noimă a pădurilor amazoniene

Acțiunea de populare a nord-vestului Braziliei, întreprinsă în ultimele două decenii, a oferit o lecție amară asupra vulnerabilității ecosistemului Amazoniei. O vedere aeriană a Rondoniei dezvăluie un peisaj tropical împînzit de locuri lipsite de vegetație, în care s-au instalat crescători de animale, fermieri și lucrători în construcții, minerit sau care muncesc la ridicarea de baraje. Distrugerea, pe mari suprafețe, a pădurii a perturbat, serios, fragilul echilibru ecologic tropical, expunînd ținuturile respective alternativ soarelui pîrjolitor și ploilor torențiale, care erodează, deopotrivă, solul. Culoarea apei afluenților Amazonului se convertește, treptat, din verzuie în roșcată.

Evoluțiile recente din Rondonia arată că s-au făcut pași importanți în direcția stăvilirii pagubelor pricinuite pădurii amazoniene. Dar, pentru ca procesul de deteriorare să fie curmat cu desăvîrșire, apreciază observatorii, „va fi nevoie de timp, de voință politică și de investiții de fonduri". În orice caz, — țin ei să precizeze — dezvoltarea acestei regiuni va continua să fie un obiectiv fundamental al Braziliei, ai cărei 145 milioane de locuitori au fost concentrați, pînă în ultimii ani, de-a lungul coastei atlantice a teritoriului țării. „Deschiderea spre Amazonia" își are rădăcinile în deciziile politice adoptate încă la începutul anilor '60, cînd au început să fie construite „șosele de penetrare" menite să faciliteze accesul oamenilor și al utilajelor către zonele de vest și nord ale țării. Locuitorii cu venituri modeste din zonele de coastă au răspuns apelurilor oficialităților care le-au oferit pămînturi bune și în condiții avantajoase. Dar, observă David Kinley în „World Development", ca și în vestul sălbatic al Americii de acum 150 de ani, popularea

Amazoniei a fost însoțită de deteriorarea condițiilor naturale ale ținutului, dislocarea populațiilor indigene și exploatarea în ritm rapid, adesea irațional, a resurselor naturale. Astăzi, cel ce traversează regiunea pe șoseaua BR—364, lungă de 1 400 km, poate vedea, în inima bazinului Amazonului, efectele distrugerii junglei pînă la linia orizontului, cît vezi cu ochii, doar trunchiuri calcinate de arbori care ies dintr-un pămînt roșiatic, acoperit, ici-colo, de o vegetație sărăcăcioasă. În 1980, doar 3 la sută din teritoriul Rondoniei (care este cît trei pătrimi din cel al Franței) era despădurit. Opt ani mai tîrziu, procentul a crescut la 17 la sută. După modernizarea șoselei BR—364, zona despădurită și-a triplat suprafața. Anul trecut, pe fotografii luate din satelit, se puteau distinge nu mai puțin de 170 000 de focare de incendii provocate de agricultori și crescători de animale, pentru extinderea, în dauna junglei, a suprafețelor pentru ogoare și pășuni.

Principalii vinovați — multinaționalele

Specialiștii și mișcările ecologiste atrag atenția că incendierea pădurii amazoniene și degajarea unor cantități masive de bioxid de carbon în atmosferă are legătură directă cu procesul de încălzire treptată a Pămîntului, cunoscut sub numele de „efectul de seră". Unii experți vorbesc chiar de perspectiva unei catastrofe ecologice ce s-ar putea produce dacă distrugerea pădurilor tropicale ar continua în același ritm. Ar fi tulburat echilibrul climatic al întregii planete — avertizează meteorologii.

Dar trebuie subliniat că nu micii agricultori, crescătorii de animale sau tăietorii de pădure sînt principalii agenți ai distrugerii pădurii amazoniene. Acest lucru ține să-l releve și scriitorul John Magrath, care relatează, în publicația „Forumul dezvoltării", despre o vizită în nordul Braziliei. Muncitorul forestier Raimundo Dos Santos, pe care l-a întîlnit în mijlocul unui peisaj lunar, cu trunchiuri arse sau retezate de copaci, cu solul pîrjolit și aerul infestat de praf și cenușă, i-a declarat, ridicînd brațele cu deznădejde : „Bine-înțeles că tai copaci și o fac pentru a-i vinde fabricilor de cherestea. Ce aș putea face altceva ? Oamenii săraci trebuie să muncească pentru a supraviețui". Și, adaugă scriitorul, „mii de țărani săraci din nordul Braziliei ar putea spune la fel". Jose Dos Santos, membru al Uniunii lucrătorilor din construcții, recunoaște: „Simțim că, aici, ne pierdem sănătatea. Dar simțim, de asemenea, că pierdem natura. Muncitorii de aici au devenit complici în întregul proces de distrugere a Amazoniei".

Efectele acestei „lupte pentru supraviețuire în mijlocul ruinelor" — cum o numește John Magrath — a modeștilor colonizatori ai Amazoniei, veniți aici pentru a lucra în condiții extrem de grele în speranța de a depăși pragul unei existențe de mizerie, pălesc, însă, în fața acțiunii distructive, de proporții, pe care o exercită asupra pădurii tropicale marile companii angajate în exploatarea intensivă și irațională a bogățiilor regiunii. Apar tot mai multe fabrici de cherestea, de mangal, exploatări de minereu de fier. După informațiile furnizate de Centro de Trabalho Indigenista, o organizație ecologistă, numai zona industrială Marama va consuma, anual, 100 000 de hectare de pădure. În zona Conohar, pentru satisfacerea cererilor de mangal, ar trebui sacrificate, anual, 230 000 de hectare de pădure.

Amploarea și gravitatea fenomenului de distrugere a pădurii amazoniene au sensibilizat opinia publică și au devenit o preocupare prioritară a autorităților braziliene. Noua Constituție a Braziliei, intrată în vigoare în 1988, conține prevederi explicite referitoare la protecția mediului. Președintele Jose Sarney anunță, recent, o serie de măsuri ale autorităților federale privind încetarea sprijinului guvernamental față de proiectele de dezvoltare care ar duce la distrugerea echilibrului ecologic al Amazoniei. În același timp, a fost creat un număr de nouă parcuri naționale pentru păstrarea fondului natural al regiunii și au fost inițiate planuri pentru valorificarea rațională a resurselor Amazoniei și protejarea mediului înconjurător. Ambiția autorităților este de a face din Rondonia „un model ecologic pe care să-l urmeze celelalte zone ale Amazoniei". Pentru ca erorile trecutului să nu se mai perpetueze, iar „plămînul verde al planetei" să se înscrie pe orbita dezvoltării moderne, fără a-și secătui uriașele resurse dătătoare de viață de care omenirea beneficiază de la începutul lumii.

Poluarea : „e preferabil de evitat decît de combătut"

„Prea multe fapte demonstrează că pericolul ecologic este pe cale de a deveni un factor determinant ce-și va pune amprenta asupra dezvoltării civilizației și relațiilor internaționale, și aceasta cu

---

Cele dintîi victime ale procesului de deteriorare a mediului înconjurător în zonele tropicale sînt, firește, chiar locuitorii respectivelor ținuturi. Și se întîmplă, nu o dată, ca ei să se opună, prin cele mai diferite mijloace, acțiunilor de jefuire și devastare a bogățiilor naturale ale regiunilor în care trăiesc, de către firmele multinaționale și marii latifundari locali. Într-un amplu reportaj consacrat situației pădurilor tropicale ale Terrei, săptămînalul vest-german „Der Spiegel" remarca : „Pentru că politica statelor industrializate distruge modul de viață al locuitorilor, aceștia apelează din ce în ce mai des la arme, iar conflictele sînt tot mai grave. Așa de pildă, locuitorii din statul federal malayesian Sarawak, înarmați cu arme tradiționale sau sulițe, își apără ținutul natal împotriva tăietorilor de lemne ; în ianuarie 1989, au fost operate peste 100 de arestări ; în Thailanda, sate întregi se opun tăierii ilegale a pădurilor ocrotitoare ; în nordul Amazoniei, culegătorii de cauciuc își riscă viața pentru a proteja ținutul natal".

Culegătorii de cauciuc din Amazonia, așa-numiții „seringueiros", în număr de aproximativ 165 000, parcurg mii de kilometri prin pădure pentru a colecta cauciuc. Despăduririle masive fac existența lor și a familiilor lor tot mai precară. În plus, ei sînt supuși presiunilor și amenințărilor exercitate de marii proprietari agricoli din regiune, care, pentru a-i intimida, recurg chiar la asasinate efectuate de ucigași plătiți. După datele ziarului „El Pais", în ultimii trei ani, circa 1 500 de persoane au fost ucise de asemenea asasini plătiți. Francisco Alves (Chico) Mendes era unul din liderii recunoscuți ai sindicatelor muncitorilor rurali din Amazonia și unul din militanții ecologiști cei mai activi ; în 1988, i s-a decernat premiul „Global" al O.N.U. pentru protecția mediului înconjurător. La 22 decembrie 1988, Mendes a fost împușcat cu o armă de calibru 12, sub privirile îngrozite ale celor doi copii ai săi, Eleonora, 6 ani, și Sandino, 3 ani. Învățase să citească abia la vîrsta de 24 de ani, dar, în scurt timp, a devenit principalul lider al sindicatelor rurale din Amazonia, și acțiunile inițiate de el în favoarea apărării mediului înconjurător al regiunii i-au atras o ostilitate tot mai înverșunată din partea marilor proprietari agricoli interesați în distrugerea pădurii tropicale pentru extinderea latifundiilor lor. Mendes a reușit să scape cu viață în urma a șase atentate și se afla sub protecția poliției. În preajma lui erau în permanență doi membri ai poliției militare, dar aceștia nu au îndrăznit, în momentul uciderii sale, să pornească în urmărirea asasinului, care s-a ascuns în obscuritatea vegetației amazoniene. Motivul acestui act criminal n-a fost pentru nimeni un secret; revista „Istoe Senhor" amintea că, prin acțiunile inițiate de el, Mendes reușise să salveze de la distrugere o suprafață de 1,2 milioane hectare de pădure. În martie 1988, cînd frații Darli și Alvarino Alves, mari proprietari din Xapuri, au provocat un incendiu de pădure, Mendes i-a acuzat și a cerut deschiderea unei anchete asupra modului în care au fost create fermele lor agricole. Iregularitățile descoperite cu acest prilej au făcut ca autoritățile să decidă exproprierea lor. Cu același prilej s-a făcut cunoscut că Darli Alves era căutat ca autorul prezumat a trei asasinate comise în statul brazilian Parana. Cîteva luni mai tîrziu, Mendes i-a acuzat pe cei doi frați că ar pune la cale asasinarea sa.

La patru zile după comiterea acestui act criminal, la cererea sindicatelor agricole din Amazonia, autoritățile au deschis o anchetă asupra cazului. Ancheta a demarat, însă, cu greutate ; au fost reținute trei persoane suspecte care au făcut declarații contradictorii, ceea ce nu a făcut decît să îngreuneze investigațiile. Numele lui Chico Mendes — scria un ziar brazilian — se numără printre cele ale miilor de eroi anonimi care și-au dat viața pentru păstrarea pădurii amazoniene și, prin aceasta, pentru păstrarea „plămînului verde" al planetei.

Chico Mendes a prevenit asupra iminentei sale asasinări

atît mai mult cu cît, prin anvergura și, mai ales, prin consecințele sale, activitatea economică a omului devine comparabilă cu procese naturale globale" — apreciază cercetătorul sovietic Renat Perelet, de la Institutul de analize sistemice al Academiei de Științe a U.R.S.S.

Cercetătorul sovietic începe prin a constata amploarea și efectele asupra mediului ale unor activități economice la scară zonală sau planetară. Așa, de pildă, întreprinderile industriale și, mai ales, centralele electrice termice emit, în fiecare an, în atmosferă, circa 190 milioane tone de bioxid de sulf. Emisiile similare de origine naturală (erupțiile vulcanilor etc.) sînt mult mai mici. Industriile și automobilele degajă, anual, în atmosferă, peste 50 milioane de tone de oxid azotic, adică între o treime și jumătate din emisiile naturale (provenite din procese microbiologice în sol, de fulgere, incendii de păduri etc.). Iar răspîndirea oxizilor azotic și sulfuric în atmosferă reprezintă principalele cauze ale ploilor acide, care provoacă degradarea pădurilor, acidificarea rezervoarelor de apă și, în consecință, moartea peștilor ; acești oxizi accelerează coroziunea construcțiilor metalice, degradarea monumentelor istorice și are efecte nocive asupra organismelor.

Deșertificarea amenință peste 30 la sută din uscatul planetei, adică 45 milioane de kmp. Deșertul înaintează în medie cu o viteză de 6 milioane hectare pe an. Ofensiva sa este o consecință a tăierii iraționale a pădurilor tropicale, în care trăiesc peste jumătate din

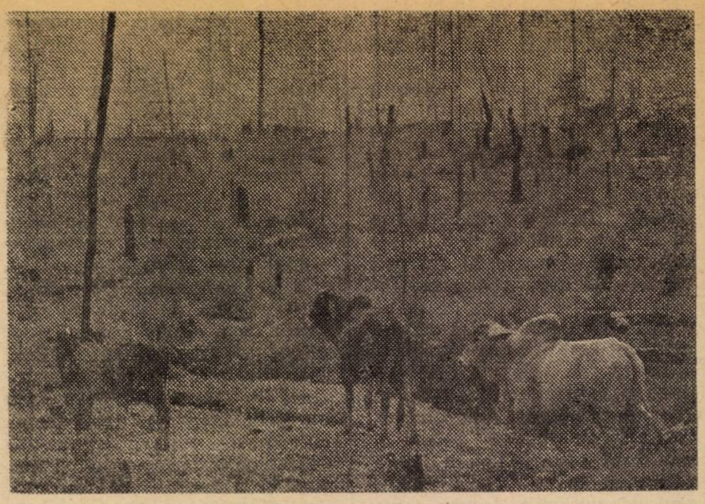

Dintre pădurile tropicale amenințate, cel mai spectaculos și mai cunoscut exemplu îl oferă Amazonia

toate speciile de floră și faună ale Pămîntului. Despădurirea regiunilor tropicale antrenează, deci, între altele, și diminuarea diversității biosferei și sărăcirea Terrei.

Un pericol evident îl prezintă și sporirea numărului de produse chimice, toxice, al căror volum se dublează la fiecare 7—8 ani și ale căror efecte nocive nu sînt cunoscute în suficientă măsură. În prezent, sînt înregistrate în lume circa 70 000 de produse chimice din care numai cîteva sute au fost verificate sub raportul efectelor lor ecologice. De altfel, pentru remedierea acestei situații, P.N.U.E. a inițiat o acțiune vizînd crearea unei bănci internaționale de date pentru toate substanțele chimice potențial toxice.

Aceste cîteva exemple, spune cercetătorul sovietic, arată că „omenirea este pe cale de a depăși limita de la care orice creștere a producției de substanțe poluante și mari consumatoare de resurse este dăunătoare mediului și sănătății omului, pentru a deveni un primejdios anacronism. Creșterea economică — subliniază el — va ajunge, atunci, să intre în contradicție cu obiectivele sociale ale comunității umane".

În fața acestui pericol, omenirea începe să devină, însă, tot mai conștientă și să acționeze într-un mod tot mai eficient. Astfel, dacă, în trecut, pînă prin anii '70, eforturile naționale și internaționale erau mobilizate, în principal, pentru revelarea și neutralizarea prejudiciilor aduse mediului de diversele activități economice ale omului, pentru stabilirea unor norme și standarde ecologice, adică, într-un cuvînt, pentru depoluarea mediului, în prezent, centrul de greutate al preocupărilor se deplasează, tot mai mult, spre acțiuni menite să excludă însăși producerea poluării. „Obiectivul principal — rezumă cercetătorul sovietic — se reduce la adoptarea unei formule de dezvoltare globală, care să excludă orice contradicție între creșterea economică, exploatarea naturii și păstrarea integrității ecosistemului. În acest fel — adaugă el — generația actuală nu va mai epuiza baza naturală și ecologică a viitorului".

Drama fondului forestier al Terrei a început în țările africane bogate în păduri, și anume în secolul trecut cînd puterile coloniale au acordat firmelor particulare dreptul să defrișeze și să transporte lemn scump din pădurile tropicale. La început, nu conta numărul copacilor tăiați. Nimeni nu ținea seama de tradiția locală în ceea ce privește protejarea pădurii. După dobîndirea independenței, exploatarea pădurilor a revenit în mîna localnicilor, dar, prin faptul că și-au pus speranța că, din exportul lemnului, își vor putea procura devizele necesare dezvoltării economice, au devenit, din nou, aserviții bancherilor din industria mondială a lemnului. Există acum legi de tăiere, care, sînt, adesea, foarte stricte, dar, în general, ele rămîn doar pe hîrtie. Firmele străine nu cer decît lemn de cea mai bună calitate — deci, trebuie să se pătrundă din ce în ce mai adînc în pădure. De obicei, pe un hectar se află numai doi-trei copaci ce corespund exigențelor firmelor occidentale ; drept care, anual, circa 600 000 hectare de pădure sînt traversate de șosele și drumuri de acces.

Corneliu Vlad

(Va urma)

O sută de milioane

Respectul pentru înaintași nu poate fi o lozincă goală. Este o necesitate vitală. Aidoma respectului pentru urmași. Acest mod de a privi în trecut și în viitor reprezintă, dincolo de firească sa încărcătură morală, o legitimare a gradului de umanism, de inteligență și, pînă la urmă, de civilizație a unei generații.

Nu venim din neant și încercăm să nu lăsăm neantul în urma noastră. În consecință, orice om cu mintea întreagă se gîndește la copii cu o dragoste și răspundere care merg pînă la sacrificiul de sine. Faptul este cît se poate de normal, și nu eroic. Tocmai de aceea, barometrul responsabilității unei lumi îmi pare starea copiilor din acea lume.

Aproape că nu m-am mirat, de curînd, cînd am citit că un raport UNICEF menționează o situație strict catastrofală : 100 000 000 de copii nu au, în prezent, adăpost și se află sub limita minimă a mijloacelor de subzistență. O sută de milioane de ființe plăpînde sînt abonate, în anul de grație 1989, la o moarte nedreaptă, la boli și analfabetism, la o supraviețuire în cel mai bun caz precară. În plin „veac al luminilor", cel mai luminos ca disponibilități reale dintre cîte s-au perindat pe scena istoriei, sîntem contemporani cu bezna compactă a mizeriei lucii, a indolenței criminale, a iresponsabilității ambalate în cele mai amărîte alibiuri din cîte s-au imaginat vreodată.

O sută de milioane de copii, deocamdată, și mult mai mulți în viitor sînt sau vor fi sacrificați cu bună știință de un sistem internațional incapabil să abordeze și să facă ordine într-un contencios economic, politic, social și moral în continuă dilatare și agravare.

O sută de milioane dintre acei care au dreptul să ne urmeze, cu mîndria și încrederea cuvenite, sînt aruncați peste bordul vieții, și aceasta pentru că, într-o lume a tuturor posibilităților, într-o lume care are la îndemînă mii de pîrghii de progres, defecțiunile, dogmele, interesele meschine, birocrația și, în fond, dezinteresul față de adevăratul pachet de probleme fundamentale boicotează acțiunile imperative și soluționările de substanță.

Ce s-ar mai putea spune ? Că, între timp, sume glorioase și eforturi supreme sînt canalizate în direcția adîncirii acestei tragedii ? Știm. Că ceea ce s-ar putea face azi se înscrie, cu o dezinvoltură ireparabilă, pe agenda zilei de mîine sau de poimîine ? Știm. Că este revoltător ca „polarizările" să-și extindă și să-și adîncească ravagiile ? Știm.

Și mai știm că disprețul față de om naște disprețul față de sine însuși.

Radu Budeanu

Oman

George Alexie, Craiova. Sultanatul Oman are o suprafață de 212 457 kilometri pătrați și o populație de 1 300 000 de locuitori. Capitala este Mascat (Muscat sau Masqat). Prin poziția sa geografică, deschisă spre Oceanul Indian, avînd ca vecini Emiratele Arabe Unite, Golful, Golful Oman, Marea Arabiei, R.P.D. a Yemenului și Arabia Saudită, Omanul a fost, încă din antichitate, locul de întîlnire a comercianților și armatelor celor mai diverse : arabe, persane, hinduse, portugheze și engleze. În secolul VII, este supus de arabi ; principii locali obțin însă, în secolele următoare, o anumită independență față de Califatul arab, extinzîndu-și autoritatea asupra coastei Somaliei, a regiunilor de coastă din Africa Orientală și a Zanzibarului. Coasta Omanului este ocupată, între 1508 și 1650, de portughezi. În a doua jumătate a secolului XVII și în secolul XVIII, Sultanatul Mascat și Oman atinge maxima expansiune teritorială. În secolul XIX, sporește influența britanică, Omanul devenind, în 1891, de facto, un protectorat britanic. În 1913, imamatul Oman (cu reședința la Nizwa) își proclamă independența. Trupe ale sultanului din Mascat, cu sprijin britanic, ocupă, în 1955, imamatul Oman, condus de șeicul Ghalib bin Ali. Începe o largă mișcare de partizani împotriva sultanului din Mascat și a protectorilor săi britanici. În 1970, Sultanatul Mascat și Oman adoptă titlul de Sultanatul Oman, care devine membru al O.N.U. iar, în anul următor, al Ligii Arabe. Ca organizare de stat, Sultanatul Oman este o monarhie absolută. Activitatea executivă și cea legislativă sînt exercitate de sultan, care numește și conduce cabinetul. Partide politice nu există. Șeful statului (sultan) este, de la 23 iulie 1970, Qabus bin Said. Sub conducerea sa, țara a cunoscut o dezvoltare economică și socială vertiginoasă. (Venitul pe locuitor era, în 1987, de 5 780 dolari). În anii '60, Oman a început exploatarea petrolului, care reprezintă 95 la sută din exporturi. De asemenea, țara dispune de numeroase resurse minerale și gaze naturale.

Traian Mureșan, Sătmărel, Jud. Satu-Mare. După cum probabil ați putut constata, ambele dumneavoastră solicitări — situația din Paraguay și consecințele scufundării submarinului nuclear sovietic în Oceanul Înghețat — au făcut obiectul unui articol și unui răspuns la această rubrică din nr. 17 a.c. al revistei.

A. Nicolau, Oltenița. Cea mai mare parte a rezervoarelor naturale de apă ale pămîntului se află la o adîncime de o mie de metri. Recent, geologii australieni au descoperit, în sudul Australiei de Vest, o mare subterană cu o suprafață de 300 kilometri pătrați. Potrivit ziarului „Australian", marea, care se întinde pe o lungime de 100 km — de la orașul Augusta (la sud) pînă la localitatea Bunbury (la nord) —, este cel mai mare rezervor de apă subterană descoperit pînă în prezent în Australia. Adîncimea medie a apei este de 250 km, în unele zone aflîndu-se la numai 300 m adîncime.

Cernobîl — după trei ani

I. Avramescu, București. În urmă cu o lună, în capitala Ucrainei a avut loc o conferință de presă consacrată aspectelor social-economice ale urmărilor avariei de la Centrala atomoelectrică de la Cernobîl, conferință organizată de Comisia permanentă pentru lichidarea urmărilor avariilor, catastrofelor și calamităților, care a fost creată pe lîngă Consiliul de Miniștri al republicii, imediat după evenimentele tragice din aprilie 1986. Președintele comisiei, Evgheni Kacealovski, prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al Ucrainei, a informat că, în cei trei ani care au trecut de la avarie, s-a desfășurat o largă activitate pentru lichidarea urmărilor ei. În acest scop, au fost alocate 8 miliarde ruble, din care 2 miliarde au fost consacrate construirii de obiective social-culturale destinate sinistraților, ajutoarelor materiale ce li s-au acordat, sporurilor la salariu. Prin eforturile a opt republici unionale din țară a fost construit orașul energeticienilor — Slavutici—, în care trăiesc deja 10 000 de persoane.

„Situația radiațiilor la centrală nu provoacă temeri — a informat directorul centralei atomoelectrice de la Cernobîl, Mihail Umaneț. Nivelul radiațiilor nu-l depășește pe cel dinaintea avariei. Cu ajutorul numeroaselor dispozitive se efectuează un control permanent asupra stării celui de-al 4-lea bloc afectat și a sarcofagului care îl închide". Mihail Umaneț, a arătat că, potrivit datelor cercetărilor, în aceste condiții ale stării reactorului și combustibilului, este imposibilă o reacție în lanț. El a amintit că a fost sistată construcția blocurilor al 5-lea și al 6-lea ale centralei.

„Existența în cele mai mari bazine de apă din Ucraina, a radionuclizilor este de 10—70 ori mai mică decît nivelul-limită admis — a subliniat președintele Academiei de Științe a Ucrainei, acad. Boris Paton. Apa potabilă nu prezintă pericol".

Adjunctul ministrului sănătății al Ucrainei, Iuri Spijenko, a informat că, de la avarie, au fost supuse controlului 260 000 de persoane. Nu s-a înregistrat creșterea maladiilor oncologice în rîndul acestora sau alte anomalii în starea sănătății. Situația în ce privește îmbolnăvirile în rîndul populației rurale din regiunile afectate este aceeași ca în întreaga Ucrainã. Anual, își petrec vacanța în case de odihnă cu supraveghere medicală din republică 70 000 de copii din regiunile afectate, iar în primul an după avarie — 200 000. Pe piețele din Ucraina se efectuează controlul calității produselor agricole.

La conferința de presă s-a informat, de asemenea, că, după studierea detaliată a situației radiațiilor, s-a hotărît ca mai multe sate să fie scoase din limitele zonei de 30 km, unde a fost interzisă șederea oamenilor. Acest lucru este legat de faptul că precipitații radioactive nu au căzut pe întregul teritoriu situat în raza de 30 km de la centrala atomoelectrică, ci pe anumite porțiuni.

Viorel Arnăutu, Timișoara. „Buran", nava cosmică sovietică cu utilizări multiple, a fost transportată la Kiev, de la cosmodromul Baikonur, de un avion „An-225" **(în imagine).** Nava a fost suspendată de fuselajul avionului, ambele avînd o greutate totală de 560 tone. La Kiev, nava „Buran" a fost supusă unor verificări minuțioase, proiectanții constatînd că ea se află în perfectă stare. „Buran" se va afla printre exponatele U.R.S.S. la Salonul aeronautic de la „Le Bourget" (Franța).

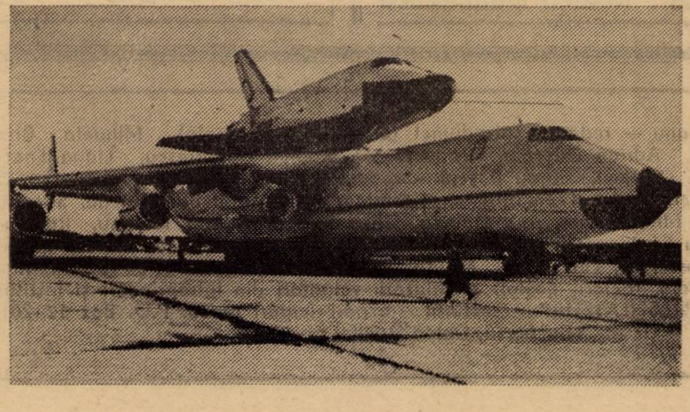

G. Simionescu, București. Întîmplător, răspunsul la întrebarea dumneavoastră privind situația lt. col. Otelo Saraiva De Carvalho, unul dintre principalii protagoniști ai „revoluției garoafelor roșii" din Portugalia, de la 25 aprilie 1974, este în prim-planul actualității lusitane. La 17 mai a.c., el a fost pus în libertate în urma deciziei luate de Tribunalul Suprem, împreună cu alte 28 persoane din cele 60, acuzate de a fi aparținut grupării teroriste „Forțele populare 25 aprilie" (Fp-25). Această decizie implică redeschiderea procesului de apel, pentru ca acuzația să fie analizată din nou. Saraiva De Carvalho aștepta decizia Tribunalului Suprem încă din luna aprilie, dată la care acesta din urmă declarase drept „neconstituționale" anumite părți din cel de-a doilea proces (de apel) deschis împotriva sa și încheiat cu o sentință de încă trei ani detenție, ce urmau să se adauge celor cincisprezece ani, cît fusese el condamnat în primul proces. Arestat în iunie 1984 și condamnat, în mai 1987, la cincisprezece ani detenție pentru a fi fondat și condus gruparea teroristă „Fp-25", Otelo Saraiva De Carvalho, în vîrstă de 53 de ani, s-a născut în Africa (Mozambic), unde și-a petrecut copilăria și tinerețea, intrînd, la vîrsta de 19 ani, în cadrul forțelor armate portugheze. În Guineea-Bissau i-a cunoscut pe generalii Spinola și Costa Gomes, primii președinți succesivi ai regimului instaurat după 25 aprilie 1974. Înarmat cu un aparat de radio și cu o hartă a șoselelor portugheze, Saraiva De Carvalho a condus, dintr-o suburbie a Lisabonei, în noaptea de 24 aprilie și în zorii zilei de 25, mișcările de trupe ce au culminat cu predarea autorităților salazariste la cazarma „Do Carmo". În faza de efervescență revoluționară, Otelo a fost numit șeful COPCON (comando operațional continental), forța militară cea mai unitară și instrument-cheie în conducerea și controlarea noii situații portugheze. Începînd cu 25 noiembrie 1975, cînd a avut loc o tentativă contrare-

POSTA REDACȚIEI

voluționară, forțele moderate l-au îndepărtat, treptat, de puterea politico-militară. Totuși, un an mai tîrziu, el s-a prezentat la alegerile prezidențiale, obținînd circa 17 la sută din voturi (800 000), cu mult în urma generalului Antonio Ramalho Eanes, învingător în alegeri. Ieșind din închisoare, Otelo Saraiva De Carvalho declara : „Încă nu s-a făcut dreptate. S-a reparat doar o nedreptate". Generalul Ramalho Eanes, unul din apărătorii cei mai convinși ai lui Otelo, a declarat că nu se îndoiește că prietenul său „se va comporta perfect normal", în așteptarea verdictului procesului de apel care va reanaliza prima sentință.

„Avion cosmic"

V. Tatu, București. 1. Testările modelului unui „avion cosmic", care, în intenția creatorilor săi, va putea să se plaseze pe orbită și să parcurgă distanța dintre Tokio și Washington, de exemplu, în numai două ore, au început în Japonia. Modelul (la scară redusă) a fost încercat în tunelul aerodinamic. El are lungimea de 3,2 metri, adică exact o cincime din mărimea reală a viitorului avion, care va putea nu numai să se plaseze pe orbită, ci să se deplaseze spre stații orbitale. Se prevede ca aparatul să poată decola de pe o pistă normală și să atingă altitudini de cîteva sute de kilometri. Realizarea avionului este prevăzută pentru al doilea deceniu al secolului viitor, existînd încă unele greutăți tehnice, mai ales în ce privește găsirea unor materiale care să reziste la solicitări foarte mari.

2. În vederea pregătirii viitorilor cosmonauți, Agenția Cosmică (vest-) Europeană prevede organizarea unui centru de antrenamente în apropiere de Köln. Grupul viitorilor cosmonauți vest-europeni va fi format din 38 de persoane, care își vor începe antrenamentele în anul 1998. Primul grup de cinci urmează să fie trimis în Cosmos în anul 1996, cosmonauții fiind antrenați în cadrul altor școli decît cea care se va deschide la Köln. Cei cinci exploratori cosmici vest-europeni vor evolua în spațiu împreună cu astronauți americani, în vederea construirii unei platforme spațiale, care se va numi „Freedom".

S. Fundoianu, București. La Roma s-a anunțat că lucrările de restaurare a picturilor lui Michelangelo din Capela Sixtină de la Vatican nu vor fi încheiate în 1992, așa cum se prevăzuse inițial. Restaurarea ciclului de fresce realizate de Michelangelo între 1508 și 1512 — cu excepția peretelui din fund, care reprezintă „Judecata de apoi", terminată în 1541 — a început în 1980, fiind finanțată de o societate japoneză de televiziune privată. Prima parte a lucrărilor, pe care Direcțiunea muzeelor vaticane a numit-o „de curățire" și nu „de restaurare", s-a încheiat în 1984, stîrnind uimire culorile vii date la iveală. În 1984, a început „curățirea" cupolei care, deși nu pune probleme, nu se va putea încheia la termenul prevăzut. Acum se studiază posibilitatea prezervării frescelor de acțiunea căldurii și umidității. Studiul climatizării Capelei Sixtine a fost încredințat unei întreprinderi americane.

George Vasiliu, Iași. Cea mai mare centrală solară din Europa, cu o putere de 500 KW, va intra în funcțiune în 1991, la Mont Soleil, în apropiere de Saint-Imier (Elveția). Suprafața panourilor ei solare va fi de 4 000 mp. Centrala va servi și ca laborator de cercetare pentru studierea modului de captare a energiei solare.

Alexandru Țiglaru, Sibiu, str. Nouă nr. 8, Cod 2 400, telefon 924—3 32 45, vinde colecția revistei „Lumea" pe anul 1986.

Coordonatorul rubricii : Rodica Dumitrescu

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

21 (1333) 25 mai 1989

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Noi și largi perspective raporturilor de prietenie și colaborare româno-cehoslovace. Octavian Munteanu 1

Moment de referință în dezvoltarea relațiilor de prietenie și conlucrare româno-mozambicane. Dumitru Constantin 2

Un NU hotărît modernizării armelor nucleare ! 4

România — promotoare activă a dialogului interbalcanic. I. Madoșa 4

Ziua Africii. Solidaritate activă, raporturi multilaterale, de largă și rodnică colaborare româno-africane 8

U.R.S.S. — R.P. Chineză. Rezultatele dialogului la nivel înalt. Vasile Crișu 9

Roma. După 13 luni — din nou criză de guvern. Rodica Dumitrescu 10

Namibia. Reluarea procesului de acces la independență. C. Dumitru 11

Londra. Controverse în raporturile cu C.E.E. Stelian Țurlea 12

Orientul Mijlociu. Contacte politice pentru depășirea încordării din zonă. Ștefan Cârjă. 14

Addis Abeba. Eșuarea tentativei de lovitură de stat 19

INTERVIUL NOSTRU 6–7

1 000 + 1 16–18

SINTEZE

Capital fictiv și speculații financiare (2). Ioan Popa 20

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Rinascita, Agenția ADN, Newsweek 22

PROFIL

Do Muoi, președintele Consiliului de Miniștri al R.S. Vietnam 23

DIN LUMEA CAPITALULUI

„În afara legii" (2) 24

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI

Fizicienii și fenomenele surprinzătoare. Al. Mironov 25

ÎN LUMEA IDEILOR

„Tehnologiile exotice" folosite ca factor de destabilizare strategică. dr. Leon Talpă 27

SERIAL

Savanții avertizează. Trăim pe o planetă fragilă (5). Corneliu Vlad 28

ACCENTE

O sută de milioane. Radu Budeanu 30

POȘTA REDACȚIEI 31–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu — redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu — șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal — redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor — șef de secție, Stelian Țurlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu — secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Adrian Ionescu, Raluca Ionescu, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici, Angelica Trancă. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 33–29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — sectorul export-import presă, P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S. 2

POLICROMIA CÎMPURILOR ÎNFLORITE... ORICÎND ÎN GARDEROBA DUMNEAVOASTRĂ

O paletă bogată de țesături imprimate din diverse amestecuri de fire tip bumbac, in, cinepă, vă oferă în orice sezon și în această LUNĂ A IMPRIMEURILOR magazinele și raioanele specializate ale comerțului de stat

Lei 5

Nr. 22 1 iunie 1989

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. C-79

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

ÎN SPIRITUL NOII GÎNDIRI POLITICE

Oprirea măsurilor de reactivare a cursei înarmărilor nucleare

Din actualitatea internațională

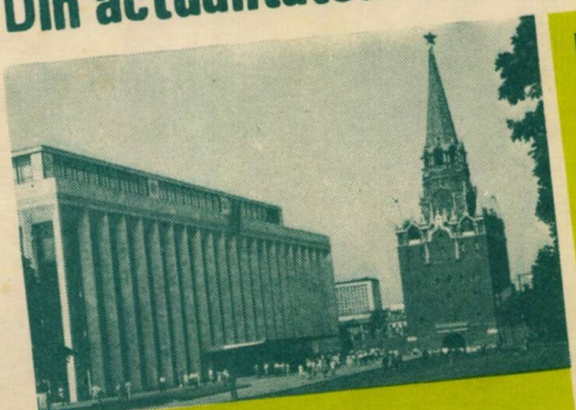

BRUXELLES

Reuniunea la nivel înalt a NATO: aparențe și divergențe

MOSCOVA

Lucrările primului Congres al Deputaților Poporului

CASABLANCA

Conferința extraordinară a Ligii Arabe. Convergențe asupra problemelor de interes major

1000 + 1

SERIAL

POȘTA REDACȚIEI

În spiritul noii gîndiri politice

Oprirea măsurilor de reactivare a cursei înarmărilor nucleare

Dezarmarea și pacea, pacea prin dezarmare sînt obiectivele fundamentale ale politicii internaționale a partidului și statului nostru, pentru realizarea cărora România, președintele Nicolae Ceaușescu au depus, de aproape un sfert de veac, eforturi susținute, materializate prin inițiative, propuneri, prin acțiuni proprii de mare răsunet internațional.

Este, acesta, un mod de conduită promovat constant pe arena internațională, avînd, înainte de toate, puternice rădăcini într-o bogată și zbuciumată istorie, care proiectează în conștiința generațiilor de azi vocația de pace a poporului nostru, credința sa în puterea raporturilor sincere de bună înțelegere, și nu în „sinceritatea" relațiilor bazate pe forță. Niciodată românii nu au recurs la argumentul armelor pentru a-și sluji interesele pe seama altor popoare. În fața unei singure amenințări n-au pregetat să o facă : atentatul la ființa lor națională. De atîtea ori a trebuit să-și apere glia cu grele jertfe de sînge și materiale încît, poate mai profund decît altele, poporul român cunoaște marele preț al păcii și, de aceea, face tot ce îi stă în putință pentru a o apăra. Și, apoi, este adînc întipărit în sufletul neamului românesc adevărul că pacea și numai aceasta reprezintă cea mai bună ambianță pentru propășirea economică, pentru progres și civilizație.

Elaborînd și promovînd o politică externă de largă deschidere spre lume, de ample legături politice, economice, culturale, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii, a pornit și pornește tocmai de la primordialitatea stării de pace, de la necesitatea victoriei acesteia în lumea contemporană, o lume în care independența și suveranitatea națională se pot afirma prin colaborare și înțelegere, printr-o strînsă interdependență. Pacea, astăzi, este evaluabilă prin etaloane noi, inexistente cu aproape cinci decenii în urmă. În concepția României, ea reprezintă un obiectiv obligatoriu de atins în epoca contemporană : supraînarmarea planetei, dezvoltarea și perfecționarea celor mai terifiante arme — cele nucleare — fac din pace nu numai o condiție a dezvoltării naționale, a colaborării internaționale, a progresului general, ci una a supraviețuirii.

Înțelegînd profund, la adevărata lor dimensiune, virtuțile stării de pace — și evidențiind beneficiile pe care exploatarea acestora le aduce intereselor tuturor popoarelor —, România, președintele Nicolae Ceaușescu au militat consecvent pentru înlăturarea principalului dușman al păcii : cursa înarmărilor. De aici, consecvența cu care țara noastră, conducătorul său luptă pentru obținerea de progrese pe calea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare.

Într-o permanentă ascensiune de peste patru decenii, competiția înarmărilor nucleare a cunoscut o primă „frînă" abia anul trecut, o dată cu intrarea în vigoare a acordului sovieto-american (din decembrie 1987) de eliminare a rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune, din Europa și Asia. România, prin glasul său cel mai autorizat, al președintelui Nicolae Ceaușescu, a salutat, firește, acest prim pas, avertizînd, însă, asupra unor eventuale stări euforice. În aprecierea țării noastre, acel acord nu trebuie considerat decît un început pe lungul drum al dezarmării nucleare, pentru că reducerile pe care le antrenează nu reprezintă decît trei-patru procente. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a mai subliniat atunci un adevăr incontestabil : la reușita negocierii amintitului acord au contribuit atît realismul politic, cît și uriașa mișcare de pace din Europa, amplele demonstrații de pe continent, în rîndul cărora s-au numărat și impresionantele marșuri, manifestații care au cuprins întreaga Românie.

În împrejurările actuale, cînd — așa cum arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu** — **„se pare că unii s-au speriat de perspectiva dezarmării, a pierderii cîștigurilor de pe urma politicii de înarmare, dar și a posibilităților politicii de șantaj nuclear, a politicii de forță și dictat — și, de fapt, au început să dea înapoi"**, apare mai necesară ca oricînd o puternică mobilizare a factorilor politici, a celor mai diverse cercuri ale opiniei publice, a tuturor forțelor care se pronunță în favoarea dezarmării pentru a înlătura pericolul care se prefigurează : o reactivare a competiției înarmărilor nucleare.

Dînd glas voinței sale de pace, hotărîrii de a acționa ferm pentru edificarea unei lumi eliberate de coșmarul unui război nuclear nimicitor, poporul român și-a reafirmat, în aceste zile, atașamentul unanim față de cauza dezarmării, cauză fundamentală a întregii omeniri. Suita amplă de inițiative și acțiuni românești consacrate eliminării pericolului nuclear, promovării unor negocieri rodnice de dezarmare acoperă întreaga sferă a problematicii din acest domeniu. Inspirată și concretizată de gîndirea novatoare a președintelui Nicolae Ceaușescu, politica de pace și colaborare a României socialiste s-a dovedit, prin conținutul său realist și principial, drept o contribuție de vastă rezonanță internațională la cauza statornicirii unui climat de încredere și destindere în lumea de azi.

Adresînd, într-un puternic și elocvent demers, apeluri guvernelor țărilor membre ale NATO, organizațiilor obștești din statele respective, opiniei publice mondiale, reprezentanții celor mai largi pături ale opiniei publice din țara noastră au afirmat îngrijorarea față de inițiativa NATO de a trece la modernizarea rachetelor nucleare cu rază scurtă de acțiune. Această „inițiativă" contravine procesului de-abia început de limitare a înarmărilor și deschide calea înălțării actualului plafon tactic la niveluri tot mai periculoase. În felul acesta, popoarele Europei, ale lumii întregi riscă să fie angrenate într-o nouă spirală a competiției militare într-un moment cînd speranțele legitime de pace și destindere își găseau primele reflectări în procesul negocierilor de dezarmare.

Sintetizînd poziția statornic promovată de România pe plan internațional în domeniul dezarmării, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** sublinia, la plenara din aprilie a C.C. al P.C.R. : **„Este necesar să se renunțe la experiențele nucleare, la programul de militarizare a Cosmosului, să se renunțe la modernizarea rachetelor cu rază mai scurtă de acțiune — și de către NATO și de către țările Tratatului de la Varșovia — sub un control internațional corespunzător, să se renunțe la concepția politică a «asigurării păcii» prin descurajarea nucleară, care înseamnă, de fapt, concepția războiului de dominație !**

Pericolul pe care îl reprezintă navele și submarinele purtătoare de armament nuclear, recentul accident grav al unui submarin sovietic, care s-a scufundat cu armament nuclear pe el, dar și accidentele unor nave americane, scufundate anterior, demonstrează cît de justă este cererea popoarelor de a se înceta prezența navelor cu arme nucleare în apele internaționale. Cu atît mai grav este zborul avioanelor purtătoare de arme nucleare, care trebuie, de asemenea, să înceteze.

Este necesar să acționăm cu toată hotărîrea pentru a se pune capăt oricăror acțiuni care pun în pericol viața și civilizația pe planeta noastră !

În același timp, ne pronunțăm ferm pentru eliminarea — concomitent cu armele nucleare — a armelor chimice, pentru reducerea radicală, substanțială, a armelor convenționale, sub un control strict internațional, și reducerea cheltuielilor militare cu cel puțin 50 la sută, pînă în anii 2000, urmînd ca mijloacele ce devin disponibile să fie folosite atît în țările respective, pentru soluționarea unor probleme grave sociale, cît și pentru ajutorarea țărilor în curs de dezvoltare".

Poporul român a demonstrat și demonstrează, prin înseși faptele sale, prin politica dinamică și consecventă a președintelui Nicolae Ceaușescu, că nu consideră pacea ca o simplă alternativă, preferabilă războiului, ci ca unica posibilitate a supraviețuirii civilizației, a edificării progresului pe planeta noastră. Pacea pe care România dorește să o edifice împreună cu celelalte popoare trebuie să fie una durabilă, generală, așezată nu pe o cantitate și mai mare de arme nucleare, ci pe terenul solid al unui proces continuu și profund de reală dezarmare.

De-a lungul secolelor, războaiele au afectat atîtea și atîtea generații, soarta oamenilor fiind hotărîtă contrar aspirațiilor și intereselor lor. De aceea, pentru oamenii de azi, pacea nu mai reprezintă un simplu ideal, ea a devenit o cerință dictată de necesitatea preîntîmpinării unei catastrofe nucleare, de nevoia de a-și crea ei înșiși condiții optime care să le permită participarea la dezvoltarea societății umane, la mersul ei înainte, la edificarea unui viitor luminos și prosper.

Gîndirea politică românească consideră inacceptabilă teza potrivit căreia absența, în ultimele peste patru decenii, a unui război de proporții s-a datorat „descurajării nucleare". Evoluția evenimentelor a dovedit

cu prisosință că, dacă Europa și întreaga omenire nu au cunoscut, în acest interval de timp, o conflagrație devastatoare această realitate de semnificație istorică se datorează luptei unite a forțelor înaintate, faptului că, în momente de puternică încordare și de criză internațională, s-a dat dovadă de rațiune. Prin modernizarea armelor tactice și strategice — preconizată de NATO și împotriva căreia se pronunță cercuri europene atît de diverse, de la liderul politic la omul de pe stradă — Europa, întreaga omenire ar parcurge un nou moment, deosebit de grav, de tensiune și confruntare. Tocmai de aceea — profund atașați țelurilor nobile ale dezarmării, cooperării și conlucrării pașnice între țările continentului european, țeluri cărora președintele Nicolae Ceaușescu le-a consacrat și le consacră atîtea eforturi — cetățenii României consideră mai imperativ ca oricînd să se recurgă la înțelepciune, la voința politică necesară pentru înlăturarea primejdiei de confruntare nucleară, pentru promovarea unei politici noi, de colaborare și destindere, capabilă să deschidă păcii perspective sigure și durabile.

Este un adevăr împărtășit de marea majoritate a popoarelor că singura cale de a contribui la salvgardarea păcii, la asigurarea dreptului fundamental al popoarelor la viață, la existență liberă și demnă, la pace o reprezintă oprirea cursei înarmărilor și înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, eliminarea pericolelor unui război distrugător. Acestea se definesc drept coordonate fundamentale ale politicii externe românești, sînt oglindite de măsurile de reducere unilaterală a armamentelor și cheltuielilor militare ale țării, sînt cu insistență reafirmate de inițiativele și demersurile președintelui Nicolae Ceaușescu privind edificarea unui climat de liniște, securitate și largă colaborare între națiuni. Acțiunile din aceste zile ale unor organizații de masă și obștești, reprezentînd cele mai diverse categorii de oameni ai muncii din țara noastră, sînt o dovadă grăitoare a deplinei adeziuni față de poziția României, exprimată cu claritate de președintele Nicolae Ceaușescu, referitoare la necesitatea unirii eforturilor tuturor statelor în vederea apărării păcii, opririi cursei înarmărilor și trecerii la un proces real și efectiv de dezarmare.

Chemînd la măsuri urgente împotriva modernizării și dezvoltării rachetelor cu rază scurtă de acțiune, pentru eliminarea completă a tuturor armelor nucleare, apelurile adresate de cercuri largi ale opiniei publice românești guvernelor și organizațiilor similare din țările membre ale NATO subliniază, în același timp, necesitatea de a se întreprinde acțiuni hotărîte pentru dezvoltarea unei largi colaborări economice, tehnico-științifice și în alte domenii, între toate popoarele europene, pe baza principiilor egalității în drepturi, respectării independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, pentru asigurarea unei Europe unite, a păcii și colaborării.

Este ferma convingere a poporului român că numai prin unirea eforturilor tuturor popoarelor, ale forțelor realiste de pretutindeni se poate schimba cursul periculos al evenimentelor și promova un nou mod de gîndire și acțiune pe plan mondial, este pe deplin posibilă consolidarea largului front de luptă pentru edificarea unei lumi eliberate de spectrul războiului și povara armelor, a unei lumi a păcii, progresului și bunăstării.

Ilie Olteanu

Tratativele — singurul mijloc de soluționare justă și durabilă a diferendelor dintre state

Printre evenimentele consemnate, în ultimul timp, în evoluția vieții politice mondiale se înscrie, ca un factor pozitiv, dătător de speranțe, încetarea unor conflicte militare și angajarea eforturilor în vederea eliminării focarelor de tensiune, a războaielor din unele regiuni ale globului. În cursul anului trecut, din 33 de conflicte armate, 5 au luat sfîrșit ori s-au aflat pe punctul de a lua sfîrșit (Iran-Irak, Etiopia-Somalia, Ciad-Libia, Angola și Namibia).

Pornind, însă, de la realitățile lumii contemporane, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, secretarul general al partidului, președintele Republicii, aprecia, în cuvîntarea rostită la marea adunare populară din municipiul Drobeta-Turnu Severin, că situația internațională continuă să fie complexă și gravă, că sînt multe probleme de soluționat, ceea ce **„presupune cu adevărat o nouă gîndire și o nouă politică mondială, dar nu în vorbe, ci în fapte"**.

Puternicele contradicții — politice, economice, militare — care se manifestă în lume sînt consecința directă a continuării cursei înarmărilor, a perfecționării și creării de noi arme nucleare, a perpetuării conflictelor militare și a stărilor de încordare din diferite zone ale globului, a adîncirii crizei economice mondiale și a agravării, în acest context, a situației țărilor în curs de dezvoltare.

Dintotdeauna, realitatea istorică a arătat că forța generează automat forță, cu toate implicațiile sale negative. Din acest incontestabil adevăr a izvorît, desigur, preocuparea comunității mondiale de a repudia forța, războiul din viața internațională. Dacă înaintea primei conflagrații mondiale nu exista o normă de drept internațional care să oblige la soluționarea diferendelor apărute în relațiile interstatale numai prin mijloace pașnice, pentru prima oară, în 1928, Pactul Briand-Kellogg prevedea renunțarea la război și obligația statelor părți în conflict de a rezolva stările tensionale pe cale politică.

Acest principiu a fost pe deplin consacrat ca urmare a înscrierii în Carta ONU a interzicerii amenințării cu forța sau a recurgerii la forță, ca și prin proclamarea de către documentul fundamental al Organizației mondiale a egalității suverane a tuturor statelor, mari sau mici.

Legătura dintre principiul rezolvării pe cale pașnică a diferendelor internaționale cu cele ale egalității suverane a statelor și neamestecului în treburile interne este evidentă. Pentru asigurarea egalității suverane a statelor și respectării dreptului lor de a-și rezolva, fără amestec din afară, problemele interne, de a decide liber și independent asupra căilor de dezvoltare, este necesar ca diferendele apărute în raporturile interstatale să fie soluționate fără recurgere la forță ori amenințare cu forța, la intervenție armată directă.

În Carta Națiunilor Unite obligația statelor de a soluționa stările tensionale și de conflict dintre ele pe cale pașnică este formulată astfel : „Toți membrii organizației își vor rezolva diferendele lor internaționale prin mijloace pașnice, în așa fel ca pacea și securitatea internațională, precum și justiția să nu fie primejduite (art. 2, al. 3). Părțile, în orice diferend a cărui continuare ar putea primejdui menținerea păcii și securității internaționale, vor trebui să caute să-l rezolve înainte de toate prin tratative, anchetă, mediație, conciliere, arbitraj, pe cale judiciară, prin recurgerea la organizații sau acorduri regionale ori prin orice mijloace pașnice, la

ROMÂNIA
mari idei în acțiune

alegerea lor. Consiliul de Securitate, cînd socotește necesar, invită părțile să-și rezolve diferendul prin asemenea mijloace pașnice" (art. 33).

Dezvoltarea progresivă a dreptului internațional, în special după adoptarea Cartei ONU, a dus la afirmarea, tot mai puternică, a obligației statelor de a-și rezolva litigiile dintre ele prin mijloace pașnice.

Și cu toate că întreaga experiență istorică și evoluțiile de dată recentă pun în evidență faptul că recurgerea la forță, la mijloace militare este de natură să agraveze și mai mult stările conflictuale, cu toate progresele realizate în planul dreptului internațional, războiul n-a fost eliminat din viața omenirii. Potrivit datelor furnizate de SIPRI, la începutul anului 1986 erau în curs de desfășurare 36 de războaie așa-zise locale, angajînd forțe armate din 41 de țări. Dintre acestea, 4 conflicte datau din anii '40, 7 din anii '60, 17 din anii '70 și 8 din anii '80. Peste 20 de milioane de oameni și-au pierdut viața în aceste conflicte locale. Anul 1988 a înregistrat în lume 33 de războaie, care au provocat moartea a peste 400 000 de persoane. Și exemplele ar putea continua.

În lume, cresc aspirațiile de pace ale popoarelor în lupta împotriva tuturor formelor de presiune, de hegemonie, de intervenție și exploatare, pentru edificarea unor relații politice și economice echitabile și democratice. Aceste tendințe progresiste își găsesc o puternică expresie în cerințele de lichidare a tuturor factorilor care amenință pacea și securitatea internațională.

„Salutăm faptul că s-a trecut la soluționarea unor conflicte internaționale pe calea tratativelor și ne exprimăm speranța că se va face totul pentru a se ajunge la înțelegeri corespunzătoare și la încetarea acestor conflicte, care să asigure independența și suveranitatea fiecărei națiuni".

NICOLAE CEAUȘESCU

Instaurarea unui autentic climat de pace și a unei securități reale pentru toate statele lumii reclamă, în mod necesar, excluderea cu desăvîrșire a războiului din viața internațională. Nu numai antecedentele istorice sînt argumentele acestui imperativ al zilelor noastre. Consecințele pe care le comportă folosirea forței, a războiului în condițiile contemporane — cînd revoluția tehnico-științifică a favorizat producerea unor asemenea mijloace de distrugere încît însăși existența umanității este pusă în cauză — constituie unul din elementele fundamentale de natură a demonstra că singurele modalități care pot conduce realmente la soluționarea litigiilor dintre state sînt căile pașnice — politice, diplomatice sau juridice — pe care dreptul internațional le-a consacrat și dezvoltat.

Acționînd cu consecvență pentru ca în viața internațională să fie eliminată forța de orice natură, războiul, presiunile și dictatul, România socialistă, președintele Republicii acordă mijloacelor de reglementare pașnică o importanță deosebită în vederea aplanării diferitelor stări conflictuale, soluționării tuturor situațiilor de criză, a oricăror diferende dintre state.

Întreaga operă teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu fundamentează o concepție revoluționară, novatoare și unitară asupra căilor și mijloacelor de eliminare a pericolelor și amenințărilor la adresa păcii și securității internaționale. Cu o profundă rigoare științifică și argumentul faptelor, conducătorul partidului și statului nostru a fundamentat teza, de excepțională importanță practică, potrivit căreia reglementarea pe cale pașnică, prin tratative, a tuturor stărilor de încordare și conflictelor armate din lume constituie, în zilele noastre, un imperativ al salvgardării păcii mondiale. Alte elemente definitorii ale concepției tovarășului Nicolae Ceaușescu pun în evidență faptul că nu există problemă, oricît de complicată și dificilă ar fi, să nu poată fi soluționată prin mijloace politice, că tratativele diplomatice — cu participarea tuturor părților implicate, în condiții de deplină egalitate — constituie metoda cea mai eficientă și calea sigură de reglementare pașnică a oricărui diferend.

Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu despre imperativul soluționării pe cale pașnică a tuturor diferendelor și stărilor conflictuale exclusiv pe cale pașnică stă la baza politicii externe a României, constituie una din direcțiile de acțiune ale partidului și statului nostru pe plan internațional. În acest sens, P.C.R., România au promovat ideea reglementării pașnice a tuturor problemelor litigioase în documentele programatice ale partidului și statului, în tratate, declarații, comunicate și acte solemne semnate cu alte state, în propunerile prezentate în cadrul Organizației Națiunilor Unite, în diverse alte organisme și reuniuni internaționale. Demersul românesc, fie el în plan bilateral sau multilateral, a urmărit și urmărește trei direcții de acțiune : reafirmarea și respectarea obligației tuturor statelor de a soluționa exclusiv prin mijloace politice stările conflictuale dintre ele, propunînd, cu un deceniu în urmă, înscrierea pe ordinea de zi a celei de a XXXIV-a sesiuni a Adunării Generale a ONU a unui punct intitulat „Reglementarea prin mijloace pașnice a diferendelor dintre state" ; perfecționarea mecanismelor și procedurilor de reglementare pașnică, avansînd ideea înființării unei comisii permanente de bune oficii și conciliere a Adunării Generale a ONU ; activitatea practică și inițiativele concrete pentru stingerea oricăror conflicte sau diferende pe cale politică, prin tratative.

Pornind de la convingerea că, o dată cu imperativul intensificării acțiunilor consacrate dezarmării, este necesar să fie sporite eforturile pentru reglementarea, pe calea tratativelor, a tuturor conflictelor existente, în diferite regiuni ale lumii, România militează neabătut pentru soluționarea, numai prin mijloace politice, a stărilor de tensiune și focarelor de război din Orientul Mijlociu, America Centrală, Asia, Africa și din alte zone ale lumii.

După cum este cunoscut, în Orientul Mijlociu au intervenit noi evoluții. Pozițiile adoptate de OEP și de alte state, în special arabe, constituirea statului independent palestinian, recunoașterea de către tot mai multe guverne a necesității unei conferințe internaționale de pace creează, în opinia țării noastre — care a fost inițiatoarea ideii convocării acestei reuniuni — premise favorabile organizării ei, în vederea soluționării globale a problemelor din Orientul Mijlociu. Așa cum a reafirmat secretarul general al partidului la ultima Plenară a C.C. al P.C.R., România apreciază că a sosit timpul să se ajungă la convocarea unei conferințe internaționale de pace în Orientul Mijlociu, cu participarea atît a noului stat palestinian, cît și a Israelului, precum și a membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate, care să ducă la realizarea unei păci trainice și juste în regiune, la soluționarea problemei palestiniene pe baza respectării dreptului la autodeterminare al poporului palestinian, a recunoașterii dreptului la independență și suveranitate a tuturor statelor din zonă.

Referitor la războiul dintre Iran și Irak, România s-a pronunțat cu consecvență, încă de la declanșarea lui, pentru încetarea imediată a tuturor ostilităților militare, retragerea trupelor celor doi beligeranți în interiorul frontierelor existente înainte de izbucnirea conflictului și recunoscute pe plan internațional, pentru soluționarea problemelor în dispută prin negocieri, cu participarea ambelor părți.

Așa cum se știe, țara noastră a salutat cu satisfacție încetarea, după aproape opt ani, a ostilităților armate dintre Irak și Iran și începerea negocierilor dintre ele. În prezent, România își exprimă speranța că ambele părți vor face totul pentru ca în cadrul negocierilor desfășurate sub egida ONU să se poată găsi soluții reciproc acceptabile, în vederea reglementării definitive a conflictului din zona Golfului și încheierii unei păci durabile.

Evidențiind poziția consecventă a României privind reglementarea pe cale politică, prin tratative a focarelor de tensiune din Asia de Sud-Est, secretarul general al partidului nostru sublinia, în cadrul Plenarei C.C. al P.C.R., din aprilie a.c., că în ce privește situația din Afganistan este necesar să înceteze orice sprijin pentru forțele antiguvernamentale din această țară, să se acționeze pentru realizarea unei reconcilieri naționale, a unui guvern care să asigure dezvoltarea democratică, independentă și nealiniată a Afganistanului. În același spirit, țara noastră salută hotărîrea Vietnamului de a-și retrage trupele din Kampuchia și își exprimă speranța că se va ajunge la reconciliere națională, la un guvern de unitate națională, care să asigure dezvoltarea democratică, independentă și nealiniată a Kampuchiei.

România sprijină activ lupta de eliberare a popoarelor și se pronunță ferm pentru lichidarea oricărei politici neocolonialiste, pentru respectarea neabătută a dreptului fiecărei națiuni de a se afirma liber și independent, potrivit propriilor aspirații.

În acest spirit, țara noastră se declară pentru soluționarea pe cale pașnică a problemelor din Africa australă, pentru eliminarea ultimelor rămășițe ale colonialismului, pentru încetarea oricărui amestec în treburile interne ale țărilor din această regiune, a tuturor acțiunilor subversive și de destabilizare, condamnă, cu toată hotărîrea, politica de apartheid din Africa de Sud și își exprimă convingerea că se vor depune toate eforturile pentru aplicarea rezoluțiilor Organizației Națiunilor Unite privind asigurarea, în acest an, a independenței Namibiei. Realizarea prevederilor lor nu trebuie să se facă, însă, în detrimentul forțelor progresiste, care se pronunță pentru adevărata independență a țării.

Totodată, România a sprijinit, de la început, procesul de pace în curs de desfășurare din America Centrală și s-a pronunțat pentru respectarea drepturilor statelor din zonă de a-și asigura viitorul în mod independent, fără nici un amestec din afară. Susținînd, pe deplin, hotărîrile statelor din America Centrală privind încetarea oricărui amestec din afară în treburile Republicii Nicaragua, ca și ale altor state, țara noastră se pronunță pentru soluționarea politică, pentru asigurarea independenței și dezvoltarea democratică a Republicii Nicaragua și a altor state.

Interesele supreme ale popoarelor, ale păcii și securității internaționale cer să se pună capăt tuturor conflictelor și acțiunilor armate, să se treacă la soluționarea focarelor de încordare și a diferendelor dintre state numai și numai pe calea tratativelor, care să fie purtate în spiritul deplinei egalități, al respectării dreptului fiecărui popor la dezvoltare liberă și independentă.

Ținînd seama de actualele împrejurări din situația mondială, de unele evoluții pozitive în direcția eliminării focarelor de tensiune și conflict existente în lume, România consideră că ONU, alte organisme internaționale trebuie să aibă un rol mai activ în asigurarea unei democratizări generale a relațiilor dintre state.

În spiritul întregii sale politici de înțelegere și colaborare cu toate națiunile lumii, țara noastră va acționa și în viitor spre identificarea căilor de apropiere și dialog, pentru intensificarea eforturilor țărilor — mari, mici și mijlocii — în vederea înfăptuirii unui climat de destindere între state, instaurării unei păci durabile pe planeta noastră, eradicării războiului și a pericolului de război, a tuturor stărilor conflictuale din viața internațională.

dr. Aurel Zamfirescu

Noi baze ale cooperării multilaterale dintre România și Mozambic

Joaquim Alberto Chissano

președintele partidului FRELIMO, președintele Republicii Populare Mozambic

În prima parte a săptămînii trecute, la invitația președintelui NICOLAE CEAUȘESCU, a efectuat o vizită oficială de prietenie în țara noastră șeful statului mozambican, JOAQUIM ALBERTO CHISSANO. Cu acest prilej, cei doi conducători de partid și de stat au purtat convorbiri oficiale, desfășurate într-o atmosferă de stimă, prietenie și înțelegere reciprocă, în cadrul cărora s-au informat asupra preocupărilor actuale privind aspecte diferite ale dezvoltării economico-sociale a țărilor lor și au examinat căile și mijloacele pentru dezvoltarea continuu ascendentă și multilaterală a tradiționalelor relații de prietenie și colaborare româno-mozambicane. Totodată, s-a procedat la un larg schimb de vederi în legătură cu principalele probleme ale lumii contemporane, constatîndu-se cu satisfacție identitatea sau marea apropiere a punctelor de vedere ale celor două țări în aprecierea evoluției situației internaționale, a căilor de soluționare a problemelor cu care se confruntă omenirea.

Înainte de a părăsi România, președintele Joaquim Alberto Chissano a avut deosebita amabilitate să acorde un interviu, în exclusivitate, revistei noastre.

– Pentru început, vă rugăm să vă referiți la semnificația vizitei dv în România și la rezultatele ei.

– Vizita pe care am efectuat-o în România s-a realizat într-un moment foarte oportun. Am vrut să venim mai devreme, dar probleme de calendar ne-au determinat să amînăm acest eveniment.

Am venit într-un moment politic deosebit, cînd Partidul Comunist Român pregătește Congresul al XIV-lea, iar noi sîntem în preajma celui de al V-lea Congres. De aceea, considerăm că întîlnirea și convorbirile cu tovarășul Nicolae Ceaușescu au contribuit la definirea de noi baze ale cooperării multilaterale între cele două țări. Sîntem mulțumiți de rezultatele vizitei și credem că există condiții pentru dezvoltarea unei bune colaborări, care să aibă rezultate concrete în toate domeniile.

Sîntem bucuroși de faptul că desfășurarea vizitei a avut loc la scurt timp după soluționarea de către România a problemei datoriei externe, prin lichidarea totală a acesteia, ceea ce a creat noi perspective țării dv în procesul ei de dezvoltare economică. Subliniez acest lucru întrucît dezvoltarea economică a României are un rol important în întărirea cooperării româno-mozambicane.

La rîndul nostru, am repurtat succese în lupta împotriva destabilizării, ceea ce a creat condiții pentru realizarea mai eficientă a cooperării dintre țările noastre. Vorbesc, în primul rînd, de cooperarea economică, întrucît ea va contribui și la dezvoltarea noastră, constituind o bază pentru extinderea conlucrării dintre Mozambic și România.

Totodată, am abordat chestiuni internaționale asupra cărora pozițiile noastre sînt clare : situația din Europa, cea din Africa, cea internațională, în general problemele dezarmării, relațiile economice între statele dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. Vizita ne-a permis să avem un schimb de vederi pentru a consolida cooperarea noastră și în domeniul diplomatic, în vederea edificării noii ordini economice internaționale, în căutarea păcii în regiunea noastră și în lume, în general.

– În evoluția relațiilor de prietenie și colaborare româno-mozambicane rolul determinant l-au avut convorbirile la cel mai înalt nivel. Din această perspectivă vă rugăm să vă referiți la prima dv întîlnire, ca șef al statului mozambican, cu președintele României.

– Într-adevăr, momentul principal al vizitei mele aici l-au reprezentat convorbirile cu tovarășul Nicolae Ceaușescu asupra celor mai importante probleme bilaterale și internaționale. În ce le privește pe primele, ne-am referit mai înainte, iar în legătură cu cele din urmă subliniez că avem o identitate de păreri asupra celor mai importante aspecte ale lumii de azi și poziții apropiate asupra altora. Important este că înțelegem și evaluăm la fel toate problemele mari. În ce ne privește, am beneficiat de concepția președintelui Nicolae Ceaușescu, în care am regăsit un bun prieten al nostru, al poporului mozambican. E adevărat, a fost prima mea întîlnire cu dînsul în calitatea mea de șef de stat, dar nu e prima oară cînd avem convorbiri. Sprijinul președintelui României față de cauza Mozambicului datează încă din perioada luptei noastre de eliberare, cînd ne-a apreciat ca oameni politici, deși eram simpli combatanți pentru libertate. Ne-a considerat drept conducători ai țării noastre. Convorbirile au beneficiat de încredere mutuală, s-au fundamentat pe respectul suveranității fiecărui stat, permițînd un dialog prietenesc.

Am vrut să-l ascult pe președintele Nicolae Ceaușescu pentru a profita de bogata sa experiență de conducător de partid și de stat, de revoluționar ce trebuie respectat. Am primit sugestii și păreri de la un prieten, pe care le vom analiza cu încredere și interes spre a le transpune în practică ținînd seama de realitățile țării noastre și ale regiunii în care trăim.

– Peste puțină vreme, la 25 iunie, Mozambicul împlinește 14 ani de la proclamarea independenței. Care este principala realizare a acestei perioade ?

– În preajma sărbătorii noastre naționale, cînd vom adăuga un nou an la perioada scursă de la proclamarea independenței, cel mai important gînd care-mi vine în minte în legătură cu aceasta este că ne-am menținut independența națională, în pofida tentativelor de destabilizare a puterii populare întreprinse de către inamicii revoluției și ai independenței noastre. Am păstrat în cei 14 ani independența și puterea socialistă și, ținînd seama de încercările prin care am trecut, aș spune că în acest scurt timp am realizat multe în toate domeniile, dar mai cu seamă în cel al coeziunii naționale, ceea ce constituie un important succes căci, cum spuneam, încercările au fost dure.

În economie este devreme să facem bilanțuri, pentru că războiul împotriva bandiților înarmați încă nu-i sfîrșit. Totuși, programul de redresare, adoptat în 1987, este în curs de realizare, iar primele rezultate sînt încurajante. Sperăm că în cîtva timp vom face o analiză a situației și apropiatul Congres al FRELIMO va constitui un prilej bun pentru aceasta. De aceea, el este așteptat cu încredere de popor, căruia i-am prezentat spre dezbatere principalele chestiuni care vor fi abordate, iar el s-a pronunțat asupra acestora.

Pot spune că există consens național pentru întărirea rolului conducător al partidului, consolidarea unității poporului în jurul FRELIMO, pentru o mai mare participare a maselor la procesele de dezvoltare economică și de formare a cadrelor de conducere și de specialiști, la activitatea de îmbunătățire a metodelor de lucru în toate dome-

■ Am vrut să-l ascult pe președintele Nicolae Ceaușescu pentru a profita de bogata sa experiență de conducător de partid și de stat, de revoluționar ce trebuie respectat.

■ Am găsit în președintele român un bun prieten al poporului mozambican. Sprijinul său față de cauza Mozambicului datează încă din perioada luptei noastre de eliberare.

niile, la lupta împotriva celor care vor să distrugă unitatea și independența, la opera de construire a socialismului, respectînd particularitățile țării noastre, și promovarea poziției noastre progresiste pe arena internațională. Urmărim, de asemenea, intensificarea participării noastre la soluționarea politică a conflictelor și diferendelor, pentru întărirea politicii de nealiniere, a unității africane, a luptei împotriva injustiției, rasismului și apartheidului, a îndeplinirii idealurilor naționale și sociale ale tuturor popoarelor, pentru pace în țară, în regiunea noastră și în lume.

Concepem realizarea acestor obiective printr-o participare activă și printr-o cooperare strînsă cu toate țările, pe baza principiilor bine cunoscute ale Cartei O.N.U., mișcării de nealiniere și O.U.A.

— Africa australă, regiune care cuprinde și Mozambicul, este pe cale de a înregistra unele mutații importante. Cum apreciați evoluția acestui proces ?

— Într-adevăr, sîntem la începutul unui proces de înnoiri pozitive în Africa australă. Dar sînt schimbări foarte dificile. De pildă, procesul ce conduce Namibia la proclamarea independenței, care ne bucură pe toți. Recunoaștem că este un proces cu multe dificultăți, pe care le dorim eliminate cît mai repede, astfel încît Rezoluția 435 a O.N.U. să fie transpusă cu succes, fără obstacole, violență și intimidări.

Dorim ca toate condițiile create de debutul acestui proces să conducă Angola la restabilirea păcii pe întreg teritoriul său. Sîntem foarte încurajați de eforturile care se întreprind, fie în Angola, fie de către țările din regiune. Sperăm că toate țările pot susține acest efort, ce se poate solda cu soluții acceptabile pentru toți. În Africa de Sud, schimbările nu sînt atît de semnificative și vizibile. Sperăm ca în cîteva luni situația să se clarifice, pentru a ne exprima mai clar asupra acestui aspect. Dar ne pronunțăm pentru eliminarea apartheidului, pentru democrație, pentru drepturi ale întregii populații sud-africane, fără discriminări rasiale sau de culoare a pielii, pentru o democrație care va ține seama de interesele tuturor.

În ce privește Mozambicul, în relațiile noastre cu statele din regiune dorim ca acestea să fie de așa natură încît să contribuie la stabilirea păcii în țara noastră, spre a asigura apoi condiții pentru o mai bună cooperare economică în zonă.

Considerăm sfîrșitul politicii de destabilizare drept condiție esențială pentru dezvoltarea relațiilor și realizarea unor raporturi de cooperare în beneficiul tuturor țărilor din zonă, fără excepție.

— Înainte de a vă mulțumi în mod călduros pentru interviul acordat, vă solicităm cîteva gînduri după această nouă vizită în România.

— Vrem să felicităm poporul român pentru realizările obținute în cei 45 de ani de construcție socialistă. Admirăm succesele înregistrate în atît de puțin timp la scara istoriei și vă urăm ca hotărîrile ce le va adopta viitorul Congres al Partidului Comunist Român să fie transpuse în practică cu același succes.

Interviu realizat de Dumitru Constantin

„Admirăm marele efort făcut de poporul și guvernul român pentru această realizare istorică — plata datoriei externe"

Alfonso Martinez Dominguez

președintele Comisiei de Relații Externe a Senatului Mexican

Recent, ne-a vizitat țara o delegație de senatori mexicani, condusă de Alfonso Martinez Dominguez, președintele Comisiei de Relații Externe a Senatului. Cu acest prilej, membrii delegației parlamentare mexicane au avut o serie de convorbiri la Marea Adunare Națională și unele ministere. În încheierea vizitei la București, șeful delegației, Alfonso Martinez Dominguez, a avut amabilitatea de a ne acorda un interviu.

— Care este, în opinia dumneavoastră, semnificația acestei vizite și cum apreciați perspectiva relațiilor dintre parlamentele român și mexican ?

— Prin această vizită, efectuată la invitația Marii Adunări Naționale, dorim să dezvoltăm, între țările noastre, ceea ce noi numim diplomația parlamentară sau diplomația populară. Președintele Mexicului, Carlos Salinas de Gortari, și Senatul țării doresc să se dezvolte strîns relațiile cu România, pe linia tradiționalelor raporturi dintre țările noastre. Dorim să se creeze o conștiință a faptului că raporturile dintre România și Mexic au o mare importanță, ele urmînd să devină mai dinamice și mai active ; astfel încît, pe linie parlamentară, pe linia oamenilor de afaceri și a altor factori, să identificăm cît mai multe puncte de coincidență, existente nu numai în istoria noastră, ci și în aspirațiile noastre, în preocupările noastre ; în acest fel, să putem, deci, sprijini guvernele noastre, pentru a se ajunge la o colaborare largă în această epocă în care interdependențele din dezvoltarea economiei mondiale o reclamă, în care s-au extins considerabil raporturile pe linie economică, de cultură, de turism etc., în care o serie de probleme ne preocupă pe toți : boli, poluare, droguri etc. Știm că, independent de ideologie, există probleme ale omului, ale familiei, ale societății contemporane în general, care necesită eforturi comune în vederea găsirii de soluții adecvate.

— Între imperativele aflate la ordinea zilei pe plan internațional se află cel privind reglementarea problemei datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare și, de asemenea, cel referitor la necesitatea soluționării pe cale pașnică a conflictelor dintre state. Care este, sub acest aspect, poziția Mexicului ?

— Aș vrea să subliniez, în primul rînd, că noi aplaudăm și admirăm marele efort făcut de poporul și guvernul român pentru plata datoriei externe. Este o realizare deosebită. Datoria externă constituie un obstacol care împiedică dezvoltarea marii majorități a țărilor lumii. Prin realizarea de către România a acestui important obiectiv de a se elibera de această datorie s-a făcut un pas extraordinar, pentru ca sursele și eforturile sale să fie și mai intens canalizate, așa cum și noi aspirăm să o facem, în beneficiul și pentru ridicarea nivelului de trai al populației. Considerăm, deci, că este într-adevăr vorba de o realizare istorică și cred că sînteți singura țară din lume care a reușit aceasta pînă în prezent, ceea ce așază România într-o poziție exemplară, care îi va permite să se dezvolte în deplină independență și să fie un factor de cooperare și sprijinire a țărilor în curs de dezvoltare. Istoria ne arată că popoarele noastre luptă pentru a atinge acest obiectiv pe care România l-a îndeplinit deja.

Pe de altă parte, există o mare coincidență de poziții între România și Mexic, în ce privește necesitatea edificării păcii pe planeta noastră. Lupta pentru dezarmare este fundamentală, iar noi apreciem eforturile guvernului român, care, în această zonă strategică importantă care este Europa, luptă pentru realizarea dezarmării regiunii, ca și a întregii planete. În această privință, poziția Mexicului coincide total cu cea a României și, la rîndul nostru, în sfera geografică în care ne aflăm, luptăm pentru același țel, îndeosebi în regiunea centro-americană, unde se află vecinii noștri. În ce privește necesitatea menținerii păcii, urmărim cu o deosebită simpatie eforturile guvernului român de soluționare, prin dialog și rațiune, a conflictelor cu care se confruntă diferite țări, în epoca actuală.

— În America Centrală, situația continuă să fie tensionată. Care este punctul de vedere al Mexicului în legătură cu posibilitățile de soluționare a crizei din regiune ?

— Ceea ce se petrece în America Centrală influențează considerabil, afectînd sau ajutînd Mexicul. De aceea sîntem foarte interesați ca, în cel mai scurt timp, să se găsească formule de pace în deja îndelungatul conflict ce a generat această criză și a accentuat nivelul de sărăcie în rîndul populației din regiune. Considerăm că este necesar să afirmăm cu hotărîre dreptul fiecărui popor la independență, la autodeterminare. Atîta timp cît nu va înceta prezența în regiune a marilor puteri, a oricăror altor interese străine de America Centrală, probleme vor continua să existe. Noi sîntem partizanii ideii ca popoarele centro-americane să-și rezolve singure problemele, care sînt numeroase ; numai în pace ele vor putea să-și dedice eforturile dezvoltării și îmbunătățirii nivelului lor de viață. De asemenea, în ce privește situația creată în Panama, senatorii mexicani au făcut o declarație în sensul că ne exprimăm

solidaritatea cu președintele Carlos Salinas de Gortari, care a ratificat politica Mexicului de respingere a oricărei intervenții străine, de respect al dreptului la autodeterminare a popoarelor, respectiv de a-și alege în mod liber propriul destin.

– Ați avut o serie de convorbiri la București și ați făcut mai multe vizite în Capitală și în provincie. Care este bilanțul acestora ?

– Convorbirile noastre cu autoritățile române din domeniul comerțului au condus la punctarea acelor probleme menite să activizeze schimburile comerciale dintre țările noastre. În același timp, am avut ample schimburi de opinii cu parlamentarii români pe probleme ale politicii externe românești. De asemenea, am efectuat vizite în unele localități din județul Prahova și am cunoscut dezvoltarea urbană, mai ales în București. Toate acestea ne permit să apreciem că România a progresat mult în domeniul industrial, mai ales în privința fondurilor fixe, și s-a înregistrat o considerabilă dezvoltare a tuturor localităților. Ne-a atras puternic atenția faptul că 80 la sută din populația țării trăiește în case noi, construite pentru ridicarea calității vieții întregului popor.

În București, atrage atenția dezvoltarea urbanistică extraordinară : lărgimea străzilor, multă verdeață în tot orașul, ceea ce ajută la păstrarea mediului înconjurător, programul construcțiilor de locuințe, ce a fost atît de intens și a dus la soluționarea unei probleme fundamentale a familiei, metroul, factor esențial pentru transportul a circa un milion de pasageri zilnic, numeroasele amenajări ale cursului de apă al riului Dîmbovița, ce traversează capitala dv.

De asemenea, am vizitat, în mediul rural, mai multe localități, unde am remarcat locuințele bune, oamenii veseli, cîmpul semănat, pămîntul bine folosit, un nivel de viață lipsit de sărăcie, ceea ce este realmente pozitiv. Noi, în Mexic, ne-am dat seama de campania dusă împotriva României de unele cercuri politice în legătură cu pretinsa „distrugere" a satelor. Am suportat și noi, în Mexic – chiar și acum cunoaștem o asemenea situație – campanii care distorsionează realitățile noastre. Nu se vorbește nici de Mexic și nici de România cu referiri la numeroasele realizări ale noastre. Aceste campanii urmăresc slăbirea suveranității noastre, a eforturilor noastre de dezvoltare. În ce privește obiectivele României de transformare a satului, de lichidare a tradițiilor de sărăcie, a existat o lipsă de înțelegere, însă toate marile schimbări se produc cu eforturi mari, uneori neînțelese, dar, la urma urmelor, ceea ce învinge și convinge este un singur lucru – rezultatele.

Aș vrea să adaug, în încheiere, că vizita noastră rezultă din necesitatea de a se intensifica relațiile dintre țările noastre. Experiența vizitei noastre conduce la necesitatea de a se face cunoscute mai bine eforturile și realizările obținute de România, de Mexic.

Ne întoarcem în Mexic cu o bogată experiență legată de ceea ce realizează poporul român prin eforturi permanente, popor care, unit și cu perseverență, a învins toate obstacolele pentru a se elibera de povara datoriei externe. Plecăm, de asemenea, cu convingerea că România va putea – printr-o utilizare adecvată a resurselor sale eliberate de tributul plăților în afară – să se transforme într-o națiune cu o mare forță pe plan internațional, cu beneficii majore pentru populația sa. Este, realmente, o experiență bogată și merită ca personalități parlamentare, oameni politici din America Latină să viziteze România pentru a constata și a vedea ceea ce cu atîta satisfacție am văzut și am constatat noi înșine. Aveți o țară care invită la prietenie și ne întoarcem în Mexic convinși că avem în România un prieten.

Interviu realizat de Vasile Dan

1 IUNIE

Copiii de azi – lumea de mîine

1 Iunie — zi-simbol, care adună imaginea tuturor copiilor sărbătoriți pe toate meridianele. Zi devenită speranță a întregii omeniri, într-un viitor pașnic, într-o lume eliberată de spectrul războiului nimicitor. De fapt, trebuie să ne amintim nu numai de ziua lor, ci în fiecare clipă, că purtăm înalta responsabilitate față de toate zilele ce vin, față de generațiile care ne urmează și ne vor urma. În drumul educării și creșterii copiilor noștri semănăm sămînța păcii și prosperității, dar și a violenței. A investi tot ce avem mai bun pentru creșterea copiilor noștri înseamnă a soluționa necesități urgente ale umanității, înseamnă a avea grijă de propriul său viitor, care, altfel, ar putea fi distrus. Nu trebuie să uităm că, în pragul unui nou mileniu, se modernizează arme ce ar putea să curme legătura cu secolul XXI. Copiii, simbol al inocenței și mesageri ai speranței într-o planetă a păcii, reprezintă, de fapt, lumea de mîine pe care trebuie să o păstrăm, de acum, neîntinată.

Din păcate, mai sînt încă pe glob destule zone „înnegurate", care sînt cuprinse de flagelul malnutriției și al bolilor, sechele ale colonialismului. Așa cum arată surse oficiale ale UNICEF, în raportul denumit „Starea copiilor lumii în 1989", copiii sînt cei care poartă povara cea mai grea a datoriilor și recesiunii anilor '80. Cel puțin jumătate de milion de copii, sub vîrsta de 5 ani, au decedat, în ultimele 12 luni, ca urmare a regresului economic înregistrat în țările în curs de dezvoltare. Și pentru această situație dramatică — relevă studiul — un rol de prim ordin îl poartă țările industrializate. La rîndul lor, acestea sînt confruntate cu realități în care mizeria umană a dobîndit o amploare fără precedent în perioada postbelică. Copii a milioane de șomeri și săraci, exploatați, rătăcesc pe străzi sau oferă spre vînzare droguri.

Datoria totală a țărilor în curs de dezvoltare este, în prezent, de peste 1 000 miliarde de dolari. Reflexele negative ale acestei stări dramatice lovesc, în primul rînd, pe cei săraci și vulnerabili. A luat naștere, astfel, o „lume a malnutriției", cu asistență sanitară inadecvată, cu o cotă scăzută de școlarizare.

În aceste condiții, este necesar să se facă mai mult pentru a se îmbunătăți condițiile de viață ale tinerei generații. Fără această grijă față de tinerele vlăstare ale vieții, orice altă investiție, în orice domeniu, ar fi de prisos.

Dezvoltarea armonioasă a copilului constituie un obiectiv deosebit de important ce trebuie să preocupe comunitatea internațională. Se prevede, în acest sens, o întîlnire la nivel înalt sau o sesiune specială a Adunării Generale a O.N.U., care să ia în discuție problemele copilului ca element central al dezvoltării economice.

Este de relevat, în acest context, umanismul politicii românești, grija față de tînăra generație și, deopotrivă, punerea în evidență a atenției pe care statele și guvernele lumii ar trebui să o acorde față de viața și problemele tineretului și copiilor, pentru asigurarea reală a drepturilor fundamentale de care au nevoie tinerele generații.

Este un legitim temei de mîndrie patriotică faptul că, prin grija permanentă a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au fost create copiilor, tinerilor țării noastre condiții minunate de viață și studiu, sistemul modern de învățămînt care le asigură un nivel tot mai înalt de cunoștințe în toate domeniile. Viitorul patriei noastre este strîns legat de ridicarea nivelului general de învățătură și cultură.

Progresele remarcabile obținute de poporul român pe drumul construirii socialismului, îndeosebi în perioada ultimelor peste două decenii — anii cei mai fertili din dezvoltarea economico-socială a țării — au contribuit la crearea unui cadru larg de dezvoltare armonioasă a copiilor, a tinerei generații a țării. Copiii României s-au bucurat, în toți acești ani rodnici, de grija și atenția tovarășei Elena Ceaușescu, care, în cadrul multilateralei sale activități, îndrumă permanent procesul educațional, de dezvoltare a învățămîntului, științei și culturii, de formare a omului nou în patria noastră. Ca urmare a măsurilor și orientărilor stabilite de partidul și statul nostru, aceste domenii au dobîndit o amploare și un rol de majoră importanță pentru dezvoltarea multilaterală a României.

De ziua lor, a tuturor copiilor lumii, este momentul a sublinia că întreaga umanitate poartă răspunderea față de viitorul planetei noastre, și îndeosebi pentru asigurarea bunului cel mai de preț — viața. Și este cu atît mai stringent acest imperativ acum, cînd există încă pe glob „puncte fierbinți", cînd se cheltuie pentru „descurajarea nucleară" sume uriașe, cînd o simplă eroare ar fi fatală pentru întreaga lume. Sînt, toate acestea, argumente ce justifică apărarea păcii pe Terra, garanție a unui viitor pașnic, senin.

Mihaela Brumă

MOSCOVA

Prima sesiune a Congresului Deputaților Poporului

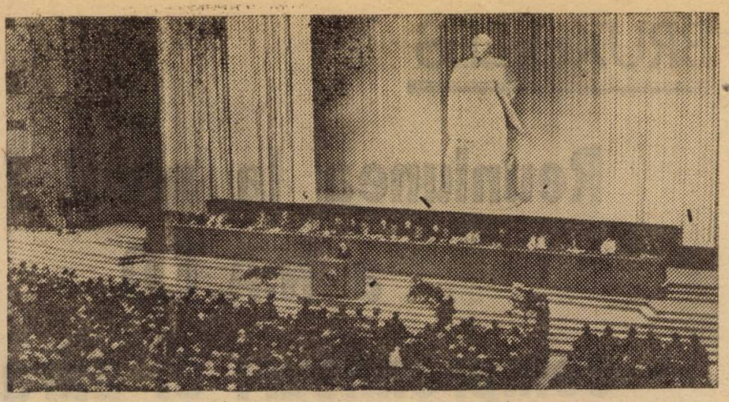

Moscova. Aspect de la lucrările primului Congres al Deputaților Poporului din U.R.S.S.

— Mihail Gorbaciov a fost ales președinte al Sovietului Suprem al U.R.S.S. —

La Kremlin au început, la 25 mai, lucrările primului Congres al Deputaților Poporului din U.R.S.S., care prin importanța lor polarizează atenția întregului popor sovietic.

Este vorba de prima sesiune a noului organ suprem al puterii de stat din Uniunea Sovietică, care cuprinde 2 250 membri desemnați în urma alegerilor ce au avut loc în primăvara acestui an la scara uniunii.

Joi 25 mai, în prima zi a deliberărilor sale, Congresul Deputaților Poporului a adoptat ordinea de zi a primei sesiuni, care cuprinde următoarele puncte : alegerea comisiei de validare a mandatelor deputaților; alegerea președintelui Sovietului Suprem al U.R.S.S.; alegerea primului vicepreședinte al Sovietului Suprem ; principalele orientări ale politicii interne și externe a U.R.S.S. ; confirmarea președintelui Consiliului de Miniștri; alegerea Comitetului de supraveghere constituțională a U.R.S.S., confirmarea președintelui Comitetului controlului popular al U.R.S.S., a președintelui Tribunalului Suprem, a procurorului general și a arbitrului principal de stat al U.R.S.S.

Un moment de primă însemnătate în cadrul lucrărilor din prima zi a Congresului — remarcă observatorii de presă de aici — l-a constituit alegerea, cu o foarte largă majoritate de voturi, a tovarășului M.S. Gorbaciov, în înalta funcție de președinte al Sovietului Suprem al U.R.S.S., care echivalează, conform Constituției, cu înalta magistratură de șef al statului sovietic. În luările de cuvînt ale deputaților, în sprijinul alegerii tovarășului M.S. Gorbaciov în această funcție, s-a subliniat că membrii Congresului, alegătorii, întregul popor sovietic văd în aceasta o chezășie a continuității cursului actual al politicii interne și externe a Uniunii Sovietice.

Tot în prima zi a lucrărilor a fost aleasă comisia de validare a mandatelor, a fost audiat și aprobat raportul acesteia. Congresul a hotărît să recunoască drept valabile toate mandatele deputaților prezenți — respectiv mandatele a 749 de deputați populari, aleși în circumscripțiile teritoriale (un deputat din această grupă urmează să fie ales în perioada următoare din cauza balotajului), ale celor 750 de deputați populari aleși în circumscripțiile naționale teritoriale (respectiv, din partea republicilor unionale, a republicilor, ținuturilor și regiunilor autonome) și ale celor 750 de deputați ai poporului aleși din partea organizațiilor politice de masă și obștești, de nivel unional.

Vineri 26 mai, în cea de-a doua zi a lucrărilor, dezbaterile s-au concentrat asupra examinării punctului trei de pe ordinea de zi, alegerea membrilor Sovietului Suprem al U.R.S.S. Au fost aleși membrii Sovietului Uniunii și cei ai Sovietului Naționalităților ale Sovietului Suprem (din Sovietul naționalităților fac parte, potrivit cotelor stabilite prin lege, cîte 11 deputați din partea fiecărei republici unionale, cîte patru deputați din fiecare republică autonomă, cîte doi din partea fiecărei regiuni autonome, cîte un deputat din partea fiecărui district autonom).

Se cere menționat faptul că, potrivit noii legi electorale a U.R.S.S., adoptate în decembrie anul trecut, Sovietul Suprem este „un organ legislativ, administrativ și de control al puterii de stat în U.R.S.S.", ales din rîndul deputaților de către Congresul Deputaților Poporului, căruia îi raportează asupra activității sale.

În continuare, Congresul Deputaților Poporului a procedat la alegerea primului vicepreședinte al Sovietului Suprem al U.R.S.S. La propunerea tovarășului Mihail Gorbaciov, în această funcție a fost ales tovarășul A.I. Lukianov.

Cu un deosebit interes a fost audiat raportul tovarășului Mihail Gorbaciov asupra direcțiilor fundamentale ale politicii interne și externe a U.R.S.S. — document de bază pentru lucrările forumului legislativ suprem al Uniunii Sovietice, pentru orientarea viitoarelor acțiuni, legi și măsuri în vederea asigurării progresului economic și social al țării, a soluționării multiplelor și complexelor probleme cu care este confruntată țara în etapa actuală.

Noua gîndire este o concepție dinamică, al cărei principal punct de sprijin rămîne concluzia Congresului al XXVII-lea al P.C.U.S. privind pericolul nimicitor al armei nucleare și cursei înarmărilor pentru existența omenirii, pentru integritatea și interdependența lumii de astăzi, a arătat M. Gorbaciov.

În formarea noului tip de relații între țările socialiste, principalele condiții sînt respectul reciproc, neamestecul în treburile celuilalt, înțelegerea reciprocă prietenească, profundul interes față de experiența fiecăruia și nevoia de colaborare, a arătat conducătorul sovietic. În legătură cu aceasta, M. Gorbaciov a subliniat că normalizarea relațiilor dintre U.R.S.S. și R.P. Chineză constituie un eveniment de importanță mondială.

Au fost puse — și capătă dinamism — bazele relațiilor sănătoase, în spiritul restructurării, cu toate statele care participă la procesul de la Helsinki, a arătat vorbitorul. Uniunea Sovietică va continua neabătut linia de la Vladivostok, în regiunea asiatică și a Pacificului. Uniunea Sovietică va acorda și în viitor o atenție deosebită relațiilor cu țări cum este, în primul rînd, marea Indie, a subliniat el. Referindu-se, în continuare, la raporturile sovieto-americane, M. Gorbaciov a subliniat disponibilitatea U.R.S.S. de a conlucra cu S.U.A. pe o bază previzibilă și stabilă, de a merge înainte, împletind continuitatea cu ideile noi. A fost subliniată existența unor posibilități deosebite de relații mai apropiate și rodnice cu America Latină și Africa. O preocupare de prim ordin a U.R.S.S., a subliniat M. Gorbaciov, continuă să o constituie consolidarea relațiilor de bună vecinătate cu toate statele limitrofe.

Amintind că în trecut, în unele cazuri, practica politicii externe sovietice a venit în contradicție cu principiile proclamate ale politicii externe socialiste, raportorul a subliniat : Una dintre sarcinile importante este de a exclude asemenea situații și metode. Pe viitor, toate hotărîrile importante de politică externă trebuie să fie anunțate numai după dezbaterea lor temeinică în Sovietul Suprem și în comisiile acestuia, iar cele mai importante dintre ele — de exemplu cele legate de relațiile de alianță, de încheierea unor acorduri de anvergură — să fie supuse și dezbaterii Congresului Deputaților Poporului din U.R.S.S.

Conducătorul sovietic a menționat că reducerea cheltuielilor militare, asigurarea conversiunii, legată de folosirea în scopuri civile a puternicului potențial al ramurilor pentru apărare, constituie una din sursele de fonduri pentru înfăptuirea programelor sociale.

M. Gorbaciov a propus deputaților examinarea și aprobarea, pe plan legislativ, a următoarelor teze : securitatea țării trebuie să fie asigurată, în primul rînd, prin mijloace politice, ca parte componentă a securității generale și egale, în procesul de demilitarizare, democratizare și umanizare a relațiilor internaționale, cu sprijinul prestigiului și posibilităților O.N.U. ; arma nucleară trebuie să fie lichidată în cadrul procesului de negocieri orientat spre dezarmare și reducerea potențialului de apărare al statelor pînă la limitele suficienței rezonabile ; sînt inadmisibile folosirea forței și amenințarea cu forța în scopul atingerii de țeluri politice, economice sau de altă natură ; în relațiile cu alte state este indispensabilă respectarea suveranității, independenței și integrității teritoriale ; nu confruntarea, ci dialogul și tratativele, cu accentul pe echilibrul de interese, trebuie să devină singura metodă de rezolvare a problemelor internaționale, de reglementare a conflictelor ; U.R.S.S. se pronunță pentru includerea economiei sovietice în economia mondială, pe baze reciproc avantajoase și de egalitate în drepturi, pentru participarea activă la elaborarea și respectarea normelor diviziunii internaționale a muncii, a schimbului științific și tehnic, a comerțului, pentru colaborare cu toți cei dispuși să o facă.

Iată linia noastră strategică ce exprimă interesele poporului sovietic și răspunde intereselor întregii omeniri, a subliniat M. Gorbaciov. Conducătorul sovietic a chemat Congresul să sprijine aceste principii.

Corespondență de la Nicolae Chilie

BRUXELLES

Reuniunea la nivel înalt a N.A.T.O. — compromisuri și paradoxuri

Timp de două zile (29—30 mai), în capitala Belgiei s-a desfășurat cea de-a noua reuniune a șefilor de stat sau de guvern din cele 16 țări membre ale NATO. În principal, participanții au abordat conținutul a două documente — „declarația politică" și „conceptul global" al NATO privind problemele securității și dezarmării, a cărui punere la punct trenează de doi ani, din cauza controversatei probleme a armelor nucleare tactice (zece din cele 62 de paragrafe ale acestui document se referă, direct sau indirect, la aceste arme).

Întîlnirea la nivel înalt a NATO s-a deschis într-un climat de incertitudine în ce privește criza rachetelor nucleare cu rază scurtă de acțiune (SNF), motiv de dezbinare în cadrul NATO, care împovărează dezbaterile dintre membrii alianței. În ajun, încă nu se găsise soluția de compromis care ar fi garantat o reuniune calmă, cu un final prefabricat. Sosiți la Bruxelles, liderii țărilor NATO erau conștienți de faptul că succesul întîlnirii depindea de fiecare în parte.

Statele Unite — dornice să modernizeze rachetele SNF și să impună condiții severe pentru începerea negocierilor cu URSS privind reducerea acestora, în scopul evitării unei denuclearizări a Europei — n-au dorit ca întîlnirea de la Bruxelles să fie dominată de această controversă. De altfel, Washingtonul a ținut să precizeze că primul turneu al președintelui George Bush în Europa occidentală — Italia (27—28 mai), Belgia (29—30 mai), R.F.G. (30—31 mai) și Marea Britanie (31 mai-1 iunie) — a fost destinat problemelor NATO, în general, și mai puțin crizei rachetelor SNF. Secretarul de stat american, James Baker, subliniind, în ajunul reuniunii, că „este necesar să fie depășite importante deosebiri de păreri" în această „problemă foarte importantă", atrăgea, în același timp, atenția că ea „nu trebuie reglementată cu orice preț" și nici nu trebuie să-i împiedice pe participanți „să privească spre viitor".

În ce privește așa-numita „criză a rachetelor" cu rază scurtă de acțiune, Statele Unite — urmate de Marea Britanie și Portugalia și, cu anumite nuanțe, de Canada și Olanda — au făcut totuși concesii. Prima dintre ele datează din luna martie, cînd Washingtonul a acceptat să amîne pentru 1991—1992, așa cum cere RFG, dezbaterea privind înlocuirea rachetelor „Lance" (rază de acțiune 110 km), din care cea mai mare parte se află pe teritoriul vest-german. Cea de-a doua concesie a fost făcută săptămîna trecută, cînd ministrul apărării al RFG, G. Stoltenberg, a obținut adeziunea SUA la principiul negocierilor. Însă condițiile puse, în schimb, de Washington au fost considerate prea severe de către Bonn, care le-a respins.

Cu un discurs centrat pe cei doi poli ai politicii nord-atlantice spre Est — deschidere și încurajare a dialogului și cooperării, dar și menținerea unei securități aliate printr-o îmbinare a armelor nucleare și convenționale „la cel mai scăzut nivel posibil" —, secretarul general al NATO, Manfred Woerner, a deschis lucrările reuniunii la nivel înalt, definind, dintru început, climatul paradoxal în care se desfășoară reuniunea.

În alocuțiunea sa, așteptată cu viu interes de participanți, președintele Statelor Unite a prezentat un plan în patru puncte: 1. Țările membre ale NATO își mențin propunerile inițiale făcute în cadrul negocierilor privind forțele convenționale în Europa (CFE), începute în martie 1989, la Viena. NATO propusese ca fiecare din cele două alianțe să mențină un plafon de 20 000 tancuri grele, 28 000 transportoare blindate de trupe și 16 500 piese de artilerie grea avînd calibrul de peste 100 mm. 2. NATO acceptă mai repede decît era prevăzut — și pe baza cererilor Tratatului de la Varșovia — să includă în negocieri avioanele de luptă și elicopterele de atac și de transport (forțele cu bază pe portavioane nu sînt incluse). Alianța propune la această categorie de arme un plafon cu 15 la sută inferior actualului nivel al NATO. Potrivit planului lui George Bush, toate aceste aparate vor fi distruse, nu numai retrase. 3. Statele Unite își vor reduce cu 30 000 de militari forțele armate din Europa (cifră reprezentînd 20 la sută din forța combatantă și 10 la sută din efectivele lor totale), ajungînd la aproximativ 275 000 militari (forțele terestre și aeriene, nu și cele navale). 4. NATO și Tratatul de la Varșovia vor accelera procesul negocierilor CFE de la Viena, astfel încît să le încheie într-o perioadă cuprinsă între șase și 12 luni. Punerea în aplicare a hotărîrilor adoptate ar urma să fie eșalonată pînă în 1992—1993.

Reacțiile partenerilor vest-europeni au fost imediate. Premierul spaniol Felipe González și-a exprimat aprecierea pozitivă, subliniind că aceste propuneri pot reduce „termenul de incubație" al tratativelor SNF. (În discursul său, președintele american a reafirmat că, paralel cu punerea în aplicare a acordului, SUA vor începe tratative în legătură cu reducerea armelor nucleare tactice, ceea ce nu va conduce însă la eliminarea totală a acestora. În timp ce RFG preconizează inițierea cît mai grabnică a acestor negocieri, Bush s-a exprimat vag în legătură cu momentul exact al deschiderii lor. A apreciat însă că planul său acordă Bonnului posibilitatea să-și „reexamineze" poziția).

„Inițiativa lui Bush aruncă o punte între diversele poziții privind viitorul SNF : acum, se pune problema de a decide trecerea acestei punți". Această frază, aparținînd unui înalt funcționar din delegația vest-germană, indică impactul propunerilor făcute de președintele american. Prezentarea ofertelor SUA de reducere a forțelor convenționale a plasat în plan secund, încă din ziua deschiderii reuniunii, controversa privind armele nucleare tactice cu rază de acțiune sub 500 kilometri. S-a decis ca de această problemă să se ocupe un grup de lucru, în care SUA, RFG și Marea Britanie au fost deosebit de active (în prima seară, experților li s-au alăturat și miniștrii de externe respectivi).

În țările membre ale NATO au avut și au loc numeroase acțiuni de protest împotriva proiectelor de modernizare a armelor nucleare, pentru pace și dezarmare

Alianța nord-atlantică s-a aflat, la această reuniune, în fața unui paradox : a riscat să se divizeze pe tema întăririi forței sale militare, constatînd, în același timp, îmbunătățirea climatului european. Însuși președintele american recunoștea, de altfel, că „un război în Europa este astăzi de neconceput". În fond, divergențele nu privesc atît numărul soldaților, tancurilor sau avioanelor. Că asupra acestor probleme se poate ajunge la un acord, au demonstrat-o reacțiile liderilor occidentali la propunerile lui George Bush privind reducerea forțelor convenționale.

Dar președintele american nu a mers atît de departe încît să considere depășită strategia NATO. Dimpotrivă, a fost foarte clar atunci cînd a afirmat că forțele nucleare continuă să aibă un rol-cheie în credibilitatea alianței. Cancelarul vest-german Helmut Kohl — comenta agenția „ANSA" — „a știut, întotdeauna, că poziția vest-germană în favoarea unei «a treia opțiuni zero» (eliminarea completă a rachetelor cu rază scurtă) era izolată în cadrul alianței atlantice. Dar, de azi, și Margaret Thatcher știe că cererea sa de modernizare imediată a unor asemenea rachete este la fel de izolată". Președintele Bush i-a făcut cancelarului vest-german o concesie importantă — sînt de părere comentatorii —, propunînd restrîngerea timpului (șase luni — un an) a negocierilor privind armele convenționale, deoarece aceasta scurtează timpul pentru eventuale tratative privind rachetele cu rază scurtă. Pe de altă parte, însă, Gerge Bush a dat satisfacție și premierului britanic, reafirmînd, în prezența tuturor șefilor de stat vest-europeni, că nici nu se pune problema eliminării complete a acestor rachete.

La ora închiderii ediției noastre, la Bruxelles, în timp ce pacifiștii și verzii participau la o „contra-reuniune la nivel înalt", diplomații NATO puneau la punct ultimele detalii ale declarației politice pe care liderii Pactului nord-atlantic o doresc a fi o „hartă" a raporturilor Est-Vest pînă în anul 2000. În ce privește „conceptul global", acesta părea de neconceput fără paragraful 48, ce se referă direct la viitorul SNF. Era, totuși, așteptată, și aici, o soluție de compromis.

R. D.

ROMA

„Misiune exploratorie“

Președintele Italiei, Francesco Cossiga, i-a încredințat, la 26 mai, președintelui Senatului, Giovanni Spadolini, sarcina de a „explora“ terenul politic italian, în vederea găsirii unei soluții optime la criza de guvern declanșată la 19 mai a.c., în urma demisiei cabinetului pentapartit (democrat-creștini, socialiști, socialist-democratici, republicani și liberali), condus de democrat-creștinul Ciriaco De Mita. Giovanni Spadolini își va începe consultările cu forțele politice ale „arcului constituțional“ miercuri 31 mai, după revenirea la Roma, de la Bruxelles, unde a participat la reuniunea N.A.T.O., a premierul demisionar Ciriaco De Mita.

La o saptămînă după declanșarea celei de a 48-a crize politice de la constituirea Republicii Italiene (în anul 1946) și numai la trei ore de la sosirea la Roma a președintelui Statelor Unite, George Bush, decizia președintelui Cossiga de a încredința republicanului Giovanni Spadolini realizarea unei „misiuni exploratorii“ în vederea formării unui nou guvern a constituit o surpriză, deoarece toată lumea se aștepta, mai ales în urma declarațiilor liderilor democrat-creștini, la numirea premierului demisionar Ciriaco De Mita. Astfel, la 23 mai, secretarul general al democrat-creștinilor, Arnaldo Forlani, (succesor, în februarie a.c., al lui De Mita în această funcție) declara, după ieșirea de la Palatul Quirinale (sediul președinției), că este contra alegerilor anticipate (una dintre ipoteze, în cazul nesoluționării crizei) și, prin urmare, a propus șefului statului să-i încredințeze premierului demisionar sarcina constituirii noului guvern. În același timp, el respinge categoric condiția pusă de socialiști pentru a sprijini o nouă coaliție guvernamentală prezidată de un democrat-creștin, și anume realizarea unei reforme constituționale în urma căreia președintele republicii să fie ales direct, și nu de către parlament (Senatul și Camera Deputaților). „În materie de reforme instituționale — preciza Arnaldo Forlani — fiecare partid își are propriile orientări și propuneri. Important este ca nici un partid să nu-și avanseze proiectele drept condiție indispensabilă pentru formarea unei coaliții“. Or, partidul socialist, aliatul necesar al democrației creștine în constituirea unui guvern de centru-stînga, „disponibil“ pentru „o soluție pozitivă“ (după cum declara liderul său, Bettino Craxi), a considerat că partidul majorității relative încearcă „să forțeze“, prin asemenea afirmații, soluționarea crizei. Așadar, contrar tuturor așteptărilor — în condițiile în care comentatorii de presă dădeau drept cert un al doilea mandat acordat premierului demisionar, pînă după alegerile din iunie pentru Parlamentul vest-european —, se pare că un „veto“ al partidului socialist a determinat eșecul unei asemenea eventualități. Situația — arăta Bettino Craxi — este complexă și dificilă și, de aceea, „merită să fie explorată atent“, pentru a se preciza toate căile pentru o colaborare „care, cu siguranță, este posibilă“.

„Misiunea exploratorie“ încredințată lui Giovanni Spadolini (a opta în istoria crizelor politice italiene) are drept finalitate căutarea de noi elemente care să ducă la soluționarea crizei. Începînd cu 31 mai, Spadolini va încerca să-i convingă pe „posibilii“ parteneri să formeze o coaliție „probabilă“. Sarcina sa de a concilia antagonismele dintre diverse personalități și a apropia punctele de vedere ale „aliaților-rivali“ (democrația creștină și partidul socialist) nu va fi ușoară — sînt de părere observatorii. De altfel, Giovanni Spadolini, fost secretar general al partidului republican, este conștient de dificultățile misiunii sale, mai ales că a mai fost în două rînduri premier. Cele două guverne pe care le-a prezidat (a fost primul premier din istoria Republicii Italiene care n-a aparținut democrației creștine) au „rezistat“, în 1981 și 1982, timp de 405 și, respectiv, 82 de zile. În general, la Roma, se consideră că alegerea sa pare să indice că șeful statului înclină spre o soluție de tranziție, în perspectiva alegerilor vest-europene de la 18 iunie.

Partidul comunist, a doua forță politică a țării, consideră că Spadolini „nu prea are ce explora“. Achille Occhetto, secretarul general al P.C.I., declara că actuala criză riscă să se prelungească „precum o spirală“. Parafrazînd celebra frază a lui Lampedusa din „Ghepardul“, liderul comunist sublinia că soluționarea crizei nu va reprezenta „decît o înșelătorie, rezultatul final fiind o schimbare, pentru a nu se schimba nimic“.

În ce-l privește, Giovanni Spadolini a declarat ziariștilor că „nu urmărește o soluție provizorie oarecare sau de înlocuire“. „Voi explora — arăta el — posibilitatea unei serioase concertări a forțelor politice, în cadrul unui guvern stabil și eficace, cu un program adaptat unor termene precise“. Subliniind caracterul „deosebit de dificil“ al misiunii sale, el a relevat că durata ei „este condiționată de ansamblul angajamentelor țării în exterior și de contextul campaniei pentru alegerile vest-europene“. Mandatul său nu se limitează la cele cinci partide ale coaliției guvernamentale demisionare, ci — a precizat Spadolini — „va examina toate posibilitățile existente“.

Rodica Dumitrescu

În această săptămînă...

Köln. Congresul P.L.D. — în favoarea cursului spre dezarmare

Congresul Partidului Liber-Democrat din R.F.G., desfășurat, la sfîrșitul săptămînii trecute, la Köln, s-a pronunțat cu fermitate în sprijinul politicii de destindere și a cursului spre dezarmare, susținut, în cadrul cabinetului de ministrul de externe Hans-Dietrich Genscher, fost președinte al acestei formațiuni politice. În fața celor 400 de delegați, actualul președinte al P.L.D., Otto Lambsdorff, a respins criticile americane la adresa poziției vest-germane, aducînd, totodată, un reproș partenerilor din coaliția guvernamentală — Uniunea Creștin-Democrată și Uniunea Creștin-Socială — pentru faptul că, prin dezbateri „confuze și marcate de controverse“, introduc lipsa de claritate asupra compromisului realizat în cadrul cabinetului în problema modernizării rachetelor nucleare cu rază scurtă de acțiune (care stipulează, fără echivoc, amînarea modernizării pînă în 1992 și începerea de tratative pentru eliminarea acestui tip de armament nuclear). Liderul organizației P.L.D. din landul Rhenania de Nord — Westfalia, Jürgen Mölleman, ministru al învățămîntului și educației în guvernul de la Bonn, sublinia că „miniștrii liber-democrați, întregul Partid Liber-Democrat nu vor accepta altă politică externă“, avertizînd, totodată, că, dacă U.C.D. și U.C.S. se vor abate de la poziția adoptată pînă în prezent de coaliția guvernamentală în controversele privind rachetele cu rază scurtă de acțiune, miniștrii liber-democrați se vor retrage din cabinet. Numeroși alți vorbitori s-au raliat acestei poziții.

Luînd cuvîntul, Hans-Dietrich Genscher și-a reafirmat punctul de vedere că este necesară înscrierea în procesul de dezarmare și control a tuturor tipurilor de armamente, inclusiv a celor nucleare tactice. El a declarat că negocierile privind dezarmarea, coroborate cu măsuri eficiente de control, vor contribui la edificarea stabilității pe continent și securității locuitorilor acestuia. Ministrul a chemat Uniunea Creștin-Democrată și Uniunea Creștin-Socială să nu se abată de la concepția formulată în acest sens de cancelarul Helmut Kohl privind amînarea pînă în 1992, a modernizării rachetelor „Lance“ amplasate pe teritoriul R.F.G. și începerea, cît mai grabnică, a negocierilor asupra acestui tip de armamente. Vorbitorul s-a pronunțat, totodată, în favoarea continuării dialogului Est-Vest, în folosul soluționării problemelor globale, inclusiv ale ocrotirii mediului înconjurător, luptei împotriva foametei și sărăciei. În acest scop este necesară modernizarea modului de gîndire și acțiune, a afirmat Hans-Dietrich Genscher.

CASABLANCA

Convergențe politice la reuniunea arabă la nivel înalt

În marele oraș marocan Casablanca, de pe țărmul Oceanului Atlantic, s-a desfășurat, săptămîna trecută, cea de-a 6-a reuniune extraordinară la nivel înalt a Ligii Arabe, din ultimul sfert de veac, în completarea numărului de 12 conferințe ordinare înregistrate pe parcursul aceleiași perioade. Timp de patru zile, 18 șefi de stat arabi, un prinț moștenitor și doi miniștri reprezentînd țările lor, au discutat problemele cele mai acute ale situației actuale din Orientul Mijlociu — în principal problema palestiniană și conflictul armat din Liban — adoptînd, la sfîrșitul reuniunii, o declarație finală care exprimă convergențele politice ce s-au manifestat în cursul dezbaterilor.

Casablanca (Ed-Dar El-Beida), oraș port, locul de desfășurare a reuniunii la nivel înalt a Ligii Arabe

Un element deosebit al reuniunii de la Casablanca l-a constituit participarea la lucrări a președintelui Hosni Mubarak, după o absență de zece ani a Egiptului din Liga Arabă, ca urmare a suspendării Țării Nilului din această organizație regională, în 1979, pe motivul încheierii tratatului de pace cu Israelul. Ar merita să fie evidențiate, în context, convorbirile avute, cu acest prilej, de președintele Mubarak cu președintele sirian Hafez Al-Assad și cu colonelul Moammer Al Kadhafi, conducătorul Marii Revoluții de la 1 Septembrie, a Marii Jamahirii Arabe Libiene Populare Socialiste, precum și dialogul dintre Hafez Al-Assad și Yasser Arafat, după șase ani de la expulzarea liderului palestinian din Siria și de la evenimentele dramatice de la sfîrșitul anului 1983, din nordul Libanului, ce au determinat, atunci, retragerea pe mare a partizanilor lui Yasser Arafat din respectiva regiune.

Reuniunea arabă extraordinară la nivel înalt de la Casablanca a salutat în declarația sa finală reintegrarea Egiptului în Liga Arabă, afirmînd că restabilirea poziției ce revine de drept acestei țări în cadrul lumii arabe va consolida acțiunea comună și va întări rîndurile și solidaritatea arabă. Participanții la reuniunea extraordinară a Ligii Arabe la nivel înalt au decis crearea unui Comitet superior condus de regele Hassan al II-lea al Marocului, în scopul inițierii de contacte internaționale în vederea relansării procesului de pace în Orientul Mijlociu și a convocării unei conferințe internaționale de pace.

O atenție cu totul deosebită a fost acordată problemei palestiniene. Participanții au salutat revolta palestiniană și au hotărît să sprijine, în continuare, lupta poporului palestinian, sub conducerea O.E.P., unicul său reprezentant legitim. Ei și-au exprimat, totodată, hotărîrea de a sprijini consolidarea statului independent Palestina. Referindu-se la căile de rezolvare a problemei palestiniene, membrii Ligii Arabe s-au pronunțat în favoarea poziției O.E.P., potrivit căreia alegeri în teritoriile ocupate de Israel pot fi organizate numai după retragerea trupelor israeliene și sub supraveghere internațională, în cadrul unui proces de pace cuprinzător.

Reuniunea de la Casablanca a subliniat, totodată, în documentul său final, necesitatea convocării unei conferințe internaționale în problema Orientului Mijlociu, cu participarea celor cinci membri permanenți ai Consiliului de Securitate al O.N.U. și a tuturor părților implicate în conflict, inclusiv O.E.P., singurul reprezentant legitim al poporului palestinian. Conferința internațională ar trebui să se desfășoare — conform Declarației finale a reuniunii arabe extraordinare de la Casablanca — pe baza rezoluțiilor 242 și 338 ale Consiliului de Securitate și a tuturor rezoluțiilor O.N.U.

În legătură cu actualele confruntări armate din Liban, care au creat o situație extrem de critică pentru această țară, participanții la reuniunea de la Casablanca, exprimîndu-și profunda lor îngrijorare, au cerut respectarea încetării focului de către „toate părțile libaneze, fără excepție". Subliniind eforturile depuse pînă acum de Comitetul celor șase state arabe — care acționează de mai multe luni în vederea soluționării conflictului libanez —, reuniunea la nivel înalt a Ligii Arabe a hotărît formarea unui al doilea comitet cu împuterniciri mai largi — alcătuit din suveranii Marocului și Arabiei Saudite și președintele Algeriei —, care va trebui să angajeze, într-un interval de șase luni, contacte cu toate părțile interesate în problema libaneză. Se preconizează, între timp, alegerea șefului de stat libanez (absent din septembrie 1988 din cauza divergențelor ivite între forțele politice interne) și o reformă a structurilor politice corespunzătoare raportului real dintre comunitățile existente în această țară, ceea ce practic ar însemna deconfesionalizarea vieții politice și administrației. Măsurile ce urmează să fie luate de noul comitet pentru problema libaneză, creat la reuniunea de la Casablanca, vor trebui să conducă, în final, la reconcilierea națională a Libanului, la refacerea unității acestui stat.

Documentul final al reuniunii arabe extraordinare — exprimînd satisfacția participanților în legătură cu încetarea luptelor dintre Iran și Irak și cu începerea negocierilor dintre cele două țări, sub auspiciile secretarului general al O.N.U. — lansează, în același timp, un apel pentru a se depune toate eforturile pe plan regional și internațional în vederea stimulării și intensificării acestor negocieri spre a se ajunge la tratative de pace directe pe baza rezoluției 598 a Consiliului de Securitate al O.N.U. Declarația reuniunii de la Casablanca acordă o mare atenție destinderii atmosferei dintre țările arabe, salutînd, totodată, crearea diverselor organisme interarabe zonale, cum ar fi Consiliul de Cooperare al Golfului, Consiliul Arab de Cooperare și Uniunea Maghrebului Arab, ultimele două fiind înființate în decursul anului ce a trecut.

Rezultatele reuniunii arabe extraordinare la nivel înalt de la Casablanca au fost primite cu profundă satisfacție în lumea arabă, fiind considerate ca un important pas înainte pe calea întăririi unității de acțiune a statelor din regiune, o contribuție prețioasă în vederea unei evoluții pozitive în sprijinul instaurării păcii, securității și stabilității în întregul Orient Mijlociu.

Crăciun Ionescu

În această săptămînă...

Pactul Andin — eforturi de „revitalizare"

În orașul columbian Cartagena de Indias, de pe coasta caraibiană a țării, a avut loc, la sfîrșitul săptămînii trecute, reuniunea la nivel înalt a statelor aparținînd Pactului Andin, organizație cu profil preponderent economic, avînd, de asemenea, în atenția sa obiective de natură politică și socială ce preocupă țările membre. Au participat președinții Virgilio Barco (Columbia), Rodrigo Borja (Ecuador), Alan Garcia (Peru) și Carlos Andres Perez (Venezuela), ca și ministrul de externe al Boliviei, Valentin Abecia. Aceștia au semnat „Manifestul de la Cartagena", document care, la împlinirea a două decenii de la crearea amintitei organizații, și-a propus să identifice modalitățile și căile de „revitalizare" a cooperării multilaterale dintre statele membre.

Pactul (sau Grupul) Andin a fost creat, la 26 mai 1969, în aceeași localitate Cartagena de Indias, după mai multe reuniuni care au dus la concluzia necesității unui asemenea acord de cooperare regională. Ideea a apărut în 1966, cînd președinții (sau reprezentanții lor) a cinci state din zona Anzilor — Columbia, Venezuela, Chile, Peru, Ecuador — au semnat „Declarație de la Bogota". Acest document, scrie agenția E.F.E., a apărut ca un răspuns al statelor mai mici din cadrul Asociației latino-americane a liberului schimb (ALALC) față de dezechilibrul care exista în raport cu așanumitul grup ABRAMEX (Argentina, Brazilia, Mexic). Dintre statele care au format apoi Pactul Andin, Chile s-a retras în 1976 ; s-a alăturat, în schimb, Venezuela, în 1973.

ORIENTUL MIJLOCIU

Obstacole în calea unei conferințe internaționale de pace

Situația din teritoriile arabe ocupate a continuat, și în ultimul interval de timp, să se afle în centrul atenției, datorită, pe de o parte, creșterii încordării în Cisiordania și Gaza, iar, pe de altă parte, intensificării unor demersuri pentru depășirea tensiunii din zonă, ce se lovesc, însă, de vechi poziții politice rigide.

La mijlocul săptămînii trecute, în cadrul Consiliului de Securitate al O.N.U. au avut loc consultări privind garantarea unei protecții internaționale pentru populația palestiniană din teritoriile arabe ocupate de Israel, în spiritul rezoluției Adunării Generale a Națiunilor Unite din aprilie trecut. Delegația Statelor Unite s-a opus, însă, adoptării unei declarații referitoare la problema menționată. Într-o întîlnire cu ziariștii, președintele în exercițiu al Consiliului de Securitate a arătat că proiectul de declarație, elaborat în numele acestui organism, a fost respins de S.U.A., toți ceilalți membri ai săi fiind gata să-l susțină. Comentînd acest fapt, secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, și-a exprimat decepția precizînd : „Am sperat că acest organ al O.N.U. își va face datoria și va întreprinde acțiuni, mai ales în situația în care este solicitată poziția sa fermă".

Politica Statelor Unite privind Orientul Mijlociu a fost criticată de reprezentantul permanent al Ligii Arabe la O.N.U., Clovis Maksoud, care s-a referit la discursul secretarului de stat american, James Baker, consacrat „principiilor de bază" ce ar putea sta, în opinia Administrației, la baza reglementării pe cale pașnică a conflictului din regiune. Clovis Maksoud a reproșat, între altele, faptul că, în cuvîntarea sa, James Baker a eludat drepturile palestinienilor la autodeterminare și la crearea unui stat propriu, soluționarea acestora constituind cheia întregului proces de pace din zonă. Reamintim, în context, că , potrivit principiilor enunțate de Baker, negocierile dintre părțile în conflict trebuie să se desfășoare în baza rezoluțiilor 242 și 338 ale Consiliului de Securitate al O.N.U., în cursul tratativelor părțile avînd posibilitatea de a stabili contacte directe între ele. Secretarul de stat american a afirmat, totodată, că, în această direcție, ar fi utilă organizarea și desfășurarea, în mod corespunzător, a unei conferințe internaționale, care, însă, nu trebuie să se substituie negocierilor directe. „Statele Unite — a spus demnitarul american — nu sprijină anexarea sau controlul israelian permanent asupra Cisiordaniei sau zonei Gaza și nici crearea unui stat palestinian independent. O cale de mijloc rezonabilă ar fi autoguvernarea pentru palestinieni, într-o manieră acceptabilă acestora, Israelului și Iordaniei". De asemenea, James Baker a subliniat că este timpul ca Israelul să renunțe o dată pentru totdeauna la viziunea nerealistă a „Marelui Israel".

Politica americană în regiunea Orientului Mijlociu a fost criticată și într-un document remis reprezentantului Departamentului de Stat al S.U.A., Dennis Ross, de un grup de personalități palestiniene, în cursul unei recente întîlniri în teritoriile arabe ocupate. Potrivit documentului, relevă agenția „KUNA", grupul de palestinieni a cerut Statelor Unite ca, împreună cu ceilalți membri ai Consiliului de Securitate, să acționeze în vederea organizării unei conferințe internaționale privind Orientul Mijlociu, cu participarea tuturor părților interesate. Documentul afirmă, de asemenea, că, pentru a juca un rol de mediator în criza din această regiune, Washingtonul trebuie să renunțe la politica sa proisraeliană și să adopte o poziție neutră. Se subliniază, totodată, că planul prezentat de guvernul Shamir privind organizarea de alegeri în teritoriile ocupate reprezintă o încercare de inducere în eroare a opiniei publice mondiale și israeliene, negîndu-le palestinienilor drepturile lor legitime la autodeterminare și crearea unui stat independent.

De la lansarea amintitului plan, în urmă cu aproape două luni, autoritățile israeliene au depus eforturi pentru a-l face cît mai bine cunoscut, în acest sens înscriindu-se și recentele vizite ale unor demnitari israelieni în Statele Unite și Europa occidentală. Astfel, în ultima decadă a lunii trecute, ministrul israelian de externe, Moshe Arens, a avut la Washington convorbiri cu vicepreședintele Dan Quayle și cu James Baker. În cadrul întrevederii dintre Baker și Arens, a fost examinată, informează agenția „KUNA", posibilitatea desfășurării unor forțe americane în Cisiordania și Gaza pe perioada alegerilor. S.U.A. au propus, de asemenea, staționarea de forțe belgiene în același scop. (De notat că Yasser Arafat s-a pronunțat, în repetate rînduri, pentru desfășurarea de forțe internaționale în teritoriile arabe ocupate, acceptînd prezența trupelor S.U.A. în cadrul acestora.) Ulterior, M. Arens s-a întîlnit, la Bruxelles, cu omologul său belgian, Leo Tindemans, și cu președintele Comisiei executive a C.E.E., Jacques Delors. În același interval de timp, ministrul israelian al apărării, Yitzhak Rabin, a conferit tot la Washington cu James Baker, fiind apoi primit de președintele George Bush, care și-a exprimat profunda îngrijorare față de escaladarea violenței în Cisiordania și Gaza.

Vizitele celor doi miniștri israelieni au fost urmate de turneul premierului Shamir la Londra și Madrid. În capitala Marii Britanii, Yitzhak Shamir a avut convorbiri cu Margaret Thatcher. În timpul discuțiilor, părțile — relevă surse oficiale — nu au putut cădea de acord în principalele probleme referitoare la reglementarea situației din Orientul Mijlociu, guvernul britanic considerînd că, pentru realizarea păcii, Israelul trebuie să angajeze convorbiri directe cu O.E.P. și să pună capăt ocupării teritoriilor arabe.

La Madrid, premierul Shamir a fost primit de omologul său spaniol, Felipe Gonzalez, acesta exprimîndu-și, în timpul discuțiilor, sprijinul față de organizarea unei conferințe de pace, la care să participe toate părțile interesate, inclusiv O.E.P. Totodată, Felipe Gonzalez a precizat că planul privind alegerile din Cisiordania și Gaza trebuie să fie moderat și să ofere anumite garanții. Dar Yitzhak Shamir a respins, din nou, ideea organizării unei conferințe internaționale cu participarea tuturor părților interesate, afirmînd, încă o dată, că Israelul nu va negocia cu O.E.P.

Ștefan Cârjă

După două decenii de existență a Pactului Andin, statele membre au decis să-și reafirme voința politică de a întări procesul de cooperare regională, care „este imperativ necesar pentru edificarea păcii și securității, pentru îmbunătățirea condițiilor de viață și asigurarea dezvoltării de ansamblu a popoarelor din zonă". În acest context, se subliniază că sistemul democratic reprezintă o condiție indispensabilă, o cale adecvată de garantare a dezvoltării și justiției sociale, de impulsionare a conlucrării dintre țările membre. Este, de asemenea, abordată problema datoriei externe — 85 miliarde dolari (19 la sută din totalul datoriei externe a Americii Latine) la o populație de 82 milioane locuitori — față de care cei cinci șefi de state au insistat asupra necesității de a se căuta o soluție comună. Documentul final al reuniunii afirmă că, în cadrul negocierilor „între debitori și creditori, de acord cu principiul coresponsabilității și în virtutea creșcîndei interdependențe, este necesar să se adopte modalități efective de reglementare (a problemei datoriei externe — n.n.) în cel mai scurt timp posibil". Aceasta va permite „o reducere a datoriei și a serviciului acesteia în condiții juste și echitabile, pe baza unei creșteri economice susținute". O serie de alte obiective economice, comerciale și financiare, legate de întărirea cooperării regionale, întregesc proiectele de consolidare a Pactului Andin : extinderea comerțului dintre statele membre, lărgirea dialogului și colaborării cu alte grupări economice din afara continentului, impulsionarea raporturilor cu țările din Pacificul de Sud. De asemenea, un deosebit accent este pus pe îmbunătățirea condițiilor de viață ale popoarelor din zona andină, după cum este condamnată „orice manifestare de terorism, ca și traficul ilicit de arme și droguri". Realizarea acestor obiective „trebuie să antreneze participarea plenară a tuturor sectoarelor și locuitorilor regiunii", într-un spirit de unitate, ideal istoric al Americii Latine.

Apel la intensificarea cooperării

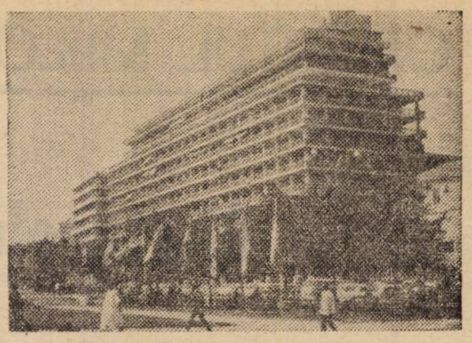

Vedere din Dakar, capitala Senegalului

După Paris (1985) și Quebec (Canada, 1987) a fost rîndul unei capitale africane (Dakar) să găzduiască întîlnirea la nivel înalt a statelor francofone. Lansată acum patru ani de președintele francez, care a văzut în ea o replică francofonă a Commonwealth-ului, și avînd ca țel inițial apărarea și consolidarea limbii franceze, ca limbă de comunicare între statele participante, reuniunea respectivă și-a mărit agenda dezbaterilor, adăugînd problemelor culturale și pe cele politice, economice, cît și chestiuni legate de mediul înconjurător — care au devenit dominante.

Întrunirea francofonă la nivel înalt din capitala senegaleză, prima de acest fel găzduită pe sol african, a fost precedată, potrivit obiceiului consemnat în reuniuni similare, de cea ministerială, care, luni 22 mai, la Almadies, lîngă Dakar, a pus la punct rezoluțiile ce urmau a fi supuse aprobării șefilor de stat sau de guvern.

Referindu-se la momentul convocării reuniunii francofone, observatorii politici au subliniat cîteva elemente ce și-au pus amprenta asupra desfășurării lucrărilor. Astfel, încordarea în relațiile mauritaniano-senegaleze s-a resimțit atît direct cît și indirect în „forumul" francofon. Rechemarea „definitivă" a ambasadorului Mauritaniei din Senegal a fost urmată de absența reprezentanților primei țări la întrunirea din Dakar, reuniune ce n-a putut atenua escaladarea crizei dintre cele două state. Există, apoi, diferendul mai vechi dintre Zair și Belgia. În plus, după cum apreciază unele surse, nici la Elysée și, evident, nici la Quai d'Orsay n-a fost primită bine convocarea, de către regele marocan Hassan al II-lea, a întîlnirii arabe extraordinare la nivel înalt, de la Casablanca, în zilele de 23—24 mai, adică aproape simultan cu reuniunea la „vîrf" francofonă. Evenimentul a fost cu atît mai comentat de presa franceză cu cît reuniunea la nivel înalt franco-africană, din decembrie anul trecut, s-a desfășurat tot la Casablanca. În sfîrșit, potrivit cotidianului parizian „Le Figaro", foarte mulți observatori au fost surprinși că, în conferința sa de presă din 18 mai, François Mitterrand n-a făcut nici măcar o aluzie la reuniunea francofonă și problemele ce trebuiau dezbătute. În plus, în avancronica sa la întîlnirea de la Dakar, ziarul citat amintea că, după 1985, exporturile Franței destinate continentului african au scăzut cu 27 la sută, iar importurile ei cu aproape dublu, mai precis 47 la sută, ceea ce evidențiază, implicit, dificultățile întîmpinate de statele africane, multe dintre ele francofone, în stabilirea unor relații comerciale echitabile cel puțin cu Parisul. De semnalat, pe urmă, situația economică dificilă a numeroaselor state reprezentate la Dakar, unele dintre ele făcînd parte chiar din grupul țărilor celor mai puțin dezvoltate.

În capitala senegaleză au fost prezenți 16 șefi de stat, 10 lideri de guvern, în total 41 de delegații din 44 de țări care fac parte oficial din rîndul țărilor francofone. Acestora li s-au alăturat trei observatori — Capul Verde, Guineea Ecuatorială și Camerun (primele două foste colonii portugheză și, respectiv, spaniolă ; Camerunul este o țară federală, rezultat al unirii Camerunului fost francez cu cel fost englez ; de reținut că aceste trei țări s-au alăturat și grupului statelor care iau parte la întîlnirile anuale franco-africane).

Principalul document adoptat de a treia reuniune este „Declarația de la Dakar", în care se face apel la alte organizații internaționale să adopte o politică comună în vederea edificării unei păci solide și durabile în întreaga lume. Șefii de stat sau de guvern ai țărilor francofone și-au reafirmat dorința lor de a-și intensifica solidaritatea și cooperarea și de a lua măsuri concrete, semnificative și multilaterale, care să conducă la soluționarea problemelor din domeniile agriculturii, energiei, culturii, comunicațiilor, informațiilor științifice și dezvoltării tehnologice, pregătirii cadrelor și educației.

Întîlnirea a adoptat, de asemenea, o rezoluție în domeniul mediului înconjurător, în care se exprimă îngrijorarea în legătură cu degradarea stratului de ozon, încălzirea atmosferei, despăduririle, deșertificarea, poluarea apelor și transferul de reziduuri otrăvitoare în țările în curs de dezvoltare.

Numeroși șefi de stat și guvern au subliniat în intervențiile și declarațiile lor răspunderea ce revine tuturor națiunilor în protejarea vieții pe planetă, necesitatea unor acțiuni în privința apărării bunului comun care sînt atmosfera și oceanele, și s-au pronunțat pentru intensificarea eforturilor în vederea eliminării complete a efectelor gazelor otrăvitoare, de acum pînă în 1999 și în continuare.

Făcînd un apel la solidaritate internațională în direcția protejării mediului înconjurător și a vieții umane, șeful statului Togo a cerut țărilor industrializate să-și păstreze reziduurile toxice pe propriul teritoriu și să nu le depoziteze în alte locuri, „sub nici un pretext". De reținut că premierul canadian, Brian Mulroney, prezent și el la Dakar, a anunțat că țara sa va contribui cu 5,5 milioane dolari la împăduririle din statele saheliene.

Pornindu-se de la evocarea universalității problemei mediului înconjurător, la Dakar s-a exprimat satisfacția că țările francofone participă activ la eforturile în această direcție. În mod firesc, în unele dintre intervenții s-a precizat că nu se poate cere țărilor care nu au realizat încă o dezvoltare plenară să reducă ritmul creșterii „pentru a da satisfacție altora". De semnalat, totodată, că s-a evocat, din nou, „necesitatea convocării unei conferințe internaționale care să stabilească garanții pentru ca dezvoltarea țărilor lumii a treia să nu aibă de suferit în viitor din cauza diferitelor obstacole".

După cum se apreciază, „principalul eveniment al întîlnirii la nivel înalt a fost hotărîrea președintelui francez de a anula datoriile celor mai sărace țări africane". Este vorba de credite în valoare de 16 miliarde franci, acordate unui număr de 35 de state. „Acesta reprezintă un progres important în problema cea mai gravă a continentului nostru", declara șeful statului senegalez. Abdou Diouf, la o conferință de presă. În cuvîntul său, președintele togolez, Gnassingbe Eyadema, avertiza că datoria externă a Africii ar putea crește de la nivelul actual — 230 miliarde dolari — la 550 miliarde către anul 2000 și nimic nu s-a făcut ca să fie împiedicată această sporire cu atîtea implicații nefaste, practic pentru toate țările francofone africane. La rîndul său, președintele francez sublinia că, „în ceea ce o privește, Franța face tot ce poate, dar mai trebuie luate și alte inițiative" de către țările bogate pentru a „curma răul din rădăcină, atacînd sursa dificultăților" cu care se confruntă țările în curs de dezvoltare. „Instituțiile financiare și companiile nu pot fi lăsate să facă speculații, reducînd la mizerie țările subdezvoltate", a declarat François Mitterrand. Cu toate acestea, amintind ce s-a mai întîmplat în trecut, observatorii nu cred că se vor consemna elemente deosebite în problema respectivă. Imensele datorii externe existente cer soluționarea lor globală, care întîrzie însă. Pașii concreți trebuie întreprinși, în primul rînd, de statele industrializate.

În ce privește criza dintre Senegal și Mauritania, președintele Abdou Diouf a afirmat că trebuie să se depună eforturi în vederea unei soluționări politice, întrucît țara sa „nu dorește războiul". Unii dintre participanți s-au pronunțat pentru negocieri între cele două țări, sub egida O.U.A., iar Franța a dat asigurări că „va face totul pentru a facilita un progres în această direcție".

La Dakar s-a apreciat că mișcarea francofonă, deși născută oficial de puțin timp, a intrat în „faza sa de maturitate și urmează calea cea bună", dovadă fiind că țările care asigură majoritatea fondurilor — Franța și Canada — și-au sporit contribuția pentru realizarea celor circa 50 de proiecte adoptate la întrunire. În acest scop, a fost deblocată suma de aproximativ 800 milioane franci francezi (130 milioane de dolari) : Franța va furniza 472 milioane de franci în doi ani, Canada — 230 milioane, iar Belgia și Elveția (recent devenită membră cu drepturi depline) își vor aduce, de asemenea, contribuția.

Domeniile de bază sînt pregătirea profesională, comunicațiile și mediul înconjurător. (Pentru protejarea mediului a fost creat un fond special. Mai multe țări francofone urmează să adere în curînd la documentul adoptat, în aprilie, la Haga de 24 de țări, la care, între timp, s-au mai adăugat alte nouă). Premierul canadian, Brian Mulroney, a subliniat, în domeniul protecției mediului înconjurător, importanța unei acțiuni conjugate a țărilor francofone și a țărilor Commonwealth-ului, la care Canada va adera, fiind membră a ambelor grupuri.

Agenda reuniunii de la Dakar și declarațiile privind subiectele dezbătute evidențiază, pe de o parte, acuitatea problemelor respective și, pe de altă parte, stringența unei reale concertări internaționale în vederea abordării optime a acestor probleme și a implicațiilor lor multiple la scară mondială.

Dumitru Constantin

WASHINGTON

Reevaluări în politica externă

Președintele american George Bush se află într-un turneu vest-european (Italia, reuniunea N.A.T.O. de la Bruxelles, R.F. Germania și Marea Britanie), primul de la instalarea la Casa Albă, care invită la o seamă de considerații privind politica externă americană.

Spre deosebire de predecesorii săi la Casa Albă, care și-au anunțat de la început intențiile, atît pe plan intern, cît și extern, președintele George Bush a optat pentru o reevaluare a marilor dosare politice externe, după instalarea ca șef al Executivului, fixînd un termen de aproximativ trei luni pentru „exercițiul de regîndire". Această revizuire avea să ducă aproape la o suspendare a activității externe, încît nu puțini observatori vorbeau despre „stagnare" — termen și analize respinse cu fermitate de președinte, în mai multe rînduri. George Bush insista asupra faptului că „Administrația este pe calea cea bună" și că America are absolut nevoie de această reevaluare.

Aproximativ de la începutul lunii mai, odată procesul de regîndire încheiat, o serie de cinci discursuri prezidențiale, cărora li s-au adăugat alte luări de poziție ale secretarului de stat James Baker, oferă o imagine mai clară a opțiunilor Administrației : continuitate, dar și elemente noi, oarecum în sensul „noului activism" și al pragmatismului asupra cărora insista George Bush în cuvîntarea sa inaugurală. Abordările în trei principale direcții au reținut atenția și asupra lor ne vom opri și noi în cele ce urmează : dosarul dezarmării, relațiile Est-Vest, raporturile interoccidentale, toate trei aflîndu-se, de altfel, în mod prioritar, pe agenda întrevederilor prilejuite de turneul vest-european al președintelui.

În discursurile de la College Station, Texas, Boston, Massachusetts, New London, Connecticut, sau în interviurile acordate în ultimele săptămîni, președintele american a menționat că reevaluarea politicii externe a SUA „a ținut cont de schimbările care au loc în lume și chiar și în Statele Unite" și că acum se definește „politica pentru anii '90". În raporturile cu Uniunea Sovietică, președintele a declarat că se impune o politică nouă și renunțarea la „îngrădirea" practicată în ultimele decenii de către Occident. Primul semn al acestei noi politici ar fi reluarea, în această lună, a negocierilor asupra armamentelor strategice, întrerupte în noiembrie trecut, scopul SUA fiind, potrivit președintelui, „reducerea riscului unui război nuclear". În egală măsură, se remarcă și aspecte cunoscute ale politicii americane : „deși SUA urmăresc menținerea păcii, ele trebuie să rămînă în continuare puternice". Ceea ce se traduce prin „menținerea opțiunii de desfășurare a unor sisteme avansate de apărare, atunci cînd acestea vor fi gata". Șeful Executivului american a declarat, fără dubiu, că Administrația sa va menține controversatul proiect SDI (și există chiar un plan elaborat, în mai multe faze, privind marile etape ale acestui program pînă în 1999). Reluînd o idee formulată în urmă cu 34 de ani de fostul președinte american, Dwight Eisenhower, George Bush a avansat propunerea numită „Cerul deschis" (realizarea unei înțelegeri pentru ca avioane de cercetare, neînarmate, ale țărilor participante la cele două alianțe să poată face zboruri libere reciproce deasupra teritoriilor țărilor NATO și ale Tratatului de la Varșovia). Președintele american își exprima credința într-o „abordare deliberat pas cu pas în relațiile Est-Vest", ținînd seama de evoluțiile pe toate planurile, încît o întîlnire la nivel înalt sovieto-americană, probabil spre sfîrșitul anului, să aducă progrese substanțiale.

Strategia de securitate a SUA, în anii '90, cuprinde, potrivit președintelui, atît „rezolvarea problemelor comerciale internaționale care amenință să învrăjbească prieteni și aliați", cît și căutarea „stabilității pe arena internațională și încetarea conflictelor regionale". Președintele a menționat dorința SUA de „a rămîne puternice", dar și de „a opri proliferarea armelor nucleare". Șeful Executivului se pronunță pentru „necesitatea de a menține față de reducerea armamentelor o abordare care să promoveze stabilitatea la cel mai redus nivel posibil al armamentelor", dar și pentru „descurajare (care) constituie un element central al strategiei noastre". De altfel, în cadrul acestor ambiguități se înscrie și controversa privind modernizarea rachetelor cu rază scurtă de acțiune din Europa, Statele Unite fiind de părere că „ar fi irresponsabil să depindem doar de forțele nucleare strategice pentru a descuraja un conflict în Europa". De asemenea, după ce nu le acordaseră atenție deosebită, mai mulți reprezentanți de frunte ai Administrației au salutat ultimele propuneri avansate de Uniunea Sovietică la negocierile de la Viena privind reducerea armamentului convențional, ceea ce lasă să se întrevadă posibilitatea unor discuții serioase, capabile să depășească impasul. Acest aspect al propunerilor avansate într-un domeniu sau altul al negocierilor privind dezarmarea a stîrnit nu puține luări de poziție ale politicienilor americani și o suită amplă de comentarii, în majoritate acestea susținînd că Statele Unite „pierd pasul". Dar, chiar înaintea începerii turneului de acum, din Washington se afla că abordările „prudente" ar putea fi înlocuite, președintele cerînd consilierilor săi „idei noi și creatoare" pentru a răspunde momentului. O asemenea idee a și fost făcută publică : posibilitatea retragerii a zece la sută din forțele americane staționate în Europa occidentală (sau 20 la sută din forțele combatante), evident cu acordul celorlalte țări membre ale NATO.

În ce privește conflictele regionale, secretarul de stat James Baker a pronunțat un discurs referitor la situația din Orientul Mijlociu, în care, între altele, a afirmat că „orice acord cuprinzător de pace prin negocieri trebuie să se bazeze pe rezoluțiile Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite 242 și 338". „The New York Times" scria că discursul lui James Baker arată intenția Administrației de a trece la relații „mai sănătoase" cu Israelul, decît în timpul președinției Reagan.

Un alt domeniu al politicii externe americane evidențiat de actualul turneu prezidențial îl constituie raporturile cu Europa occidentală. Ani la rînd, statele vest-europene s-au străduit în fel și chip să reziste dominației politice, militare și economice nord-americane și să-și impună opinia într-o problemă sau alta de importanță internațională, dar în nu puține cazuri interesele lor au sucombat sau s-a ajuns, în plan comercial, la diverse „războaie". Schimbări profunde se petrec însă și în Europa occidentală, fie și numai pregătirea acelei „Europe cu piață unică" de după 1992, încît Washingtonul se vede nevoit să accepte ca „fundamentale" aceste schimbări și, prin glasul președintelui Bush, „să salute apariția Europei (occidentale) ca un partener". „Sîntem gata — spunea președintele la Boston — să dezvoltăm cu comunitatea europeană și membrii ei noi mecanisme de consultare". Dar chiar șeful Executivului admite că „un partenerism mai matur cu Europa occidentală va ridica noi sfidări". America, firește, își va apăra interesele, „dar este important să distingem adversarii de aliați". Chiar dacă președintele american salută procesul de integrare vest-europeană, nu puțini americani se tem de concurența vechiului continent. În plan politic, pe de altă parte, continuă — și vor continua — să se mențină divergențe, Statele Unite renunțînd cu greu la rolul lor dominant în cadrul Alianței nord-atlantice („Alianța atlantică este centrală în politica noastră externă", preciza președintele), fapt dovedit cît se poate de limpede de evoluțiile ultimelor săptămîni în legătură cu modernizarea rachetelor cu rază scurtă de acțiune staționate în Europa. Însă dincolo de acestea, acceptarea ideii că Europa occidentală a devenit „mai matură" constituie în sine un element major ce repune pe alte baze raporturile interoccidentale. Cel puțin în teorie.

Stelian Țurlea

În această săptămînă...

Bonn. Un nou mandat

Richard von Weizsäcker a fost reales, săptămîna trecută, cu o majoritate-record, președinte al R. F. Germania. În Adunarea federală (formată din toți membrii Bundestagului și un număr egal de delegați ai landurilor), el a primit 881 de voturi, ceea ce reprezintă 86,2 la sută. Împotriva sa au votat 108 din cei 1 022 de delegați din Adunare, 30 s-au abținut, iar trei voturi au fost declarate nule. În urmă cu cinci ani, președintele Richard von Weizsäcker fusese ales cu 84,8 la sută din voturi.

În cadrul Adunării federale, Uniunea Creștin-Democrată (U.C.D.) și Uniunea Creștin-Socială (U.C.S.) au dispus de 479 de voturi pentru, Partidul Social Democrat (P.S.D.) de 419, iar Partidul Liberal (P.L.D.) de 71. Partidul ecologist nu s-a arătat prea decis, doar 67 dintre deputații săi pronunțîndu-se pentru realegerea lui Richard von Weizsäcker în funcția de șef al statului. Numărul voturilor împotrivă și al abținerilor — notează „D.P.A." — a demonstrat că și alte fracțiuni au votat împotriva lui Weizsäcker. Aceasta — continuă agenția de presă citată — era însă de așteptat din partea U.C.S., în rîndurile căreia s-au auzit deseori critici la adresa modului în care președintele conduce treburile statului, el fiind considerat drept „prea liberal".

Mulțumind membrilor Adunării federale pentru încrederea ce i-a fost acordată, Richard von Weizsäcker a declarat că funcția de șef al statului federal trebuie să se situeze deasupra partidelor, „dar nu neutră și lipsită de opinie".

GRECIA

Luna alegerilor

— protagoniști, programe, opțiuni —

A doua consultare electorală de la venirea socialiștilor la putere, în octombrie 1981. Opinii contradictorii cu privire la posibilul deznodămînt, la șansele de continuare a „schimbării" („Allaghi"), principala deviză a Mișcării Socialiste Panelene (PASOK), sau la perspectivele unei schimbări la conducerea țării...

Programate pentru 18 iunie, alegerile parlamentare din Grecia dobîndesc toate atributele unui eveniment politic major. Deși, oficial, campania pentru apropiatul scrutin a început abia la 21 mai, febra electorală se resimte de mult timp. Pe un fundal dominat de așa-numitul „scandal Koskotas", cel mai mare din istoria Greciei postbelice, prilej de acuzații și de contestări la fel de categorice, confruntarea electorală a adus tot mai mult, în prim plan, cele două mari „tendințe" de pe scena politică elenă : tentativa Mișcării Socialiste Panelene, de guvernămînt, în frunte cu premierul Andreas Papandreu, de a obține un al treilea mandat consecutiv, după cele din octombrie 1981 și iunie 1985, de a continua aplicarea cursului spre reforme structurale, spre stabilizarea și modernizarea economiei ; și, respectiv, dorința opoziției conservatoare, grupată în jurul Noii Democrații, în frunte cu fostul ministru de externe, Constantin Mitsotakis, de a reface terenul pierdut, de a reveni la conducerea țării. Un rol important în această confruntare, cu reverberații intense și multisectoriale, revine, fără îndoială, Alianței forțelor democratice și progresiste, alcătuită din P.C. din Grecia, Noul Partid al Stingii Elene și unii disidenți socialiști, al cărei cuvînt ar putea cîntări greu într-un scenariu care nu exclude unele incertitudini și eventualitatea unei perioade postelectorale favorabile coalițiilor între grupări și tendințe apropiate ca structură.

Liderii principalelor partide și grupări angajate în campania electorală : premierul Andreas Papandreu, președintele PASOK ; Constantin Mitsotakis, președintele Noii Democrații ; Harilaos Florakis, secretar general al C.C. al P.C.G., președintele Comitetului Politic al Alianței forțelor democratice și progresiste

Conștient de miza aproape istorică a scrutinului de la 18 iunie, partidul de guvernămînt și-a exprimat, nu o dată, prin glasul premierului Papandreu sau al altor membri marcanți, încrederea că va obține un al treilea mandat consecutiv din partea alegătorilor, că dreapta nu va reveni la putere. Mai întîi, în pofida unor acuzații care nu au conținut, în ultimele luni, au fost anunțate măsurile necesare pentru elucidarea diverselor scandaluri economico-financiare, pentru punerea lor sub incidența legii. A fost creată, în special, o comisie parlamentară pentru clarificarea circumstanțelor celui mai cunoscut dintre ele, a „afacerii Koskotas", din dorința evidentă a edificării opiniei publice; totodată, au fost viu contestate unele acuzații formulate împotriva guvernului, a unor membri ai săi, mai ales într-o perioadă de acută luptă preelectorală. În al doilea rînd, pornind tocmai de la contestarea acuzațiilor lansate de opoziție, au fost sistematic respinse cererile de devansare a scrutinului parlamentar, de întîlnire anticipată cu urnele. Aceasta, fără îndoială, va clarifica problemele rămase în suspensie, va arăta dacă PASOK și-a limitat — cum pretinde opoziția — sprijinul important de care a dispus în ultimii ani. Și, în același timp, dacă Noua Democrație, favorită în unele sondaje de opinie, a reușit, cu adevărat, grație și susținutei campanii din ultimele luni, să refacă o parte din terenul pierdut anterior, să obțină majoritatea necesară unei guvernări autonome.

La apropiatul scrutin, PASOK se prezintă cu rezultatele unei gestiuni continue, de opt ani, perioadă în care au fost întreprinse o serie de reforme politice, sociale și economice, inclusiv măsuri privind reconcilierea națională. După alegerile anterioare, din iunie 1985, cîștigate cu 45,82 la sută din voturi (161 de locuri din cele 300 ale Camerei Deputaților), el nu a ezitat, la scurt timp, să adopte un program economic de austeritate, de doi ani, necesar, în opinia generală, și menit să ducă la dinamizarea economiei, la așezarea ei pe baze mai solide pentru viitor. Rezultatele măsurilor întreprinse s-au vădit într-o anumită diminuare a ratei inflației, pînă la circa 14 la sută în prezent, în reducerea progresivă a deficitului balanței de plăți, în asigurarea unui ritm relativ mai înalt de creștere economică. Aproape simetric, planul cincinal pe perioada 1988—1992, cu prevederi, deci, pentru perioada mai ales postelectorală, menționează ca direcții prioritare aceeași acțiune de combatere a inflației (mai ridicată, totuși, de circa 3 ori, decît media din Piața comună, al cărei membru Grecia este din 1981), asigurarea unei creșteri dinamice a P.N.B., diminuarea deficitului balanței plăților curente și a celui al sectorului de stat, apreciat ca o preocupare de prim ordin, sporirea investițiilor particulare și de stat, ca și a consumului intern. Înfăptuirea acestor obiective, preponderent economice, ar însemna, în optica guvernului, o continuare a cursului spre „schimbare" („Allaghi"), deviză fundamentală, sub care s-a plasat, de la bun început, acțiunea PASOK, cu toate că unele estimări, mai ales din sursă C.E.E., sînt mai puțin optimiste cu privire la unele sfere tradițional deficitare.

Schimbările operate de PASOK s-au referit, însă, și la alte domenii importante, cum ar fi politica externă a țării. Deși promisiunile inițiale de ieșire din N.A.T.O. și din C.E.E. sau de înlăturare efectivă a bazelor americane din Grecia nu au fost realizate, opțiunile programatice fiind adaptate, potrivit precizărilor oficiale, exigențelor decurgînd din „limitele posibilului" sau ale strategiei concrete de guvernare, Grecia s-a manifestat, în toți acești ani, ca o voce distinctă, autonomă, în favoarea înlăturării divizării Europei în alianțe politico-militare opuse, a păcii și dezarmării, a întăririi atributelor de independență și suveranitate. Un aspect important al acestui demers original — parte integrantă a unei politici independente și „multidimensionale", după formula consacrată — îl reprezintă desigur, dura bătălie cu prezența militară americană de pe teritoriul țării, pentru stabilirea unui cadru nou, schimbat, de eventuală prelungire a ei. Vechiul acord asupra bazelor — încheiat de socialiști în 1983 și ratificat în septembrie același an — a expirat la 21 decembrie 1988. Între timp, noile negocieri dintre cele două părți, angajate la 14 noiembrie 1987, nu au dus la nici un progres semnificativ, în pofida celor 17 runde desfășurate pînă acum. Coincidența procesului delicat al noilor negocieri greco-americane (suspendate pînă după 18 iunie) cu febra actualului moment politic elen denotă, în opinia generală a comentatorilor, locul distinct al „necunoscutei bazelor" în ecuația electorală elenă, inclusiv în campania, timpuriu declanșată, de unele sectoare ale spectrului politic intern. Guvernul, se știe, a văzut în unele reverberații ale „scandalului Koskotas" (fugit și arestat în S.U.A., în noiembrie 1988, protagonistul acestei afaceri a proferat acuzații repetate la adresa unor membri ai actualului cabinet socialist) tot atîtea încercări ale unor „centre de decizie străine și din țară" de a-l destabiliza, de a precipita evoluții favorabile unei atitudini mai maleabile la respectivele negocieri. În același timp, principalele componente ale poziției sale au rămas neschimbate ; noul acord cu S.U.A., prevăzînd condiții remaniate pentru prezența militară americană, trebuie negociat „pornind de la zero", ca și cum niciodată nu ar fi existat baze americane pe solul elen ; acesta va trebui să corespundă, în mai mare măsură, „intereselor naționale majore ale țării" ; baza aeriană de la Hellenikon, situată în prelungirea aeroportului internațional de la Atena, va fi, oricum, închisă, indiferent de rezultatul tratativelor ; în sfîrșit, chiar în ipoteza realizării unui nou acord, acesta va fi supus aprobării unui referendum. Simultan, actualul guvern și-a menținut poziția potrivit căreia, în cazul unui eșec al tratativelor, bazele americane vor trebui retrase în termen de 17 luni de la expirarea acordului pe perioada 1983—1988, deci cam la jumătatea anului 1990.

Evoluții importante au survenit, în special în ultimul an și jumătate, și în ce privește relațiile cu Turcia, țară vecină, membră a aceleiași alianțe, dar cu care Grecia are unele probleme în suspensie. Mai ales după întîlnirea „istorică" de la Davos (30—31 ianuarie 1988), între premierii celor două țări, spiritul dialogului

și al reluării cooperării și-a făcut simțită prezența, cu unele sincope mai puțin semnificative, în raporturile bilaterale. Zilele acestea, prin convorbirile lor de la Bruxelles, prilejuite de sesiunea N.A.T.O., premierii Andreas Papandreu și Turgut Ozal au ținut să reafirme tocmai continuitatea „spiritului de la Davos", opus căii militare, încrederea lor că, prin acțiuni stăruitoare, perseverente, purtate pas cu pas, raporturile greco-turce pot intra pe un făgaș nou, favorabil soluțiilor politice, pașnice. Nu trebuie uitată, desigur, contribuția pe care o reglementare politică, justă și durabilă în Cipru, căreia Grecia îi acordă o mare importanță, o poate aduce în acest sens, după cum participarea la și sprijinul celor două țări pentru procesul conlucrării balcanice multilaterale, cu progrese notabile în ultimul timp, sînt de natură să stimuleze, o dată mai mult, căutările de soluții constructive la chestiunile în litigiu.

Relațiile cu N.A.T.O., cu Piața comună și raporturile cu diferite grupuri de țări sînt tot atîtea alte domenii în care opțiunile specifice ale Greciei s-au manifestat în ultimii ani. Dintre acestea, în mod deosebit, se disting cele privind necesitatea încetării cursei înarmărilor și trecerii la dezarmare, a definirii unor programe favorabile pentru Sudul european, mai puțin dezvoltat, din C.E.E., a unei conlucrări reale și echitabile între state. Chiar zilele trecute, referindu-se la proiectul atît de controversat al modernizării rachetelor cu rază scurtă de acțiune ale N.A.T.O., premierul Andreas Papandreu sublinia : „Grecia spune «nu» modernizării armamentelor nucleare și spune «da» păcii și dezarmării". Cu aceeași ocazie, primul ministru arăta că țara sa dorește stabilirea unor relații de încredere și cooperare între popoarele Peninsulei Balcanice, în așa fel încît Balcanii să devină „o regiune a păcii și prieteniei".

În strînsă legătură cu aceste opțiuni principiale, programul electoral al PASOK menționează, ca priorități de bază ale acțiunii partidului, independența națională, apărarea integrității teritoriale și necesitatea „modernizării țării", îndeosebi în perspectiva „pieței (vest)-europene unice", din 1992. Documentul, dat publicității simultan cu începerea campaniei electorale oficiale, se pronunță în favoarea „unei patrii libere, în care poporul să adopte decizii în condiții de independență și fără influențe". Socialiștii, se menționează, își vor continua politica externă „multidimensională", orientată spre pace. Prezența Greciei în N.A.T.O., relevă programul, „nu ne împiedică, pe plan politic, să ne distanțăm de această organizație, în interesul național și al luptei pentru pace". Sînt reafirmate, în context, orientările Greciei privind problemele litigioase cu Turcia, atît pe plan politic, cît și militar. Referitor la relațiile cu S.U.A., documentul se pronunță pentru o ameliorare a acestora, „pe baza echității și respectului reciproc". Prezența bazelor americane, se subliniază, depinde de „interesele naționale", adică de atitudinea Washingtonului față de litigiul greco-turc asupra Mării Egee și față de problema cipriotă ; un eventual nou acord asupra prezenței militare americane va fi supus unui referendum, iar una dintre cele patru baze „va fi, oricum, desființată". După cum sublinia premierul Papandreu, la un miting electoral organizat în cartierul Peristeri din Atena, „lupta împotriva forțelor de dreapta", a programului lor, reprezintă principala orientare a campaniei electorale a PASOK. Manifestîndu-și încrederea în obținerea unui nou mandat, el a lansat, totodată, un apel la unitate și coeziune forțelor democratice și de stînga, pentru respingerea opțiunilor conservatoare.

Înfrîntă în 1981 și 1985, Noua Democrație nu și-a ascuns, în ultimele luni, mai ales în contextul semnelor de criză politică, încrederea în obținerea unei victorii la noul scrutin. În acest sens, de altfel, s-au înscris și cererile repetate ale liderului ei, Constantin Mitsotakis, privind demisia cabinetului socialist și devansarea alegerilor generale. Totuși, în unele declarații și interviuri recente, acesta a recunoscut dificultatea obținerii majorității absolute în parlament, ceea ce ar lăsa deschisă problema constituirii guvernului după alegeri. Pe plan extern, opțiunile Noii Democrații merg în sensul devizei sale tradiționale de „apartenență a Greciei la Occident", al unei atitudini favorabile prelungirii prezenței militare a S.U.A., dar și al unor orientări promovate, cu nuanțele de rigoare, și de PASOK. Pe plan intern, promisiunile sale, cu vădită tentă electorală, vizează alinierea retribuției medii grecești la nivelul celei în vigoare în C.E.E., crearea a 400 000 noi locuri de muncă (pentru absorbirea șomajului, evaluat la circa 7 la sută din forța de muncă activă), garantarea unor venituri ale țăranilor, superioare celor preconizate de PASOK etc. Cu toate acestea, observatorii consideră că Noua Democrație nu a reușit să-și întărească baza electorală în păturile rurale, unde, datorită reformelor din ultimii ani, socialiștii se bucură de o audiență considerabilă. În același timp, pentru a-și asigura o majoritate absolută, conservatorii ar trebui să obțină cu cel puțin 5 la sută mai multe voturi decît la scrutinul din 1985 (40,85 la sută), ceea ce, date fiind actualele regrupări, pare foarte dificil.

A treia forță importantă a actualului spectru electoral este reprezentată de Alianța forțelor democratice și progresiste, încheiată în primele luni ale anului, în condițiile interne amintite și ale pașilor în direcția restabilirii colaborării dintre P.C. din Grecia și Noul Partid al Stîngii Elene (fondat în 1987, în jurul fostului P.C. din Grecia-interior). Pe lîngă aceste două partide, coaliția numără, în rîndurile ei, o serie de foști membri de marcă ai PASOK, cel mai cunoscut fiind A. Lazaris, fost ministru al economiei. „Noi nu vorbim despre unitate, ci despre coaliție — arăta Harilaos Florakis, secretarul general al C.C. al P.C.G., referindu-se la constituirea noii grupări. Iar coaliția presupune existența unor opinii și aprecieri diverse". Crearea ei, în februarie trecut, a fost explicată, atît ca o reacție la criza politică din ultimele luni, cît și ca încercare de a bara avansul forțelor conservatoare. Ca atare, se consideră că Alianța poate constitui un „pol de atracție" pentru cercuri largi ale electoratului, mergînd de la stînga la unele sectoare nemulțumite de „bipolarizarea" tradițională PASOK — Noua Democrație. Anunțat la începutul lunii aprilie, programul electoral al coaliției preconizează, ca orientări de bază, retragerea Greciei din N.A.T.O., desființarea bazelor americane, scoaterea țării din „criza politică și morală profundă" (aluzie la controversele economico-financiare din ultimele luni), instituirea unui „nou tip" de dezvoltare economică. Documentul se pronunță pentru o politică externă „independentă și energică", exprimînd opoziția față de o Europă „a încordării și a alianțelor militare", ca și față de „planurile N.A.T.O. de modernizare a armelor nucleare tactice". După cum a declarat Grigorios Farakos, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.G., coaliția — care a respins, pînă în prezent, ideea unei conlucrări postelectorale cu premierul Andreas Papandreu — se pronunță pentru constituirea unui „guvern democratic", după scrutin, care să asigure „ieșirea din criză și schimbările necesare în țară, în favoarea oamenilor muncii".

Alături de PASOK, Noua Democrație și Alianța forțelor democratice și progresiste, în actuala campanie sînt antrenate, de asemenea, Reînnoirea democratică, grupare conservatoare disidentă, E.D.I.K., Democrația directă, constituită în jurul E.D.A., și alte formațiuni mai mici, mai vechi sau recent constituite. Variabile de la o săptămînă la alta, sondajele de opinie nu indică, în tot cazul, un cîștigător sigur sau detașat. Și aceasta, cu atît mai mult cu cît, spre deosebire de alegerile din 1985, desfășurate în condiții favorabile marilor formațiuni, actualul scrutin se va baza pe un sistem apropiat de regula proporționalității simple. Adoptat de parlament la sfîrșitul lunii februarie, la propunerea PASOK, acest sistem creează, se apreciază, premisele unei distribuiri proporționale a mandatelor în noua Cameră a Deputaților, în funcție de numărul de voturi întrunite, fără a se impune limite procentuale de reprezentare unei formațiuni sau alteia. Totodată, obținerea unei majorități confortabile devine mai dificilă ca în trecut. Această schimbare a sistemului de repartizare a mandatelor poate crea unele avantaje pentru partidele sau grupările mai mici, după cum poate antrena unele dificultăți în constituirea unui guvern omogen,monocolor, în eventualitatea, foarte probabilă, a unei slabe departajări reciproce a celor două mari formațiuni. Într-o atare eventualitate, oricum, se consideră că PASOK, dată fiind ponderea presupusă a Alianței forțelor democratice și progresiste, ca al treilea factor politic al țării, ar dispune de mai multe posibilități de acțiune decît Noua Democrație, relativ izolată în configurația de ansamblu a spectrului politic elen. Dar acestea, desigur, sînt simple scenarii ipotetice, premergătoare unui scrutin așteptat cu deosebit interes. Alternativele, programele și opțiunile fiind clar conturate, rămîne ca urnele să decidă peste două săptămîni și jumătate.

I. Madoșa

În această săptămînă...

Argentina. Program economic de urgență

Președintele Argentinei, Raul Alfonsin, a anunțat, într-o alocuțiune radiotelevizată, un program economic de urgență pentru înfruntarea gravei situații cu care se confruntă țara — informează agenția „Prensa Latina". Programul prevede, în esență, normalizarea progresivă a activităților bancare și de schimb, reducerea drastică a cheltuielilor de stat și curmarea speculei. Totodată, Alfonsin a anunțat că se va aplica un impozit de 30 la sută asupra exporturilor agricole și de 20 la sută asupra celor industriale. (Acest pachet de măsuri va fi supus aprobării parlamentului).

REPORTAJ PE GLOB

BASEL

Imagini dintr-o expoziţie

Neagu Udroiu

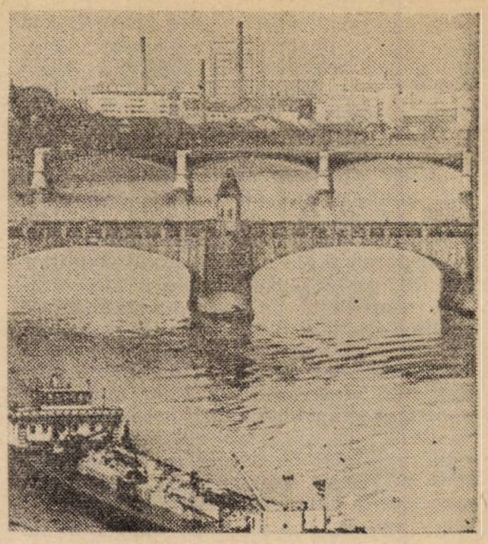

Basel — oraşul crescut în şoaptele Rhinului, ce se scurge domol pe lîngă o terasă imensă

Basel, oraş bătut de vîntul de frontieră a trei state, crescut în şoaptele Rhinului şi botezat pe frunte de zăpezile venind din munţii Jura şi Pădurea Neagră. O terasă imensă, un piedestal impunător priveghează scurgerea fluviului cu muşchii adunaţi în curbura unui arc desenat cu eleganţă înainte de a părăsi teritoriul helvetic. În întinderea acestei mese de linişte, stau prinse, ca într-un cumînte insectar, clădiri oficiale, gîndite cu mult în urmă şi rămase sau aduse să arate ca atunci, prăvălii, pieţe publice, muzee, turnuri de catedrală, străzi precipitate a se întîlni între ele, dintr-o nevoie deloc ascunsă de a şti una de alta şi de a-şi putea şopti, la capăt de drum, întîmplările de peste zi.

Totul e vechi. Primăria datează din 1516. Faţadele sale, înflorate de gîndul pictorilor, supraveghează tocmeala dintre cumpărători şi negustori. Fîntîna din Piaţa de peşte a fost ridicată în 1390. Din secolul al XVI-lea ne-a rămas Fîntîna lui Holbein. Mai vîrstnică decît toate, catedrala. Temeliile erau aşezate în veacul al doisprezecelea, iar reconstrucţiile se vor ţine lanţ, oferindu-ne ce vedem astăzi. Un dom planturos, nu de gabaritul celor ce fac şi poartă faima goticului de-a lungul şi de-a latul Europei, dar nici mult mai prejos decît ele. Epiderma-i roşie capătă, în tremurul zăpezii, nuanţe particulare, o crustă liliachie urcă din caldarim pînă în vîrful catargelor ce depăşesc totul în verticalul lor autoritar.

Şi colecţiile muzeului de artă poartă pe actul de naştere însemne de demult, chiar dacă actuala clădire face parte din seria la modă a aşezămintelor noi, impunătoare, voluptoase, născute din credinţa că întîlnirea cu arta pretinde o stare de sărbătoare, un ritual, fie şi de tot simplu, dar încărcat de greutatea desfăşurării spirituale. Cele dintîi tablouri erau cumpărate prin 1662 pentru universitate de către cineva al cărui tată avea printre prieteni pe Erasmus de Rotterdam şi Holbein. Metoda compunerii marelui aşezămînt de la Basel se lasă ascunsă în spatele dorinţei şi posibilităţii de mai mult. Sînt, se spune, peste 3 000 de lucrări de artă în încăperile risipite pe două nivele, într-o construcţie lăţită mult, căreia i s-a prevăzut o spaţioasă curte interioară. Acolo măsoară trecerea anotimpurilor sculpturi lansate în spaţiu, gîndite de Rodin („Burghezii din Calais"), Hans Arp, Picasso.

Există un cult al familiei Holbein la Basel. Capul de coloană, Holbein cel Bătrîn, fiii săi Ambroise şi Hans Holbein — cel Tînăr — sînt scoşi la vedere cu lucrări de forţă. Dar, mai ales, acesta din urmă. Portrete de mare trăire interioară, compoziţii gîndite cu har şi realizate cu mînă de maestru. Chipul lui Erasm, nu mai mare decît o carte poştală, te cucereşte prin ştiinţa de a-i fi conferit dreptul la zvîcnet şi tresărire proprii omului viu. O compoziţie memorabilă mi se pare aceasta în care doamna Holbein cu copiii se strîng unul în altul, a visare şi joc. Piesa de maximă căutare este, desigur, „Cina", pe care tînărul Holbein a pictat-o sub influenţa lui Leonardo. Un dans de culori ce mă obligă a trece prin dreptul lui El Greco, cel de mai tîrziu. Torente de albastru şi verde, răbufniri de roşu. Atitudini perfect extrase din posibilităţile la îndemînă. Lucrat în ulei pe lemn, tabloul a avut o soartă ingrată, fiind distrus în timpul reformei. Recuperate prin şansă, bucăţile au fost aşezate alături, printr-o migăloasă operaţie de restaurare. Cîtă lumină în cadra sustrasă pierderii!

La parterul stăpîn pe icoanele veacurilor depărtate, expune Lucas Cranach. Cele trei graţii, simple, tinere, cochete, şi-au pierdut răbdarea aşteptînd de la bietul Paris — aflat alături, pe scaun —, zdrobit de pacostea ce i-a căzut pe cap, de greutatea deciziei ce trebuie luată. În două mici medalioane, Luther şi mama sa. O fată tînără, surprinsă rugîndu-se. Chip luminos, ochi mari, concentraţie desăvîrşită. Năframa albă de pe cap accentuează, prin albeaţa ei, albul feţei şi al gîtului.

Aceeaşi generozitate faţă de pictorii casei. Elveţienii preferă — cel puţin aici — tablourile mari, ca nişte cărţi poştale voit supradimensionate fără măsură. Impresia nu este dintre cele mai bune, senzaţia de artificial, de hîrtie colorată nu te lasă în pace.

Vom ajunge, firesc, la Holder. Economia de spaţiu rămîne, şi acum, o noţiune teoretică. Dar tot răul spre bine, parcă aşa te izbesc mai puţin amplitudinile ştiute de la Zürich şi Geneva, personajele au un aer normal, peisajele îşi aşteaptă cuminţenie rîndul, aducînd în faţă ce are Elveţia preţ de 12 luni pe an — alb, verde şi, oricum, albastru.

De aici, de la sala 29, încep francezii. Ingres — luminos, îmbătat de motive antice. Gericault — bîntuit de zguduiturile umbrei. Delacroix are ideea de a copia după Rubens o nereidă. Se va întoarce imediat la scene de sabat, la lupte cu muribunzi însetaţi, la scenele biblice. Ce tandreţe şi pricepere de a se autoadmira la tînăra căreia Courbet i-a pus în faţă o oglindă... Oraşul italian e dincolo de copaci, cum spune chiar titlul ales de Corot, dar copacii aceştia, cît sînt de înalţi şi de copleşitori, te necăjesc; omul aflat la umbră mi se arată ca un acaparat, un neputincios. Două frumoase şi pline de distincţie femei au fost alese de Renoir pentru a mai rosti o dată ceva din neînţelesul etern feminin. Manet a îngheţat, în cadru, profilul de amazoană, subţire, înaltă şi şocantă. Mare aglomeraţie de Pissaro. Peisaje cu dealuri înierbate, cu străzi în mişcare, cu zăpezi puţine. Sisley rămîne la apele care curg şi curg, tăind tabloul între colţurile opuse. Naturi moarte cu mere vii de Cezanne. Şi fetele acelea, care se îmbăiază... Trupurile le par verzi, ca şi iarba pe care se proiectează.

Mi-ar plăcea să pot descrie acest bazin al nimfelor în care culorile colcăie, se dezintegrează subit pentru a se putea reaşeza. Vine spre tine apa lipicioasă, căzînd în cascade de albastru şi galben şi roşietic şi de toate, într-o presiune bine studiată, pentru a sugruma privirea şi a te absorbi cu totul în viltoarea acestor fluide de mişcătoare cărora nu te pricepi să le găseşti un nume. Tabloul se desfăşoară pe zeci de metri pătraţi. Podul de peste lacul nimfelor — o aglomerare de verde crud, nesfîşiat de nimic, coagulat şi bolovănos. În schimb, Marele Albastru de la Antibes se propteşte în Orizont, fugind de roca agăţătoare ca un cîrlig opresiv.

Stau alături dansatoarele lui Degas, angelica Gabriela de Renoir, fetele din Tahiti. Strălucitor acel grup de adolescente, fiecare altfel îmbrăcată, îmbrîncite de gînduri, surprinse parcă a rugă. Echilibru plastic născut din personificarea stridenţelor. Autoportretul lui Van Gogh şi, alături, o faţă în alb mingiind moale claviatura pianului.

Urc la etaj în momentul cînd, pe scara imensă, se prebuşesc spre noi valuri de zgomote neaşteptate. Neaşteptată este şi sursa de zgomot identificată fără greutate. Sîntem la ora cînd „Metaharmonia" lui Jean Tingueli este pusă — prin program — să se producă. O aglomeraţie de volanţi, curele de transmisie, antrenînd fel de fel de pîrghii pentru a elibera batace pornite să măcelărească fie tobele, plasate să te crucească unde, fie pianul rablagit, claviatura de orgă, clopotele stridente. Arată ca o batoză şi face zarvă cît trei. O senzaţie de cataclism te năpădeşte în timp ce cauţi să pricepi cam cu ce gînduri a pus autorul la cale această curiozitate din vechituri sută la sută. Un sfert de oră, cît ţine fundalul sonor din muzeu, ai timp să vezi că maestrul n-a spus, prin asta, totul. În holul cel mare, sub un Calder („Cinci crengi şi 1 000 de frunze") stă „Hanibal". Nişte cărucioare pe şină, un fel de aţet de tun încărcat, şi el, cu de toate. În colţ, faţă în faţă, alte două lucrări: „Pop; Hop şi Op et Co" (o adunătură de fiare vechi mai mult sau mai puţin identificabile) şi „Autoportret

conjugal", interesant, oricum, prin titlu (o scară de fier prinsă orizontal, pe care pot culisa roțile unui cărucior și, în plus, furtunuri și lanțuri). Dacă vrei, apeși o pedală și vei vedea ce iese. Și ce iese? Un motoraș acționează bielamanivelă și scara se duce și vine printre bucățile de fier în cauză. Poți face asta și cu „Hanibal", dacă ai chef. Doar „Metaharmonia" are ore fixe — de două ori pe zi. Mai sînt și niște reliefuri alb pe alb — aripioare de hîrtie înfipte în axe subțiri. Apeși pe buton și totul capătă mișcare, se învîrte alene, dar, ce păcat, fără a face zgomot. De aceea, aici nu prea atrage pe nimeni. Amuzamentul a rămas dincolo, unde tinerelii din preajmă nu se mai satură să stoarcă la nesfîrșit cinetica din arta mecanică.

Sălile învecinate nu încetează a-ți face cu ochiul. Iată un Rauschenberg — panou negru, umplut cu solzi mari de hîrtie înnegrită. Impunător, Hans Arp cu felii de materie albă prinse ca în țepii unui arici. Venit la întîlnire în aceeași încăpere, Salvador Dali : girafe discrete printre oameni ciumați, perspectivele unde jocul se combină cu tenebrele. Memorabilă se dovedește culoarea pe care o obține, un galben auriu, lăptos, amestecat în spectrele vecine. Sînt aici combinații cu piesele de domino ale lui Mondrian. O sală Klee. Evident, ce s-a mai salvat de la Berna. Polifonii geometrice, plăcere născută din inovare și îmbinări.

Muzeu elvețian fără Giacometti? Asta, nu! O încăpere bine aranjată pentru a lăsa loc privirii în drumul către chinuitele torsuri de bărbați și femei, scoși din filiere bine ținute sub control. În colțul rezervat lui Leger culorile se răsfață în liniște, se studiază, se acceptă reciproc. Chagall, alcătuiri neașteptate, cu mișcări și tensiuni pe dinăuntru, simboluri fără ieșire la lumină dintr-odată. „Logodnica cu mănuși negre" — O femeie cu trup frumos și față încruntată. Rabinul are ceva apocaliptic în privirea lui fixă și rece. Căderea infernului regrupează atîtea din personajele chemate la el într-o viață de om — animale, femei cu copii în brațe, motive biblice și, fără echivoc, colțul de liniște al locului natal. Torsul de fată semnalează prezența lui Brîncuși. Două nostime capete de fată, parcă mai puțin prelungi, ale lui Modigliani. Păduri foind la atingerea animalelor sălbatice, în simpla ochire a Vameșului. Euforia geometriei plane afișată de Franko Stella : linii intersectate în unghi ascuțit, arce de cerc tăiate exact, cercuri în care aleargă linii drepte, dar vor ajunge mai ales culori.

Între Braque și Gris — Picasso. „Arlechinul", impunător și tăcut, toreador în auzul ticăitului de inimă a taurului fierbînd. Numeroase femei surprinse acolo unde își duc viața — pe divan, în fotolii, stînd de vorbă. Plaja e plină de căldura trupului lor pe care te cheamă să-l descifrezi cît de cît. În tripticul de alături trebuie să fie el însuși, pictorul, tînăr venit din căldura sudului. Cei doi frați, pașnic și pe deplin convinși de nevoia răbdării.

Mi-ar fi greu să cred, văzînd cîte-ți vin în așteptare, că Muzeul din Basel ar putea lipsi dintre semnele de distincție ale orașului și ale țării întregi.

KALISZ

Repere contemporane

Aurel David

Gara centrală a Varșoviei este amplasată în chiar inima orașului-capitală. Pentru a ajunge la linia a treia, de unde urma să călătorim spre Kalisz, a trebuit să coborîm cu scara rulantă aproximativ 30 de metri, într-o imensă stație asemănătoare cu cea a unui metrou. (Apropo de metrou, lucrările au început cu circa 10 ani în urmă, dar, deocamdată, ritmul de execuție este destul de lent). Urcăm în expresul de Poznan, la ora exactă trenul se pune în mișcare și, după cîteva minute, țîșnește spre lumina Cîmpiei Poloniei. De o parte și de alta a drumului de fier, se desfășoară covoare nesfîrșite de păduri de pin și mesteacăn.

După trei ore de mers fără nici o oprire, coborîm în Kolisz, orașul-reședință al voevodatului cu același nume. Urbea se desfășoară pe cîteva mii de hectare, fiind străbătută de apele rîului Prosna, un afluent al Wartei. Atestată documentar încă din secolul al II-lea i.e.n. de către Ptolomeu, în ale sale „Geografii", localitatea de astăzi se prezintă ca un oraș modern, în plină dezvoltare. Ca pretutindeni în Polonia, edificiile vechi au fost conservate, renovate, reintinerite, păstrîndu-se monumente de arhitectură și artă, dar și arterele din zona medievală a orașului. Ingineul Henry Marciniak, vicepreședinte al voevodatului Kalisz, ne spunea că localitatea are cu puțin peste 100 000 locuitori, dar, în anii care au trecut de la eliberare, s-a construit un foarte mare număr de apartamente în blocuri sau vile. Este o performanță, nevoia de case fiind aici din ce în ce mai mică, față de alte orașe în care rezolvarea unei cereri de locuință durează 10—15 ani.

Împreună cu colegul de breaslă Marek Jedrejak, corespondent al agenției „P.A.P." în acest voevodat, vizităm cîteva unități industriale, agricole, culturale. Cea mai importantă dintre ele, cu o serioasă pondere în economia voevodatului, este Întreprinderea de motoare de avion, reconstruită și dezvoltată continuu după 1952. Aici sînt concepute și realizate șapte tipuri de motoare pentru avioanele utilitare, sportive, de transport pasageri și mărfuri, clasice și cu reacție. Ele echipează aeronavele P.Z.L., Vilga, A.N. 2, A.N. 28. Uzina mai produce diverse piese și echipamente, în cadrul cooperării cu parteneri din Uniunea Sovietică, pentru avioanele IL—86 și IL—96. În ultimii ani, întreprinderea a asimilat și alte repere pentru necesitățile economiei naționale, ca și pentru export, între care pompe de ulei și arbori cotiți pentru autocamioanele Henchel, D.A.F., pentru autoturismele Polski-Fiat și Polonez. Calitatea produselor este atestată de contractele existente cu parteneri din U.R.S.S., Peru, Venezuela, Canada, R.P. Chineză, Turcia, R.D.G., România, R.S.F. Iugoslavia, Ungaria, Cuba și din alte țări — în total, un număr de 28 la ora actuală. Sălile cu exponatele privind dezvoltarea, în timp, a uzinei, cu albumele și drapelele de fruntași în producție, ca și cu trofeele sportive sau culturale, glăsuiesc despre un ritm trepidant al muncii de-a lungul anilor, fac dovada unui harnic colectiv, hotărît să-și realizeze atît sarcinile de plan, dar care este antrenat, deopotivă, în timpul liber, în diverse acțiuni cultural-educative, de agrement. Întreprinderea dispune de o cantină-restaurant cu 1 500 abonați, de policlinică proprie, de trei case de odihnă la munte, la Marea Baltică și pe malul unui lac din împrejurimi, de 10 autobuze pentru transportul personalului muncitor.

Într-o altă zonă a orașului se află amplasată Fabrica de perdele. Fostul atelier existent în 1885 s-a dezvoltat în anii construcției socialiste, devenind o fabrică ce dispune de utilaj modern, în care lucrează peste 1 100 de oameni, 80 dintre ei fiind ingineri sau tehnicieni. Se produc perdele cu modele simple ori deosebit de complicate, în unele secții se țes direct din fir, în altele se brodează pe pînză migăloase arabescuri, plante sau figuri de animale, în funcție de comenzile ordonate de calculatorul electronic. Eva Rutkowska, șefa colectivului de inovatori din întreprindere, îmi spunea că, în ultimii ani, se desfășoară o amplă acțiune de modernizare a tehnologiilor, de înnoire a produselor. Ea se realizează atît prin dotarea cu mașini noi importante din Italia sau din România, dar și prin inovațiile aduse vechilor instalații. Din 1988 și pînă în prezent, au fost aplicate 30 de asemenea modernizări, cu un efect economic anual de peste 100 milioane de zloți. Iar perdelele de Kalisz sînt vîndute atît în țară (20 la sută din producție), cît și în U.R.S.S., Suedia, Kuweit, Arabia Saudită, Canada, Irak, S.U.A., Franța ș.a. (celelalte 80 de procente).

Agricultura voevodatului dispune de 372 000 ha teren agricol. Circa 60 la sută din suprafață este cultivată cu graminee (orz, triticale, secară), 12 la sută cu cartofi, 5 la sută cu sfeclă de zahăr, iar restul cu legume, porumb, păsuni. O preocupare de bază a locuitorilor este creșterea animalelor. Încărcătura la 100 ha este de 70 bovine, 150 porcine și 35 ovine, Kaliszul realizînd 290 kg carne la fiecare hectar, ceea ce îl situează pe locul al doilea pe țară. Cu cele 21 tone cartofi, 3 450 kg graminee, 36 tone sfeclă de zahăr obținute de pe fiecare hectar, voevodatul se înscie pe locul al treilea din Polonia. O mare parte din produsele agricole și animaliere realizate sînt industializate în fabricile de spirt, de lactate, de conserve și de panificație din zonă.

La numai 20 de km de orașul reședință se află Combinatul agroindustrial Petryki. Unitate a statului, cu o suprafață de 730 ha, combinatul produce, cu deosebire, sămînță de orz, triticale, secară, dar și castraveți, tomate și ardei. Producția de lapte, de la efectivul matcă de 227 animale, este de 4 000 litri pe fiecare vacă furajată. Unitatea este bine dotată cu toată gama de mașini agricole, încărcătura pe tractor fiind de 25 ha. Combinatul realizează, an de an, producții mari, clasîndu-se pe primul loc pe voevodat și între fruntașele pe țară.

Locuitorii Kaliszului muncesc, dar și învață. La dispoziția lor se află 24 de licee teoretice și de specialitate, 49 școli profesionale, în care își însușesc diverse meserii mii de elevi. La dispoziția lor, a părinților acestora, se află două baze sportive moderne, o sală polivalentă, un bazin de înot, acoperit, de dimensiuni olimpice, cîteva sute de hectare de parcuri și zone verzi, o bază nautică, teatru dramatic, orchestră simfonică profesionistă, muzeul de istorie, alte unități de cultură, de petrecere plăcută și utilă a timpului liber.

Într-o seară de sfîrșit de aprilie, am avut prilejul să fim și martorii unor asemenea momente de odihnă activă, ca spectatori la concertul prezentat de orchestra simfonică din localitate, într-o sală plină cu tineri și virstnici. Ne-am lăsat și noi purtați pe valurile muzicii generoase a lui Saint-Saëns, am călătorit în echilibrul lăuntric al creației lui Haydn, ne-am înfruptat din prospețimea și originalitatea armoniilor lui Prokofiev, avînd la pupitrul dirijoral pe localnica Alicya Kbibek.

Oamenii Kaliszului, ca, de altfel, toți locuitorii Poloniei socialiste, știu să muncească, să învețe, să se distreze. Ei fac totul cu sentimentul că își clădesc un viitor liber, prosper.

Opoziție

Deputatul democrat Barney Frank a declarat săptămîna trecută că un grup de congresmeni aparținînd ambelor partide se va opune actualelor planuri ale Administrației americane de a continua atît sistemele de rachete MX, cît și Midgetman și va încerca să determine eliminarea celui din urmă. Legea de alocații pentru apărare, ce urmează a fi votată de Congres în această vară, prevede fonduri pentru rachetele MX (cu zece focoase nucleare fiecare) și plasarea lor pe sisteme de căi ferate, precum și fonduri pentru dezvoltarea rachetei Midgetman (desfășurată pe camioane). Statele Unite au desfășurat deja 50 de rachete MX în silozuri și au început procesul de transferare pe căi ferate încît, susțin congresmenii, continuarea programului Midgetman în aceste condiții este „și costisitor, și nenecesar". Congresmanul republican Andy Ireland, membru al Comitetului pentru serviciile anuale al Camerei Reprezentanților, era și mai direct: Statele Unite nu au pur și simplu nevoie de două sisteme de rachete terestre",

Respingere

Guvernul uruguayan a respins cererea unei întreprinderi britanice privind depozitarea în această țară a 600 de containere cu reziduuri radioactive — a anunțat, la Montevideo, deputatul Partidului Colorado, de guvernămînt, Guillermo Stirling, citat de agenția EFE. El a precizat că solicitarea se referea la depozitarea „periculoasei încărcături", timp de 90 de zile, în portul Fray Bentos, situat la 300 km de Montevideo.

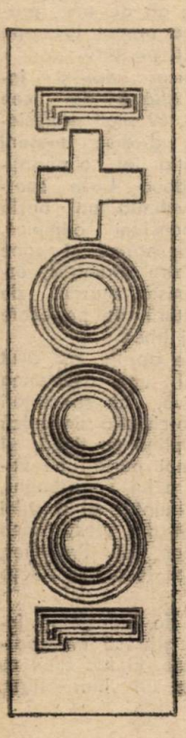

MARȘUL de primăvară pentru pace, desfășurat în districtul vest-german Ruhr, cea mai dens populată regiune a țării, a atras un număr mare de cetățeni. Pe ordinea de zi: lupta împotriva modernizării rachetelor cu rază scurtă de acțiune

Informații

Luînd cuvîntul în cadrul primei conferințe a miniștrilor informațiilor din cele șase țări membre ale Asociației Țărilor din Asia de Sud-Est (ASEAN), ale cărei lucrări s-au încheiat la Jakarta, președintele Indoneziei, Suharto, a cerut statelor respective să coopereze mai strîns în domeniul informațiilor și să îmbunătățească mijloacele de comunicare și de informare în favoarea acestora. El a relevat, totodată, că o strînsă colaborare în acest domeniu ar putea permite crearea unui nou sistem internațional în sfera informațiilor și comunicării.

Referendum

Liderul Partidului Laburist din Marea Britanie, Neil Kinnock, a cerut alegătorilor britanici să transforme scrutinul din 15 iunie, pentru Parlamentul vest-european, într-un referendum, „un prilej de a judeca cei zece ani de guvern Thatcher și de a cere un nou început". Între punctele cele mai importante ale programului laburist se află sprijinul „tuturor propunerilor conținute în carta socială elaborată de Comisia CEE", cartă care stipulează drepturi ale sindicatelor, participarea muncitorilor în consiliile de conducere ale întreprinderilor ș.a. Premierul Margaret Thatcher se opune acestor prevederi, conform opțiunilor sale conservatoare.

Guvern

Parlamentul din Liechtenstein a ales noul guvern de coaliție al țării, în care au intrat trei noi membri din partea Partidului Uniunea Patriotică și trei membri aparținînd Partidului Cetățenesc Progresist (F.D.P.). Hans Brunhart a fost reales în funcția de șef de guvern.

Intenție

Președintele Corazon Aquino a declarat că nu intenționează să participe la alegerile prezidențiale din 1992. Liderii majorității partidelor de opoziție din Filipine au anunțat că proiectează să înceapă o campanie de strîngere de semnături pentru a o determina pe Aquino să accepte alegeri prezidențiale anticipate. Aquino a apreciat însă că, în spiritul prevederilor constituționale, asemenea alegeri nu pot fi organizate înainte de termenul stabilit.

Retragere

La 22 mai, primul eșalon compus din 23 de tancuri sovietice „T-72" (din totalul de 192 ce urmează a fi retrase în acest an din Cehoslovacia) a părăsit localitatea Krupka, din Cehia de nord, a anunțat șeful Statului Major al grupului central al trupelor sovietice staționate în RSC, general-locotenent I. Scerpin, citat de agenția C.T.K.

Șomeri

Publicația vest-germană „Rheinischer Merkur/Christ und Welt", menționînd că numărul șomerilor înregistrați oficial în RFG se ridică la 2,3 milioane, subliniază că, în decursul anilor, a crescut în mod constant numărul șomerilor pe termen lung. În ultimii zece ani, șomajul s-a triplat în RFG, dar numărul celor aflați în căutarea unui loc de muncă de mai bine de un an a crescut de cinci ori, cifrîndu-se, în prezent, la circa 700 000 — aproape o treime din totalul șomerilor.

Bacterii

„The New York Times" relatează că oameni de știință din cadrul Agenției pentru Protecția Mediului Înconjurător din SUA vor trece curînd la un experiment pe scară mare: producția naturală de bacterii în apele Alaskăi pentru a grăbi dezintegrarea componentelor toxice rezultate din „mareea neagră" produsă la 24 martie în strîmtoarea Prințul William. Dacă experimentul (localizat la început pe insula Naked), va da rezultatele sperate, va fi lărgit în întreaga zonă.

Denunț

Purtătorul de cuvînt al organizației „Greenpeace" a denunțat, într-un comunicat publicat săptămîna trecută, prezența a șase rachete nucleare antisubmarine la bordul a două nave din cele patru aparținînd Flotei a șasea americane staționate în portul spaniol Alicante. „Prezența navelor dotate cu arme nucleare în portul Alicante încalcă rezultatul referendumului cu privire la NATO și legile spaniole, întrucît se găsesc pe teritoriul unei țări în care a fost interzisă introducerea acestor arme", se spune în comunicat.

ROBOT. *La expoziția „Microcomputer '89", deschisă la jumătatea lunii mai la Tokio, 75 de companii japoneze din domeniul electronicii au prezentat ultimele lor produse și tehnologii. Între ele, s-au aflat și roboții-muzicanți care, controlați de un microcomputer, formează o adevărată orchestră*

Secrete

În cadrul lucrărilor unei reuniuni internaționale la nivel de experți în probleme financiare, desfășurată la Florența, reprezentantul Elveției a anunțat că parlamentul elvețian va examina, în viitorul apropiat, problema introducerii în codul penal al țării a două noi articole, care prevăd pedepsirea celor ce se fac vinovați de reciclarea sumelor provenite din traficul cu stupefiante. Elveția — relevă agenția ANSA — este una dintre țările în care traficanții de droguri, favorizați de secretul bancar, își depun cu mai multă facilitate cîștigurile. Tema reuniunii de la Florența era adoptarea unei strategii comune împotriva reciclării așanumiților „bani murdari".

Experiment

Cercetători de la Institutele Naționale pentru Sănătate (NIH) din S.U.A. au făcut pentru prima oară un experiment de transferare la om a unor celule cu gene modificate, o tehnică ce ar putea, într-o bună zi, să-i ajute pe oamenii de știință să vindece dereglările genetice. James Wyngaarden, director al NIH, a declarat, săptămîna trecută, că doctorii au implantat unui pacient bolnav de cancer celule speciale de luptă împotriva cancerului, modificate prin inserția unei gene de bacterie ce le face lesne identificabile și permite urmărirea mișcărilor lor în trupul pacientului. Deși acest pacient nu va beneficia în mod direct de experiment, oamenii de știință se așteaptă să înțeleagă mai bine mecanismele ce au loc, încît să dezvolte metode de luptă împotriva unui întreg lanț de boli moștenite. Evident, pacienții care participă la experiment sînt voluntari.

Enciclopedie

În curînd, urmează să fie tipărită la Hanoi o enciclopedie despre Vietnam, al cărei autor, Dinh Xuan Vinh, și-a început lucrarea încă din 1946. Avînd peste 4 000 articole, enciclopedia va cuprinde cinci mari capitole : geografie, istorie, resurse naturale, aspecte ale vieții sociale și, în sfîrșit, 50 de hărți ale țării din diferite etape ale dezvoltării sale, transmite agenția VNA.

Caravelă

Comisia portoricană, care pregătește al cincilea centenar al descoperirii Americii de către Columb, a anunțat că va construi o replică a uneia din cele trei caravele ce l-au dus pe navigator în Lumea Nouă. Nava va costa aproximativ 500 000 dolari și va fi realizată cu colaborarea unor experți din Spania și Portugalia. După ce va participa la Marea Regată Columb, în 1992, caravela va rămîne în portul San Juan, ca muzeu. Regata amintită va fi prima acțiune comemorativă din cadrul celui de-al cincilea secol al descoperirii Americii, și va începe la 11 aprilie 1992 la Genova, în Italia, orașul natal al lui Cristofor Columb.

Virus

Un nou virus legat de SIDA, care ar putea atinge proporții endemice, a fost pus în evidență la Centrul de epidemiologie din Puerto Rico. Denumit HTLV-I, și aparținînd familiei retrovirușilor, noul virus nu generează simptomele cunoscute în cazurile tipice asociate cu virusul HIV-1, mai cunoscut. El provoacă debilitate musculară, care poate degenera într-o paralizie totală a mușchilor și leucemie.

MITING *de protest la Tokio împotriva noii legi a impozitelor. Viitorul guvern nipon va fi confruntat cu o gamă largă de probleme socio-economice*

Controverse

Controversele privind fuziunea la rece continuă. Profesorul Horjt Stocker, de la departamentul de fizică teoretică al Universității din Frankfurt (RFG), a declarat la un congres deschis săptămîna trecută la Peniscola (Spania) că, dacă în experimentul lui Pons și Fleischmann „s-ar fi produs energie nucleară, echipa ar fi murit, datorită marii cantități de energie atomică degajate". Stocker se îndoiește că, pentru moment, fuziunea la rece ar putea fi aplicată în domeniul industrial: „trebuie să mai așteptăm 15 sau 20 de ani pentru a găsi vreun mod de aplicare industrială", a spus el. Între personalitățile participante la congresul de la Peniscola s-au numărat Ed. Teller, „părintele" bombei cu hidrogen, și vest-germanul J. Rafelski, teoretician al fuziunii la rece. Dar, aproximativ concomitent cu declarațiile lui Stocker și congresul din Spania, se desfășura la Santa Fe (statul New Mexico) un alt congres, cu participarea a 500 de oameni de știință din întreaga lume. Aici, reprezentanții universității din Texas au anunțat că experimentele realizate de ei par să confirme rezultatele obținute de Pons și Fleischmann. John Appleby a declarat că „dovezile nu sînt concludente", dar a explicat că tritiul și neutronii obținuți „nu se pot produce decît în urma unei fuziuni nucleare". Însă chiar și la congresul de la Santa Fe alți oameni de știință, între care cei reprezentînd Institutul Tehnologic din Massachusetts, au susținut că, în propriile lor experimente, n-au găsit dovezi că s-ar produce o fuziune nucleară.

Tot la fuziunea la rece se referă și o recentă știre a agenției „TASS".

Nu există dovezi concludente că reacția electrolizei apei grele ar putea constitui o sursă importantă de energie — a subliniat Vitali Goldanski, cunoscut om de știință sovietic, directorul Institutului de fizică chimică al Academiei de Științe a URSS, comentînd declarațiile savanților Martin Fleischmann (Marea Britanie) și Stanley Pons (SUA) cu privire la fuziunea nucleară la temperatura camerei. Specialistul sovietic relevă — într-un articol apărut în ziarul „Trud" — că posibilitatea fuziunii termonucleare la temperatura mediului ambiant a fost prevăzută cu mult timp în urmă. Dar atunci era vorba despre faptul că particulele elementare instabile, miuonii, care au, asemenea electronilor, sarcină electrică negativă, pot fi catalizatori ai fuziunii nucleare la temperatura mediului ambiant. Ei sînt de 200 de ori mai grei decît electronii și „trăiesc" o milionime de secundă. Mecanismul catalizei miuonice a fuziunii termonucleare este bine cunoscut, datorită lucrărilor fizicienilor sovietici.

Referindu-se la experiențele realizate de Fleischmann și Pons, Goldanski a relevat că, judecînd după informațiile difuzate, „în ele s-a simțit o oarecare confuzie, chiar o atitudine de neglijență. Rezultatele celor doi oameni de știință au fost insuficient confirmate, autorii cercetărilor nu au efectuat experiențe elementare de verificare. În afară de aceasta, datele obținute de Pons și Fleischmann se deosebesc considerabil de rezultatele unor cercetări similare efectuate, în statul american Utah, de Stevens Jones și colaboratorii săi, atomiști experimentați".

„Experiențele realizate de Jones sînt mai puțin senzaționale și, deși demonstrează că se observă un fenomen necunoscut anterior, acesta nu oferă perspective clare pentru obținerea de energie" — scrie academicianul Goldanski. El relevă că fuziunea termonucleară la temperatura mediului ambiant s-a realizat în diferite laboratoare din URSS. Dar, potrivit opiniei sale, problema continuă să rămînă deschisă, deoarece nu există dovezi convingătoare că reacția electrolizei apei grele ar putea reprezenta o sursă importantă de energie. Este necesară o perioadă de acumulări și de verificare a datelor, pentru a se clarifica dacă acest proces este real sau nu, pentru a-l explica și apoi aplica în practică — a subliniat savantul sovietic.

GREVE *succesive de scurtă durată s-au înregistrat în ultimele săptămîni în mai multe sectoare ale economiei britanice. Lucrătorii de la metroul londonez, de pildă, au încetat lucrul, la 23 mai, pentru a patra oară în primele săptămîni. Greviștii revendicau îmbunătățirea condițiilor de muncă și de trai. Doar 27 din cele 476 de trenuri au mai funcționat. Greva a produs aglomerarea traficului și închiderea unor birouri și unități comerciale, întrucît două milioane de persoane utilizează zilnic metroul*

1000+1

PACE. *O statuie a Păcii a fost inaugurată la Hino, o suburbie a capitalei nipone. Porumbelul păcii face înconjurul lumii*

Solară

Energia solară şi cea obţinută din alte surse regenerabile ar putea satisface jumătate din necesităţile de energie ale Statelor Unite la începutul secolului următor, dacă investiţii suficiente în tehnologii noi sînt făcute astăzi — afirmă un raport al Societăţii Americane pentru Energia Solară, citat de buletinul de ştiri al Casei Albe. Pentru aceasta, susţine raportul, sînt necesare subsidii guvernamentale, sub forma unor credite şi împrumuturi pentru cercetare şi dezvoltare, comparabile celor acordate industriei nucleare şi de utilizare a combustibililor fosili. Dar aceste fonduri, îndeosebi cele destinate unor noi tehnologii pentru captarea energiei solare, s-au redus constant în ultimul deceniu. Există două propuneri de sporire substanţială a fondurilor, care au fost prezentate Congresului, dar care n-au fost încă votate.

Trafic

Reţelele internaţionale ale traficanţilor de stupefiante continuă să folosească o serie de ţări în curs de dezvoltare ca puncte de tranzit către ţările occidentale, dar creează, în acelaşi timp, enclave ilicite de răspîndire a drogurilor şi pe plan local. Nigeria, Camerun şi, mai ales, Kenya au devenit adevărate plăci turnante ale traficului către Europa, semnalează organul internaţional specializat al ONU şi ziarul kenyan „Daily Nation". Potrivit rapoartelor poliţiei din această ţară, în ultimii ani s-a înregistrat o creştere a cantităţii de stupefiante capturate, de la 4 447 kilograme în 1984, la 13 065 kilograme în 1988, locul prioritar al marijuanei, confiscată în trecut de autorităţile kenyene, fiind luat acum de cantităţi tot mai mari de heroină şi cocaină.

Anchetă

„The Washington Post" scria săptămîna trecută că, potrivit unor surse informate pe lîngă ancheta dusă actualmente de armata americană, explozia produsă la bordul crucişătorului „Iowa", la 19 aprilie, e posibil să se fi datorat unei dispute între doi marinari, urmată de intenţia lor de sinucidere sau asasinat. În explozia produsă au pierit 47 de marinari. Ancheta continuă.

Rezervaţie

În delta Gangelui şi a Brahmaputrei a fost creată o rezervaţie naturală, unică în felul ei în lume, în vederea protejării florei şi faunei. Prin hotărîrea guvernului indian, un teritoriu cu suprafaţa de aproape zece mii de kilometri pătraţi va fi închis vizitatorilor, accesul avîndu-l doar specialiştii, în vederea efectuării de cercetări ştiinţifice. În zona centrală a rezervaţiei, sistemul ecologic natural va fi refăcut şi adus în stadiul în care se afla înainte de începerea exploatării pădurilor din zonă. Se prevede ca în India să fie create 13 asemenea rezervaţii.

Domingo

Celebrul tenor spaniol Placido Domingo îşi va sărbători 20 de ani de la apariţia pe o scenă britanică, luna aceasta, cîntînd versiunea integrală a operei lui Verdi „Trubadurul", tot la Londra. În mai 1969, Placido Domingo a debutat la Londra cu recviemul lui Verdi şi, de la prima sa apariţie la Royal Opera House, în 1971, a cîntat pe acea scenă în 137 de opere, dar niciodată „Trubadurul".

Criminalitate

Luînd cuvîntul în cadrul unei consfătuiri la Centrul naţional de pregătire a cadrelor de poliţie, ministrul francez de interne, Pierre Joxe, a relevat că, în cursul anului 1988, în Franţa au fost săvîrşite 3 132 694 de infracţiuni de diferite grade de gravitate. În acelaşi timp, se remarcă faptul că a crescut în mod îngrijorător, în intervalul amintit, criminalitatea pe căile ferate. În 1988, 126 de lucrători ai căilor ferate au căzut victimă unor atacuri armate. În cursul primelor patru luni ale anului 1989, nivelul criminalităţii în acest sector al transporturilor a sporit cu 20 la sută faţă de perioada corespunzătoare a anului trecut.

Detenţie

Lui Sirhan Bishara Sirhan, asasinul senatorului Robert Kennedy, candidat prezidenţial în 1968, i s-a respins a zecea cerere de eliberare condiţionată şi va rămîne în închisoare — s-a anunţat la Soledad, în California. Sirhan a fost condamnat la moarte în 1969, după care, în 1972, sentinţa i-a fost comutată în închisoare pe viaţă. Toate încercările ulterioare ale avocaţilor săi de a-l elibera on parole *au dat greş. David Brown, preşedintele direcţiei închisorilor, declara că Sirhan a fost implicat într-unul „din asasinatele politice cele mai îngrozitoare din istoria Statelor Unite", şi ca atare nu poate fi repus în libertate.*

Îngrijorare

În comunicatul comun dat publicităţii la Brazzaville, la încheierea convorbirilor dintre preşedinţii Republicii Congo, Denis Sassou Nguesso, şi Ruandei, generalul Juvenal Habiyarimana, părţile au lansat un apel la consolidarea unităţii africane şi a cooperării armonioase dintre ţările continentului. A fost exprimată, totodată, îngrijorarea în legătură cu situaţia dramatică ce confruntă economiile africane şi s-a relevat că ţările din Africa nu-şi pot rezolva criza decît prin solidaritate şi cooperare.

Antarctica

Ministrul afacerilor externe al Noii Zeelande, R. Marshall, a calificat drept „deosebit de riscant" refuzul Australiei de a adera la Convenţia privind prospectarea şi exploatarea bogăţiilor naturale ale Antarcticii. Luînd cuvîntul la postul de radio neozeelandez de la Wellington, el şi-a exprimat regretul în legătură cu faptul că „veto-ul opus de o ţară poate să reducă la zero acţiunile întreprinse timp de peste 6 ani de 20 sau 30 de state, în scopul elaborării unui document internaţional". Refuzînd să semneze convenţia, Australia — care ridică pretenţii privind aproximativ 40 la sută din teritoriul continentului înghеţat — intenţionează să realizeze un acord internaţional referitor la protecţia mediului ecologic al Antarcticii şi proclamarea continentului drept „parc mondial".

Populaţie

Populaţia lumii a atins 5,234 miliarde locuitori, în ultimii doi ani înregistrîndu-se o creştere de aproape 250 milioane de persoane — se subliniază într-un raport dat publicităţii la Washington de Biroul pentru problemele populaţiei. Se relevă că ritmul anual de creştere a populaţiei este în prezent de 1,8 la sută şi că 77 la sută dintre locuitorii planetei trăiesc în ţările în curs de dezvoltare.

Energie

Potrivit unui studiu al Organizaţiei Internaţionale pentru Energia Atomică, cu sediul la Viena, cantitatea de electricitate generată de centralele nucleare a sporit, anul trecut, cu 17 la sută. În lume există actualmente 429 centrale nucleare, răspîndite în 26 de ţări. În fruntea listei, cu cele mai multe centrale, se află Franţa. În 1988, aceste centrale nucleare au produs 69,9 la sută din electricitatea ţării.

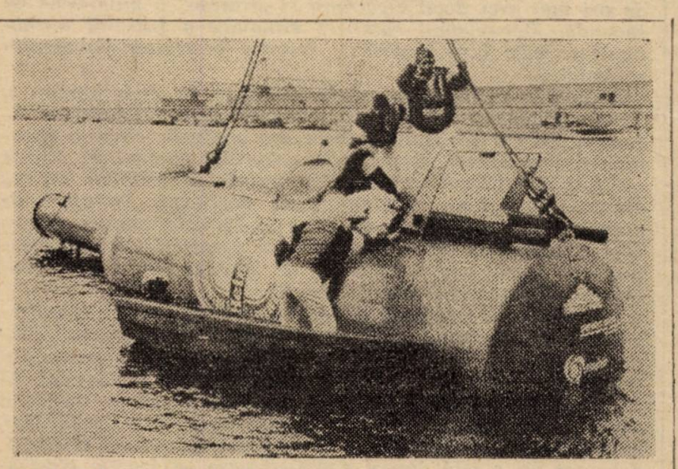

VAS. *Belgianul Fons Oerlemans (dreapta), împreună cu soţia sa, este ajutat de doi marinari să lanseze la apă, la Amsterdam, una din cele mai originale ambarcaţiuni (concepţie proprie), în formă de sticlă. Oerlemans intenţionează să plece cu „sticla" sa, în luna iulie a.c., într-o călătorie transatlantică*

Rubrică realizată de Stelian Ţurlea